

Jarkko Jokiranta

PELAAJA-AGENTIT JALKAPALLOILUN GLOBALISOITUMISEN
ILMENTÄJINÄ SUOMESSA

Jyväskylän yliopisto
Liikuntatieteiden laitos
Liikunnan yhteiskuntatieteiden
pro gradu -tutkielma
Kevät 2012-20-02

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Liikuntatieteiden laitos/liikunta – ja terveystieteiden tiedekunta

JOKIRANTA, JARKKO: Pelaaja-agentit jalkapalloilun globalisoitumisen ilmentäjinä Suomessa.

Pro Gradu – tutkielma, 141 s.

Liikunnan yhteiskuntatieteet

2012

Suomalainen jalkapalloilu on globalisoitunut vauhdilla ensimmäisten ulkomaalaisten pelaajien tultua pääsarjaan 1970-luvun lopulla. 80-luku oli vielä varovaista kokeilujen aikaa, mutta 90-luvulla pelaajasiirrot yleistyivät rajojen auetta ja jalkapallomaailmaan tulleen Bosman-säännön myötä. 2000-luvulla Veikkausliigaseuroilla on ollut keskimäärin noin viisi ulkomaalaista pelaajaa seurakohtaisten toimintatapojen ollessa hyvin erilaisia. 2000-luvulla kiinnostus on siirtynyt afrikkalaisiin pelaajiin, joiden määrä Veikkausliigassa on noussut merkittävästi. Vuonna 2010 Veikkausliigan ulkomaalaisista peräti 37 % oli afrikkalaisia pelaajia.

90-luvulla Bosmanpäätöksen myötä lisääntynyt pelaajatarjonta toi jalkapallokentille kokonaan uusia toimijoita pelaaja-agenttien muodossa. Tässä tutkimuksessa selvitetään haastatteluiden kautta heidän rooliaan suomalaisessa jalkapallossa. Käsitykset vaihtelevat hyvin paljon; osalle pelaaja-agentti on luonteva osa nykyistä jalkapallomaailmaa, mutta toisille se on välttämätön paha, jota halutaan välttää epäluottamuksen vuoksi. Tässä tutkielmassa haastateltiin Veikkausliigaseurojen edustajia, suomalaisia pelaaja-agentteja sekä suomalaisen jalkapallon asiantuntijoita.

Tutkielma osoittaa, että pelaaja-agentit ovat vauhdittaneet suomalaisen jalkapalloilun globalisoitumista. Ulkomaalaisten määrä Veikkausliigassa on kasvanut 2000-luvulle tullessa merkittävästi. Seuroille tulee valtavasti tarjouksia ulkomaalaisista pelaajista, joita he eivät pysty itse selvittämään. Tähän he tarvitsevat pelaaja-agentteja, jotka voivat auttaa seuraa selvitystyössä.

Tietämys pelaaja-agentteista ja heidän toimintatavoistaan vaihtelee hyvin paljon. Pelaaja-agentteista on paljon mielipiteitä ja kokemuksia, mutta luuloja ja veikkauksia

on enemmän kuin tietoa myös haastateltujen keskuudessa. Suomessa on vain kahdeksan pelaaja-agenttia, mutta harva pystyy nimeämään heidät tai kommentoimaan heidän toimintatapojaan. Jalkapallon pelaaja-agentteihin liittyy paljon olettamuksia, luuloja ja kokemuksia, joita avataan tämän tutkimuksen kautta.

Hyvän pelaaja-agentin verkostot ovat laajat. Pelaaja-agentin tulee tuntea seurojen edustajia ympäri Eurooppaa henkilökohtaisesti, jotta luottamus olisi riittävä. Lisäksi pelaaja-agentin tulee ymmärtää pelistä, sopimusasioista, joukkueiden pelitavoista, pelipaikkakohtaisuudesta, valmentajien toimintatavoista ja pelaajien ominaisuuksista. Näitä puutteita pelaaja-agentti voi kuitenkin korvata hyvillä partnereilla tai yhteistyökumppaneilla.

Asiasanat: jalkapallo, globalisaatio, pelaaja-agentti, urheilun eriytyminen, ulkomaalainen, talous

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 TUTKIMUSMETODIIKKA	5
2.1 Tutkimuskysymykset	7
2.2 Tutkimusaineisto ja –menetelmät	7
3 GLOBALISAATIO	13
3.1 Globalisaatio urheilussa	16
3.2 Urheilun eriytyminen	19
4 GLOBALISAATIO JALKAPALLOSSA	21
4.1 Jalkapalloilun muuttoliike	25
4.1.1 Itä-Eurooppa	29
4.1.2 Ranska	30
4.1.3 Iso-Britannia	31
4.1.4 Afrikka	35
4.2 Bosman–sääntö ja sen vaikutukset	36
4.3 Muutokset seura- ja maajoukkueissa	42
4.4 Talous määrittelee toimintaa	43
5 SUOMALAISEN JALKAPALLON GLOBALISOITUMINEN	47
5.1 Kohti kansainvälistymistä ja ensimmäisiä pelaajasiirtoja	47
5.2 Ulkomaalaispelaajat 90-luvulla	51
5.3 Joukkuekohtaisia eroja	53
5.4 Ulkomaalaispelaajien kokeminen	55
5.5 Ulkomaalaiset pelaajat Veikkausliigassa 2000-luvulla	60
5.6 Afrikkalaiset pelaajat Suomessa	65
5.7 Pelaajarajoitukset Suomessa vuonna 2011	69
5.8 Pelaajakehityksen suunnat Suomessa	73
5.9 Talous suomalaisessa jalkapallossa	75
6 PELAAJA-AGENTIT	81
6.1 Mihin pelaaja-agenttia tarvitaan?	82
6.2 Pelaaja-agenttien historia	84
6.3 Pelaaja-agenttimääräykset Suomessa	86
6.4 Pelaaja-agentit Suomessa	86
6.4.1 Suomalaisten pelaaja-agenttien päätyminen alalle	90
6.4.2 Suomalaisten pelaaja-agenttien toimintatavat	92
6.5 Pelaaja-agenttien verkostot	97
6.6 Mielipiteitä pelaaja-agenteista	104
6.7 Seurojen verkostot pelaajahankintoihin	107
6.8 Seurojen strategiat ulkomaalaisten hankkimiseen	112
6.9 Pelaaja-agenttien etiikka	116
7. PELAAJASIIRTOJEN LIEVEILMIÖT	120
7.1 Epäviralliset pelaaja-agentit	120
7.2 Nuorten pelaajien siirtyminen	125
7.3 Vedonlyöntivilppi Veikkausliigassa vuonna 2011	126
8 POHDINTA	130
LÄHTEET	134

1 JOHDANTO

Jalkapallo on erinomainen esimerkki globalisoitumisesta, sillä sitä harrastetaan joka puolella maailmaa ja lisäksi jalkapallo on selkeästi suosituin laji useimmissa maailman maissa. Lajin kattojärjestössä FIFA:ssa on jo 207 maata, joka todentaa globaalisuutta (FIFA 2011). Jalkapallossa esiintyy lisäksi niin paljon globaaleja ilmiöitä pelaajakauppoineen ja mediatuotteineen, että se tarjoaa todella kiinnostavan lähtökohdan myös tutkimiselle.

Tässä tutkielmassa käsitellään laajasti jalkapallon globalisaatiota ja esimerkkejä nostetaan muun muassa Iso-Britanniasta, Itä-Euroopasta, Ranskasta ja Afrikasta. Globalisaatio näyttäytyy eri puolella maailmaa eri muodoissa ja jotta voimme ymmärtää paikallista kulttuuriamme ja toimintaamme paremmin meidän on hyvä vilkaista myös muiden toimintatapoja. Tässä tutkielmassa perehdytään siis ensin suureen ja globaaliin, jonka jälkeen käsitellään paikallisemmin suomalaista jalkapalloa ja sen historiaa. Lopuksi tutkielmassa keskitytään kotimaiseen Veikkausliigaan ja nykyhetkeen.

Tutkielman tavoitteena on jalkapallon pelaaja-agenttien roolin ymmärtäminen ja selvittäminen. Tämä ymmärtäminen tapahtuu, kun selvitetään se tie miten nykyiseen tilaan on päädytty. Tutkielmassa pohditaan myös seurojen tarvetta käyttää ulkomaalaisia pelaajia. Urheilun ja jalkapallon globalisaation kautta tutkielmassa luodaan jalkapalloagentti-ilmiölle toimintaympäristö ja viitekehys. Ulkomaalaiset pelaajat ovat tärkeä osa toimintaympäristöä, sillä heidän mukaantulonsa on mahdollistanut pelaaja-agenttien reviiirin laajentamisen Suomessa.

Globalisaatio on tuonut mukanaan monia uusia haasteita yhteiskunnalle. Näihin haasteisiin vastaaminen ei ole helppoa ja oikeaa ratkaisua ei uudessa tilanteessa löydy nopeasti. Urheilun kentässä on urheilun eriytymisen kautta tapahtunut paljon viimeisten vuosikymmenten aikana. Vahvoja persoonia ja arvoja sisältävää urheilua ei ole nopein uudistuja ja globalisaatio on tuonut mukanaan kaikenlaisia kokeiluja. Yksi uusi toimija urheilun kentässä ovat pelaaja-agentit, joihin suhtautuminen on ollut epäileväistä lähinnä heikon tietomäärän vuoksi.

Suomalaiseen jalkapallotoimintaan vahvasti mukaan tulleet pelaaja-agentit ovat globaalin jalkapallon tuote. Pelaaja-agentit ovat kuitenkin vielä hyvin tuore ilmiö jalkapallossa ja jalkapallon konservatiivinen seurakulttuuri on lämmennyt uuteen toimijaryhmään hitaasti. Seurat ovatkin usein ulkomaalaisia pelaajia hankkiessaan yrittäneet säästää ja pärjätä ilman pelaaja-agentteja, mutta joutuneet usein pettymään värväyksiensä kanssa.

Hyvin olennaisena asiana tutkielmassa nousee esiin talous. Se määrittelee seurojen toimintatapaa niin vahvasti, että kompromisseja joudutaan tekemään laadun kustannuksella. Talous määrittelee seuran toimintatavan ja strategian, jolloin nämä vaihtelevat hyvin usein laidasta laitaan. Kun resurssit ovat pienet, joudutaan jättämään asioita tekemättä tai tekemään paljon kompromisseja. Nämä kompromissit voivat pahimmillaan johtaa toiminnan loppumiseen tai vääränlaisen rahan pariin, kuten on nähty suomalaisessakin jalkapallossa.

2 TUTKIMUSMETODIIKKA

Olen koko elämäni ajan ollut hyvin kiinnostunut urheilusta ja nimenomaan jalkapallosta. Olen pienestä pojasta saakka pelannut jalkapalloa ja seurannut laajasti niin paikallista kuin kansainvälistä jalkapallotoimintaa. Englannista suosikkijoukkueekseni päätyi yksittäisen pelaajan fanittamisen kautta Arsenal. Kiinnostukseni ulkomaalaispelaajien suurta roolia kohtaan heräsi juuri Arsenalin pelaajiston kansainvälistymisen kautta. Kansainvälisessä jalkapallossa muuttoliike ja kansainvälistyminen ovat olleet nousujohteista viimeisen noin 30 vuoden aikana ja Englanti valtaviin jalkapalloperinteiden vuoksi toimii hyvänä globalisoitumisen esimerkkinä. Harva 1980-luvun pääsarjajoukkue Arsenalin kannattajista olisi uskonut, että 2000-luvun alussa peribrittiläinen joukkue juoksuttaa kentälle ulkomaalaisen valmentajan johdolla joukkueen, jossa ei ole yhtään englantilaista syntyperää olevaa pelaajaa. Joukkue jota kutsuttiin 80 - luvulla lempinimellä ”boring, boring Arsenal”, oli astunut uuteen aikakauteen. Kritisoijia löytyi, mutta kun menestystä tuli, useat arvostelevat suut hiljenivät. Englannin pääsarjajoukkueiden rakennemuutos 80-luvulta kuvastaakin hyvin myös koko englantilaisen yhteiskunnan muutosta, mutta ennen kaikkea jalkapallon muutosta. Kandidaatin tutkielmani aihe olikin juuri jalkapallon globalisaatio ja jalkapalloilijoiden muuttoliike ja graduni on jatkoa tälle työlle.

Viimeisinä opiskeluvuosinani oma kiinnostukseni on siirtynyt enemmän ulkomailta kotimaan kentille. Halusin jatkaa kandidaatin tutkielmassa käsittelemäni jalkapallon globalisaation pohjalta ja vertailla sitä sen hetkiseen kiinnostukseni kohteeseen eli Veikkausliigan tilanteeseen. Useamman vuoden olin seurannut, kuinka suomalaisjuniorin mahdollisuus päästä Veikkausliigajoukkueeseen on mennyt viimeistään siinä, kun seura on päätenyt sopimukseen muutaman ulkomaalaispelaajan kanssa. Omakohtaista kokemusta ja katkeruutta minulla ei ole, mutta monta tällaista tilannetta olen läheltä seurannut. Lisäksi olen ollut mukana jalkapallovalmennuspuolella ja olen sitä kautta pohtinut enemmän suomalaisten pelaajien kehitysprosessia. Mielessäni muodostuikin melko nopeasti tutkielman aihe, jossa kartoitettaisiin Veikkausliigan ulkomaalaispelaajien tulon väyliä Suomeen ja tahoja, joiden kautta ulkomaalaispelaajat tänne saapuvat. Nämä tahot ovat pääasiallisesti pelaaja-agentteja, joiden toimintaa suomalaisen jalkapallon parissa ei ole

vielä tutkittu kuin aihetta hipaisemalla. Ulkomaalaisten pelaajien vaikutusta suomalaisten pelaajien kehittymiseen tuodaan tässä tutkimuksessa esiin muutaman entisen pelaajan ja nykyisen valmentajan haastattelun kautta, mutta pääpaino on pelaaja-agenttien toimijakentän selvittämisessä.

Tutkielmani aihe on mielestäni hyvin merkittävä, sillä pelaaja-agenttien rooli on jäänyt mystiseksi. Heidän tärkeää rooliaan on syytä selvittää sekä valaista, miksi tällaista tilausta on esiintynyt urheilun ja suomalaisen jalkapallon kentässä. Pelaaja-agenttien ja ulkomaalaisten pelaajien tarkastelu on lisäksi erittäin ajankohtainen. Keväällä 2011 tuli ilmi laaja vedonlyöntivilppi, johon olivat syyllisinä useat Suomessa pelanneet ulkomaalaispelaajat. Tälle asialle on omistettu tutkimuksessani oma lukunsa, jossa asiaa käsitellään. Tutkielmani yleisenä tavoitteena on edistää suomalaista jalkapallotutkimusta ja -tietämystä selvittämällä alaa, josta ei ole vielä aikaisempaa tutkimustietoa.

Aiheen rajaaminen on ollut isoin ongelmakohta. Haluan kertoa melko perusteellisesti, miten tähän tilanteeseen on urheilussa päädytty ja mitkä asiat ovat vaikuttaneet suomalaisen jalkapallon globalisoitumiseen. Näihin kysymyksiin vastaaminen luo pohjaa sille, miksi pelaaja-agentteja on ylipäättään nykyään olemassa. Ongelmaksi rajauksen kanssa onkin muodostunut se, että mielenkiintoisia asioita on tullut esiin niin paljon, että työ on uhannut levitä lukuisiin kysymyksenasetteluihin. Olen kuitenkin aina pitänyt mielessä pääasiallisen aiheeni, yrittänyt keskittyä siihen ja linkittänyt muut tapahtumat pelaaja-agenttitoimintaan. Tutkielma on kuitenkin linkitettävä vahvasti muun yhteiskunnan muutokseen, jota ei voi muutaman rivin kautta sivuuttaa. Hirsjärven (1996) mukaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa on ongelmallista olla tarkkarajainen ja täsmällinen ja se edellyttää melkoista joustavuutta ongelmanasettelussa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa liikutaan usein kartoittamattomalla ja ennakoimattomalla alueella, kuten myös tässä tutkimuksessa tapahtuu. (Hirsjärvi 1996, 81) Globalisaatioon, jalkapalloilijoiden muuttoliikkeeseen ja pelaaja-agenttien rooleihin liittyy niin monia asioita, että niiden osittainen käsittely on välttämätöntä. Pää tavoitteenani pidän kuitenkin jalkapallon pelaaja-agenttien roolien selvittämistä. Tarkastelen urheilun globalisaatiota yleisesti ja tarkennan siitä jalkapallon globalisoitumisen käsittelyyn. Muuttoliikkeen kuvausta kuljetan mukana tutkielmassa niin paljon kuin se on tarpeellista. Muuttoliike kuvastaa globalisaatiota

hyvin ja on täten hyvä argumentti globalisaatiolle. Olen rajannut tutkielmani miespelaajiin ja Veikkausliigaan, sillä muuten aihe paisuisi liikaa. Tässä tutkielmassa keskitytään nimenomaan Suomeen tulleiden ulkomaalaisten pelaajien tuontiprosessiin eikä kerrota niinkään suomalaisten pelaajien lähtemisestä ulkomaille. Pelaajavirran määrää 1970-1990 luvuilla käydään läpi tilastojen kautta ja 2000 – luvun pelaajavirtaa analysoidaan hiukan tarkemmin.

2.1 Tutkimuskysymykset

Pääpaino tutkielmassani on pelaaja-agenteissa, ja suurin osa kysymyksistäni on pelaaja-agenttien toimenkuvan kuvailua.

Pääkysymykset:

1. Miksi pelaaja-agentit ovat tulleet suomalaiseen jalkapalloiluun? Miten siirtojen luonne on muuttunut agenttien mukaantulon myötä?
2. Miten suomalainen seura hankkii ulkomaalaisia pelaajia ja onko ulkomaalaisten määrä lisääntynyt pelaaja-agenttien lisääntymisen myötä.
3. Ketä kaikkia pelaaja-agentin verkostoon kuuluu ja miten verkostot ovat muuttuneet vuosien aikana?

2.2 Tutkimusaineisto ja –menetelmät

Aloitin gradun työstämisen alkusyksystä 2010, jolloin perehdyin aiheen kirjallisuuteen ja tein tutkimussuunnitelmani, joka on elänyt tutkimuksen edetessä, aivan kuten kvalitatiiviselle tutkimukselle on tyypillistä (Hirsjärvi 1996, 164). Laadulliselle tutkimukselle on myös tyypillistä kerätä aineistoa, joka mahdollistaa ilmiön monenlaiset tarkastelut. Näkökulmaa tulee voida tarvittaessa vaihtaa. (Alasuutari 1999, 84.) Tässä tutkimuksessa tutkimussuunnitelma oli laadulliselle tutkimukselle tyypillisesti avoin. Kandidaatin työni pohjalta jatkoin kansainvälisiin tutkimuksiin sekä teoksiin tutustumista ja hiljalleen suuntasin huomioni enemmän suomalaisiin julkaisuihin, joissa kerrottiin urheilun ja jalkapallon muutoksesta. Lopulta tutustuin myös pelaaja-agenteista kertoviin teoksiin ja sääntöihin.

Käytössäni on ollut useita teoksia, jotka on kirjoittanut englantilainen urheilumaantieteen professori John Bale. Hänen teoksensa Kenyan Running, Sports Geography ja The Global Sports Arena ovat keskeisessä osassa urheilun globalisaatiosta kertovassa kirjallisuuskatsauksessani. Myös entisen kansainvälisen urheilusosiologian järjestön presidentin ja urheilusosiologian professorin Joseph Maguiren teos Global Sport on kirjallisuuskatsauksessani keskeinen teos. Kuten teoksen nimestä jo voi päätellä, kyseisessä kirjassa käsitellään aiheeni viitekehystä hyvin perusteellisesti. Maguire ja Bale ovat myös julkaisseet paljon muuta aiheeseen liittyvää kirjallisuutta, jota olen käyttänyt lähteenä. Yhtäältä uskon, että on hyvä asia käyttää lähdekirjallisuutena samojen kirjailijoiden ja tutkijoiden teoksia; silloin ristiriitaisuutta esiintyy todennäköisesti vähemmän. Toisaalta monet eri tutkijat ja kirjoittajat voisivat tuoda tarkasteluun uusia näkökulmia ja siten rikastuttaa tutkielmaa. Bale ja Maguire ovat kuitenkin perehtyneet teemaan niin monesta eri näkökulmasta, että heidän suuntaamaansa on hyvä pohjustaa tätäkin tutkielmaa. Kansainvälisen jalkapallon asiantuntijoina keskeisessä roolissa ovat olleet historian ja yhteiskuntatieteiden professori Pierre Lanfranchin tutkimukset sekä professorin Richard Giulianottin julkaisut, joista merkittävin lähde on Football and Globalization (2009). Suomalaiseen tutkimukseen pääsin hyvin sisään Hannu Itkosen ja Arto Nevalan toimittaman Kuningaspelin Kentät (2007) kautta. Palloliiton 100-vuotisjuhlakirjan Rakas Jalkapallo (2007) teoksen kautta sain hyvää tietopohjaa suomalaisen jalkapalloilun muutoksesta ja Lassi Kervisen pro gradu itäsuomalaisen jalkapalloilun kansainvälistymisestä (2008) antoi hyvän paikallisen esimerkin globalisaatiosta suomalaisessa jalkapallossa.

Vuodenvaihteen jälkeen tein melko perusteellisen selvityksen ulkomaalaispelaajien määrästä Veikkausliigassa hyödyntäen Palloliiton vuosikirjoja eli Pallokirjoja. Ongelmana kuitenkin oli, ettei niissä ollut kansallisuuksia merkattuna, joten jouduin lisäksi varmistamaan pelaajien kansallisuuksia Veikkausliigan sähköisen tilastohistorian kautta. Koen, että tilastojen tuomat faktat ovat tärkeä tieto tutkielman pohjalle. Tammi-maaliskuussa sovin osan haastatteluista ja suoritin ne kevään ja syksyn 2011 aikana.

Olen kokenut gradun tekemisen oikein mielekkääksi prosessiksi varmasti lähinnä sen takia, että aihe kiinnosti minua erittäin paljon. Rothin mukaan väärän aiheen

valitseminen ei todennäköisesti tuota hyvää tutkimusta (Roth 1989, 7) ja tästä on hyvin helppo olla samaa mieltä. Aloitin tekstin tuottamisen heti syksyllä, kun luin ensimmäisiä teoksia ja sitä kautta pääsin heti hyvään alkuun. Hirsjärven teoksessa puhutaan kirjoittamisesta kurinalaisena toimintana ja kehoitetaan kirjoittamaan luonnosteluvaiheessa mahdollisimman pitkiä jaksoja (Hirsjärvi 1996, 46). Oma kirjoitusprosessini eteni viikon sykleissä, jolloin tein kirjoitustyötä jopa kuudesta kahdeksaan tuntiin päivässä kolmen tai viiden päivän putkessa. Tällöin koin pääseväni aiheeseen aina helposti uudestaan kiinni ja sain aikaiseksi paljon tekstiä melko nopeasti. Välillä oli viikkoja, jolloin keskityin vain aineiston keräämiseen. Välillä taas pidin kokonaan taukoa tutkielman tekemisestä, jolloin motivaatio kirjoittamiseen taas parantui. Hirsjärvi siteeraa kirjoittamisprosessiin liittyen Stephen Kingiä (2000, 144-145), joka on todennut kirjoittamisprosessista, että kirjoituspaikalla tulee olla ovi, jonka olet valmis sulkemaan. Itselleni tämä ovi oli vanha urheilupanta, jonka päähän laittamalla tiedostin itselleni, että nyt keskitytään tähän asiaan eikä mihinkään muuhun. Tämä ehkä vähän erikoinen keino oli ensin lähinnä vitsi, mutta lopulta sitä käyttämällä pystyin keskittymään aiheeseeni tiukasti ja häiriötekijät pysyivät hyvin ulkopuolella.

Jäljittelen tutkimuksessani fenomenologista perinnettä, joka on osa laajempaa hermeneuttista perinnettä. Sen erityispiirteenä on, että siinä ihminen on tutkimuksen kohteena ja tutkijana. Fenomenologisen tutkimuksen kohde voidaan tarkentaa kokemuksen tutkimiseksi, jolloin tulee kuitenkin muistaa, että kokemukset muotoutuvat merkitysten mukaan. Tässä tutkielmassa näitä kokemuksia esitetään pelaaja-agenteista heidän omalla sekä heistä kokemuksia omaavien puheenvuoroilla. Fenomenologinen merkitysteoria sisältää ajatuksen, että ihmisyyksilö on perusteiltaan yhteisöllinen, ja tätä taustaa vasten koen, että useat haastattelut avaavat pelaaja-agentti-ilmiötä koko suomalaisen urheiluyhteiskunnan laajuudessa ja ne eivät kuvaa vain yksittäisiä tapauksia. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 33-34.) Tutkielmassa kuljetaan yksittäisten tapausten kautta kohti yleistä, joten tutkielman voidaan todeta kuuluvan induktiivisen tieteellisen päättelyn piiriin (Niiniluoto 1983, 22-23). Tutkielman filosofinen viitekehys on puolestaan ontologinen, jossa esitetään kysymyksiä todellisuuden luonteesta ja etsitään tälle todisteita (Hirsjärvi 1996, 130). Omassa tutkielmassani tämä tarkoittaa jalkapallon globalisaatiota ja siitä todisteena esitetään jalkapalloagenttien toimintaa. Kokonaisuudessaan tutkielmani viitekehys rakentuu urheilun globalisaation ja muuttoliikkeen pohjalle. Urheilu on globalisoitunut vauhdilla

muun maailman mukana ja se on tuonut mukanaan paljon uusia asioita. Siirtyminen maasta toiseen on nykyään helpompaa ja ajallinen välimatka mantereiden välillä on lyhentynyt. Urheiluseurat haluavat nykyään etsiä lahjakkuuksia ympäri maailmaa ja tuoda heitä testattavaksi joukkueeseensa. Urheilun markkinoiden kasvaessa lajien ympärille tulee uusia tekijöitä ja pelaaja-agentit ovat yksi osoitus globalisoituneen urheilun muuttumisesta. Jalkapallo erittäin globaalina lajina sopii esimerkkilajiksi loistavasti, sillä laji on levinnyt todella laajalle ja on näin ollen erinomainen urheilun globalisaation ilmentäjä. Lisäksi myös pelaajaliikenne on juuri jalkapallossa vilkasta, joten sekin tekee tutkimuskohteesta tärkeän.

Haastateltavien valinta ja haastattelujen saaminen on yksi tärkeimpiä kysymyksiä hyvän tutkimuksen onnistumiseksi. Yksi kvalitatiivisen tutkimuksen tyypillinen piirre on se, että kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, ei satunnaisotoksen menetelmän mukaan. Tässä tutkimuksessa tarkoituksenmukaisuus korostui, koska virallisia pelaaja-agentteja ei ole ollut Suomessa kovin montaa (Hirsjärvi 1996, 164). Halusin haastatella kolmea tai neljää pelaaja-agenttia ja saman verran Veikkausliigaseurojen edustajia. Lopulta haastattelin kolmea nykyistä tai entistä pelaaja-agenttia ja kahta nykyistä seuran edustajaa. Lisäksi halusin mukaan muutamien eri jalkapallovaikuttajien mielipiteet ja kokemukset. Niitä tahoja oli kolme. Lisäksi haastattelin Veikkausliiga-asiantuntijaa, toimittaja Timo Innasta Urheilulehdestä. Perustelen toimittajan haastattelun merkittävyyttä sillä, että hänen ei tarvitse olla kenenkään (seurat/pelaaja-agentit) puolella ja tuo täten neutraalin äänen tutkimukseen. Nykyisiä pelaajia en haastatellut tutkimukseen ollenkaan, sillä pelaajien tuntemuksien tarkastelu ei ollut tämän tutkimuksen tarkoitus. Mielestäni pelaajan mielipide olisi antanut tutkimukselle lisäarvoa, mutta tällöin tutkimus ja esimerkiksi haastattelujen tekeminen olisi levinnyt liian laajalle. Halutut henkilöt olivat hyvin suostuvaisia haastatteluihin, mistä olen heille hyvin kiitollinen. Yksi haastattelu jäi tekemättä, kun alustavasti haastatteluun lupautunut pelaaja-agentti ei enää vastannut puheluihin tai viesteihin. Hyvään ”vastausprosenttiin” oli varmasti syynä mielenkiinto aihetta kohtaan, osalla aiempi tuttavuus tutkimuksen tekijän kanssa ja väljä aikataulu, mikä mahdollisti joustavuuden haastattelun ajankohdan sopimisen kanssa. Muutamaa haastateltavaa olin lisäksi lähestynyt ensin tutun suosittelijan kautta, jolloin haastateltavat tiesivät tutkielmasta jo ennen yhteydenottoani. Kahta haastateltavaa lukuunottamatta kaikki esiintyivät omalla nimellään. Näistä kahdesta henkilöstä toinen toimii Suomen

jalkapallomaajoukkue toiminnassa, ja niinpä hänestä käytetään nimeä ”maajoukkuevalmentaja”. Toisesta henkilöstä käytetään nimeä jalkapallovaikuttaja.

Haastattelu on keskustelua. Haastattelussa ohjat ovat kuitenkin haastattelijalla eikä se ole keskusteluna tasa-arvoista samoin kuin jokapäiväinen keskustelu. Haastattelu on vuorovaikutusta, jossa haastattelun molemmat osapuolet vaikuttavat toisiinsa. (Eskola & Suoranta 1998, 86; Hirsjärvi ym. 2000, 194) Teemahaastattelu on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Teemahaastattelussa keskustelun aihepiirit on etukäteen suunniteltu, mutta kysymyksiä ei ole määritetty tarkasti. Haastattelijalla on vain lista teemoista, joita haastattelussa tullaan käsittelemään. (Hirsjärvi ym. 2000, 195; Eskola & Suoranta 1998, 87.) Vapaamuotoinen teemahaastattelu muistuttaa paljon tavallista keskustelutilannetta (Alasuutari 1999, 145). Itse annoin keskustelun välillä karata melko kauaskin itse aiheesta, sillä koin sen avaavan mahdollisesti uusia näkökulmia aiheeseen. Otin haastattelun nauhalle ja litteroin sen muutaman päivän sisällä haastattelun jälkeen, jotta litteroiminen ei venyisi ja kasaantuisi. En litteroinut aivan kaikkea ja jätin pois sellaiset asiat, jotka mielestäni eivät liittyneet aiheeseen. Kun kaikki haastattelut oli tehty, jaottelin haastateltavien sanomiset eri aihealueiden perusteella ja sen jälkeen valitsin tutkielmaan tulevat kohdat, mikä ei ollut helppoa, sillä hyvää tekstiä oli paljon. Haastateltavien kommentteja onkin tutkielmassa melko paljon, mutta paljon jäi myös pois. Osa kommentteista on melko pitkiä, koska en missään nimessä halunnut irrottaa haastateltavan sanomisia asiayhteydestä.

Hirsjärvi on listannut haastattelun hyviä ja huonoja puolia. Itselleni tärkeimpiä syitä haastattelulle olivat halu selventää ja syventää vastauksia. Pelaaja-agenttien maailma oli jollain tavalla tuntematon, joten haastattelun suuntia oli vaikea tietää täysin etukäteen. (Hirsjärvi 2000, 35) Huono puoli oli se, että haastattelut veivät paljon aikaa ja niistä tuli matkakustannuksia. Haastattelut olivat kuitenkin erittäin antoisia niin tutkimuksen kannalta kuin oman mielenkiinnon puolesta. Koen myös, että haastateltavat olivat erittäin kiinnostuneita aiheesta ja saivat myös itselleen haastatteluista jotain irti. Aineisto on Syrjälän mukaan aitoa, kun tutkimushenkilöt puhuvat tai muuten ilmaisevat itseään samasta asiasta kuin mitä tutkija oletti (Syrjälä ym. 1994, 129). Näin koen tapahtuneen.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija ei voi sanoutua irti arvolähtökohdista. Arvot muovaavat vahvasti sitä, miten pyrimme ymmärtämään tutkimiamme ilmiöitä. (Hirsjärvi ym. 2000, 155; Eskola & Suoranta 1998, 17-18.) Itselläni on ollut ulkomaalaisten pelaajien käyttämisestä suomalaisessa urheilussa ja Veikkausliigassa hyvin selkeä mielipide, mutta olen pyrkinyt olemaan avoin myös muille tulkinnoille ja havainnoille. Objektiivisuuden on sanottu syntyvän juuri oman subjektiivisuutensa tunnistamisesta (Eskola & Suoranta 1998, 17). Olenkin huomannut tutkimuksen aikana ajattelutapani laventuneen ja ymmärrän varmasti tutkimuksen jälkeen paremmin muun muassa paikallisten erojen merkityksen pelaajaliikenteessä. Olen myös yrittänyt muistaa tutkimusta tehdessäni, että sitä mikä on tärkeää, ei määrää tutkija vaan aineisto (Hirsjärvi 2000, 154).

Eskola ja Suoranta ovat todenneet laadullisen tutkimuksen ongelmallisimmaksi vaiheeksi tulkintojen tekemisen. Ongelmallisuus muodostuu heidän mukaansa siitä, että tutkijalla on valittavanaan lukuisia erilaisia aineiston lähestymis- ja käsittelytapoja. Eskolan ja Suorannan mukaan tulkintojen hedelmällisyys ja osuvuus ovatkin kiinni tutkijan tieteellisestä mielikuvituksesta (Eskola & Suoranta 1998, 147). Itse en kokenut tulkintojen tekemistä kovinkaan vaikeaksi ja luulen syyn olevan siinä, että olin aiheesta jo melko hyvin perillä ennen tutkimuksen teon aloittamista.

3 GLOBALISAATIO

Suomen kielen perussanakirja määrittelee termin globalisaatio sanoin: yleismaailmallinen ja maailmanlaajuinen (Haarala 2001, 149). Joseph Maguire (1999) puolestaan määrittelee globalisaation rauhanomaiseksi prosessiksi, jossa maailmasta tulee yksi yhteinen paikka. (Maguire 1999, 4)

Väyrysen (1998) mukaan globalisaatio tulee erottaa kansainvälistymisestä, joka viittaa kansallisen politiikan ohjaamiin riippuvuussuhteisiin valtioiden välillä. Kansainvälistyminen on samanaikaisesti rinnakkainen prosessi globalisaation kanssa ja toisaalta askel siihen. Globalisaatiota voidaan käyttää havainnollistamaan sekä lännen laajenemista viiden viime vuosisadan aikana että kansainvälisen työnjaon uusimpia muutoksia. (Väyrynen 1998, 10)

Vaikka globalisaatiolla onkin pitkät historialliset juuret, niin se ymmärretään kuitenkin melko tuoreena ilmiönä. Itse asiassa globalisaation käsite otettiin useimmissa kielissä käyttöön vasta 1980-luvulla, mutta sen jälkeen siitä on tullut termi, joka on yhtä yleinen kuin monimerkityksellinenkin (Scholte 1996, 44-45). Käsitteen monimutkaisuutta lisää sen moniulotteisuus. Globalisaatiolla katsotaan olevan ainakin taloudellisia, ekologisia, poliittisia, sosiaalisia ja kulttuurisia ulottuvuuksia (Väyrynen 1998, 9). Tässä tutkimuksessa keskitytään globalisaation sosiaalisiin ja varsinkin kulttuurisiin ulottuvuuksiin, joita ilmentävät muun muassa joukkueiden kansallisten rakenteiden muuttuminen, yleisten asenteiden muutos ulkomaalaisia pelaajia kohtaan tai se, että ulkomaalaisten pelaajien hankkimiseksi on kehitetty oma verkostonsa, jossa pelaaja-agentit toimivat omassa eriytyneessä roolissa.

Vaikka globalisaatio voidaan tulkita melko tuoreeksi ilmiöksi, niin on myös mahdollista sanoa globalisaation alkaneen vuonna 1432, jolloin portugalilaiset alkoivat tutkia Afrikan länsirannikkoa. Shaefferin (1997) käsityksen mukaan globalisaatio on liittynyt ennen kaikkea maailmalaajuiseen yhteydenpidon historialliseen kehitykseen, jonka mahdollisti aikanaan uusi tekniikka navigointilaitteineen ja uusine laivamalleineen. (Shaeffer 1997, 101-102) Suuria globalisaatiota helpottaneita asioita

olivat muun muassa valtamerilaivojen yleistyminen 1920-luvulla ja lentoliikenteen kehittyminen 1940-luvulla. (Lanfranchi & Taylor 2001, 5)

Mikä sitten lasketaan globaaliksi ilmiöksi ja mikä on globaalisuuden mitta? Väyrynen (1998) kuvaa globaaliksi laskettavaa ilmiötä seuraavilla ehdoilla. Ollakseen luonteeltaan globaalinen sosiaalisen prosessin täytyy olla riittävän peittävä, laaja ja syvä. Näin ollen sen täytyy kattaa huomattava osa maapalloa, toimia yhteiskunnan useimmilla lohkoilla sekä olla vaikutukseltaan tarpeeksi syvä. Sen täytyy kattaa erityisesti maailman teollisuuden keskus, mutta ulottua myös periferiaan. Sen täytyy koskea tuotantoa, rahataloutta, teknologiaa, politiikkaa ja kulttuuria sekä muovata havaittavalla tavalla ihmisten toimintaa ja arvoja. Luonnollisesti globalisaatio on aina osittainen ja valikoiva prosessi, mutta sen täytyy olla riittävän laaja-alainen ja monipuolinen muuttaakseen samanaikaisesti lukuisten ihmisten elämää eri puolilla maapalloa. Globalisaation täytyy perustua yleisesti vallitsevaan ajatukseen, että uusi aikakausi on saapunut. (Väyrynen 1998, 11-13)

Edellisessä kappaleessa mainitut asiat tulevat hyvin ilmi jalkapallon globalisaatiossa, kuten tässä tutkimuksessa tullaan myöhemmin esittämään. Jalkapallo kattaa ehdottomasti huomattavan osan maapalloa ja toimii nykyään yhteiskunnan kaikilla lohkoilla. Vaikutuksen syvyydestä on vaikeampi esittää arvioita millään mitattavalla mittarilla. Syvyys varmasti vaihtelee paikallisesta perinteestä riippuen. Jalkapallon valtavan suosion perusteella voidaan kuitenkin puhua hyvin syvästä ilmiöstä. Nykyään huippujalkapallon ollessa kovan luokan bisnestä, sen voidaan myös sanoa koskevan tuotantoa ja rahataloutta sekä erityisesti politiikkaa ja kulttuuria. Varmasti se myös muovaa ihmisten toimintaa ja arvoja. Tätä kuvaa hyvin se, että esimerkiksi Englannissa ja Brasiliassa työnantajat antavat työntekijöilleen MM-kisojen aikana vapaapäiviä oman maajoukkueen pelien ajaksi, sillä he tietävät, etteivät työntekijät kuitenkaan tule töihin pelien aikana. Tämän tyylliset esimerkit puhuvat omaa kieltään urheilun vaikutuksen syvyydestä.

Globalisaatio merkitsee markkinasuhteiden laajenemista ja syvenemistä valtioiden sisällä ja välillä siten, että nämä suhteet tulevat entistä itsenäisemmiksi. Vaikka globalisaatiolla on kansalliset juurensa, se on kuitenkin ajan mittaan tullut niin riippumattomaksi yhteiskuntien sisäisistä tekijöistä, että sitä voidaan käyttää

selittämään muutoksia yhteiskuntien rakenteessa, instituutioissa, toiminnoissa ja arvoissa. Toisin sanoen globalisaatiosta on tullut niin omavarainen kehityskulku, että yksittäiset valtiot joutuvat sopeutumaan siihen taloudellisesti ja poliittisesti sekä muuttamaan omia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia arvojaan. (Väyrynen 1998, 9)

Raimo Väyrysen mukaan globaalisuus on uusi kokonaisvaltainen organisaation taso, johon kaikki toimijat suhteutuvat, mutta jota kukaan ei kykene valvomaan. Väyrynen jakaa globalisaation käyttövoimat kansainvälisiin yrityksiin ja pankkeihin sekä järjestöihin ja liikkeisiin, mutta muistuttaa globaalisuuden olevan kontekstuaalinen ilmiö, kokonaisuus, joka ohjaa myös yksittäisiä toimijoita. (Väyrynen 1998, 10) Valvonnan vaikeudesta kertoo muun muassa rahapelien yhä vahvempi linkittyminen urheiluun. Vilpillinen vedonlyönti on helppo keino ansaita lisää rahaa ja vilpin osoittaminen voi olla viranomaisille hyvin vaikeaa. Vedonlyöntiin liittyvät huijaukset ovatkin yksi vaikeimmin kontrollissa pidettävistä globalisaation mukanaan levittämistä urheilun lieveilmiöistä. Myös laittomat pelaaja-agentit tai ala-asteikäisten pelaajien siirrot voidaan asettaa samaan urheilun globalisaation lieveilmiöiden lokeroon.

Globalisaation yksi olennaisimpia piirteitä on kilpailun ja valikoinnin kaikinpuolinen kiristyminen (Väyrynen 1996, 17). Tämä on jo havaittu urheilun tiukentuneessa kilpavarustelussa seurojen taistellessa pelaajista ja pelaaja-agenttien kilpaillessa siitä, kuka löytää joukkueelleen seuraavan Pelen tai Maradonan. Kilpailun kiristyminen siis näkyy urheilun globalisaatiossa varsin selvästi, mutta myös Väyrysen mainitsema valikointi näkyy urheilussa. Nuorina urheilijoista muodostetaan suuri massa, josta pyritään valikoimaan yhä nuorempina lupaavimmat yksilöt parhaan mahdollisen valmennuksen piiriin. Englantilaisille jalkapallojoukkueille eivät kelpaa vain brittiläiset pelaajat, vaan lupaavia kykyjä tarkkaillaan niin Suomessa kuin Norsunluurannikolla.

Globalisaatio voimistaa kilpailua ja yksityisten etujen tavoittelua, mutta heikentää solidaarisuutta ja turvallisuutta. Näiden syiden vuoksi Väyrysen mielestä globalisaatio aiheuttaa yhteiskunnallista epävakaisuutta ja nostattaa itseensä kohdistuvaa oppositiota. Esimerkiksi Suomen tapaisessa maassa, joka historiallisesti on ollut osa ruotsalaista ja venäläistä imperiumia ja jossa itsenäisyys johti nationalistiseen reaktioon, kansallinen sopeutuminen globalisaatioon on vaativampaa kuin Hollannin tapaisissa liberaaleissa

valtioissa. (Väyrynen 1998, 12-13) Tämä näkyy esimerkiksi Suomen melko hitaassa kansainvälistymisessä niin yhteiskuntana kuin jalkapallomaana.

Kaiken kaikkiaan globalisaation voi määritellä kansojen yhdenmukaistumisella. Tavat ja kulttuurit lähenevät toisiaan, ihmisten väliset matkat ja etäisyydet pienenevät ja maailman äärilaita ei ole enää niin kaukana. Globalisaatio yhtenäistää ja pienentää maapalloa. Samasta kaupungista kotoisin olevaan ihmiseen voi törmätä yhtä hyvin naapurimaassa kuin toisella puolella maapalloa. Balen ja Sangin (1996) mukaan paras esimerkki urheilun globalisoitumisesta ovat kotimaastaan urheilun vuoksi muuttaneet urheilijat. Lisäksi he tulkitsevat globalisaation olevan vain luonnollinen modernisaation tulos. (Bale & Sang 1996, 131)

3.1 Globalisaatio urheilussa

Historiallisesti globalisaatiota on ajanut se, jonka etuja se palvelee (Väyrynen 1998, 27). Kun katsotaan urheilun maailmaa, voidaan nähdä tämän toteutuneen. Kun 1970- ja 1980-luvuilla havaittiin parhaiden kestävyysjuoksijoiden tulevan Afrikasta skandinaavisten maiden sijaan, oli eurooppalaisten kisajärjestäjien etu, että urheilun viihteellistyvää kenttää laajennettiin Afrikkaan (Bale & Sang 1996, 122). Globalisaatio siis palveli eurooppalaisten etuja ja heidän suunnitelmiinsa sopi ottaa Afrikka vahvemmin mukaan juuri siinä vaiheessa. Globalisaatio on siis edellisen ajatuksen mukaan vahvasti eurooppalaisten ohjailtavissa ollut asia. Sama ajatus on ollut myös Paul Darbylla (2002), joka vihjaa kirjassaan *Africa, Football and FIFA*, että FIFA:n johtohahmot pyrkivät pitkään jättämään Afrikan jalkapallon pieneen rooliin ja he halusivat omia lajin vain Euroopalle, mutta joutuivat taipumaan lopulta afrikkalaisten pelaajien levittäytyessä ympäri Eurooppaa.

Urheilun globalisaation historia ilmentyy hyvin yhden maan tarinan kautta. Toki jokaisella maalla on oma yksilöllinen tarinansa, mutta saman alueen maiden historiassa on usein paljon yhtymäkohtia. Nykyään kotimaisessa Veikkausliigassakin pelaa todella paljon afrikkalaisia pelaajia, joten vilkaisu Afrikkaan on perusteltua tässä tutkielmassa. John Balen ja Joe Sangin toimittamassa teoksessa *Kenyan Running* (1996) käsitellään kenialaisen juoksukulttuurin syntyä. Kenian tarina auttaa ymmärtämään globalisaatiota

ja sen merkitystä paremmin, koska se konkretisoituu johonkin olemassa olevaan ja tuttuun ilmiöön, jonka monet ihmiset tunnistavat – kenialaiseen pitkänmatkan juoksuun.

Kenian esimerkki jakaa urheilun globalisaation alun yksinkertaisesti tiedon levittäjiin ja niihin, jotka ottivat tietoa vastaan. Globalisaation voidaan laskea juontavan juurensa Kenian tapauksessa aina 1840–80-luvuille, jolloin brittiläiset lähetyssaarnaajat toivat mukanaan välineitä ja tietoa. Suurin muutos, jonka lähetyssaarnaajat saivat aikaan, oli järjestäytyneiden kilpailujen pitäminen. Aikaisemmin kenialaiset kilpailivat vain sattumanvaraisesti ja kilpailua ei koettu niin merkittäväksi asiaksi. Koulujen perustamisen myötä urheilusta tuli tapa, kun aikaisemmin se oli vain luonnollinen liikkumis- tai metsästysmuoto. Lähetyssaarnaajien myötä tieto sivuutti myytit ja harjoittelu astui mukaan kuvioihin. Harjoittelun myötä huomattiin, että lahjakkaissa nuorukaisissa oli mahdollisuuksia kehittyä todella paljon. Kilpailujen ja koululiikunnassa esiintyneen urheilun kautta kenialaisia sosiaalistettiin urheiluun mukaan vähän kerrallaan. (Bale & Sang 1996, 94)

Kenia eli hyvin pitkään 1900-luvulla ilman minkäänlaisia kontakteja muihin maihin, lukuun ottamatta siirtomaaisäntänä ollutta Iso-Britanniaa. Vuonna 1934 tapahtui kuitenkin merkittävä avaus, kun Kenia ja Uganda sopivat vuosittain järjestettävistä keskinäisistä urheilukilpailuista. (Bale & Sang 1996, 94) Tästä esimerkistä on hyvin nähtävissä, kuinka urheilun mahdollisuudet kansainvälisten suhteiden luojana ovat aivan erityiset. Kaikki kenialaiset eivät kuitenkaan olleet kiinnostuneita urheilusta, eikä kansainvälistyminen tapahtunut pelkästään urheilun kautta. Olisikin tekopyhää väittää urheilun aiheuttaneen koko Kenian mukaantulon globalisaatioon. On syytä kuitenkin tunnistaa urheilun vahva rooli kansainvälistymisen väylänä. Urheilun kautta ilmiöitä ja niiden merkityksiä voi olla helpompi tarkastella ja asiat saavat sitä kautta myös konkreettisen näkyvyyden.

1950-luvulla Kenia eli myllerryksen aikaa. Byrokratia muokkasi kenialaista urheilua todella paljon länsimaiseen suuntaan. 1960-luvulla Afrikassa tapahtui paljon. Siirtomaavalta alkoi olla ohitse ja useat maat julistautuivat itsenäisiksi – kuten myös Kenia. Koitti vapauden aika, joka alkoi näkyä myös globalisoitumisena. Esiin tuli uusi ilmiö myös urheilussa, kun urheilijat saattoivat matkustaa huomattavasti vapaammin. Harjoittelua ja varsinkin kilpailuja alettiin järjestää myös ulkomaille. Rahakkaat

kilpailut houkuttelivat parhaat mukaan joka maailman kolkasta. Yhtäkkiä parhaat kestävyysjuoksijat eivät tulleetkaan enää skandinaavisista maista vaan Afrikasta ja heidät haluttiin mukaan jokaiseen kilpailuun. Myös urheiluvälinemarkkinoinnissa tämä oli huomattavissa, kun kenialaiset juoksijat alkoivat miehittää mainostauluja Adidaksen tai Puman juoksukengät jalassaan. Kansainvälistyminen ja matkustus eivät rajoittuneet vain urheilijoihin, vaan myös valmentajat kouluttautuivat ulkomailla hakien uusia keinoja valmennukseen. (Bale & Sang 1996, 111-115)

Kun afrikkalaiset pääsivät vapaammin urheilemaan myös muille mantereille, urheilu siirtyi selvästi globaaliin aikaan, josta ei ole enää paluuta entiseen. Globaalisuus ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei enää olisi olemassa pientä ja paikallista sekä eroa eri maiden kulttuurien välillä. Globalisaatio tarkoittaa enemmän sitä, että maiden kulttuurit ovat levinneet myös muualle antaen muiden maiden perinteiseen malliin oman makunsa.

Globalisaation taustalla on useita tekijöitä. Yksi vaikuttaja on tietenkin itsenäisyyden kautta tullut mahdollisuus edustaa maataan, mutta yksi suurimmista syistä on ollut tekniikan kehittyminen. Mantereet ovat siirtyneet lähemmäksi toisiaan, kun ajatellaan ajallisesti kuinka kauan matkustaminen kestää. (Bale & Sang 1996, 107) Myös englannin kielen yleistyminen on auttanut globalisoitumista, kun kommunikointi on helpottunut. Tällöin kynnyks matkustamiselle on pienentynyt.

Mantereet lähenivät toisiaan myös tv-tekniikan kehittymisen myötä. Televisiotekniikan kehittyessä ja yleistyessä globalisaation saattoi huomata myös aivan kotisohvalle asti. Yhdysvaltalainen kulttuuriopintojen professori Toby Miller pitää television kehittymistä todella merkittävänä asiana urheilun globalisaation nousussa. Televisiotekniikka ja urheilun suur tapahtumien kuten jalkapallon MM-kisojen tai olympialaisten televisointi on ollut todella tärkeässä roolissa ja vauhdittanut urheilun globalisoitumista. Muutenkin media on ollut pääroolissa, kun urheilu on kohdannut erilaistumista ja laajentumista. (Miller 2001, 4 ja 71)

1960-luvulla kenialaisten tiet aukenivat myös maan edustamisen osalta ja he pääsivät edustamaan maataan muun muassa olympialaisiin. 1970-luvulla kenialaiset urheilijat matkustivat jo todella paljon ja he saattoivat olla kilpailumatkoilla useita kuukausia

kerrallaan. Monet jopa hankkivat Euroopasta väliaikaisen asunnon, jossa saattoivat asua kisojen välillä. Keniassa näitä urheilijoita katsottiin varsinkin alussa hiukan pahalla, koska heitä ei enää näkynyt kotimaan kisoissa. (Bale & Sang 1996, 121-122)

Urheilu on maailman maille tärkeää ainakin kahdesta syystä. Ulkoisesti se tarjoaa mahdollisuuden osoittaa omaa kansallista kulttuuria kansainväliselle yleisölle ja sisäisesti sen kautta on mahdollista saada maan lukuisat sosiaaliset ja poliittiset ryhmät yhteen. (Bale & Sang 1996, 42) Kenian esimerkki ilmentää loistavalla tavalla kulttuuristen ja sosiaalisten kytkentöjen globalisoitumista. Maan urheiluhistorian selvityksen myötä voi päästä hyvin sisään koko kenian kulttuurin muutokseen ja historiaan. Kenia on hyvä esimerkki maasta, joka on jopa poikkeuksellisen vahvasti identifioitunut urheilun myötä.

Kenian esimerkki kertoo myös manageri- ja agenttitoiminnan alkuvaiheista. Siirtomaaisännät olivat oman aikansa yleisurheilumanagereita, kun he järjestivät kilpailutoimintaa ja havaitsivat lahjakkuutta, jonka avulla voitiin tehdä rahaa, saatiin menestystä kilpailtaessa ulkomailla ja päästiin juoksukenkämainoksiin.

3.2 Urheilun eriytyminen

Urheilun eriytymisen voi kiteyttää osuvasti yhteen lauseeseen, jonka Hannu Itkonen ja Arto Nevala ovat kirjoittaneet teokseen *Kuningaspelin Kentät: jalkapalloilu on sisäisesti eriytynyt suureen ja pieneen, paikalliseen ja globaaliin – aivan kuten urheilun kenttä muutenkin* (Itkonen & Nevala 2007, 19).

Sosiologi Pierre Bourdieu toteaa urheilun olevan hiukan erillään muusta yhteiskunnasta. Urheilun historia on melko autonominen historia, jolla jopa isojen ekonomisten ja yhteiskunnallisten tapahtumien aikana on oma temponsa, omat lakinsa, omat kriisinsä, lyhyesti sanottuna urheilulla on oma ajanlaskunsa. (Bourdieu 1991, 358) Bourdieun ajatus on kuitenkin hyvin erilainen kuin esimerkiksi Lanfranchilla (2001), Giulianotilla (2009), Balella ja Sangilla (1996), Taylorilla (2006) sekä Maguirella (1999), jotka näkevät urheilun enemmän ilmiönä yhteiskunnan sisällä eivätkä niinkään erillisenä asiana. Tässä tutkimuksessa jatketaan samaa linjaa Lanfranchin, Giulianotin, Balen,

Taylorin ja Maguiren kanssa.

Jos tarkastellaan urheilun eriytymistä hiukan tarkemmin, voidaan löytää Hannu Itkosen (1996) liikuntasosiologian väitöskirjassaan tekemä ajallinen jaottelu seuratoiminnan kausiin, jonka kautta urheilun ja liikunnan eriytyminen voidaan hahmottaa. Suomalaisen seuratoiminnan voi jakaa neljään aikakauteen seuraavasti: 1) järjestökulttuurin kausi (vuosisadan vaihteesta 1930-luvulle), 2) harrastukselliskilpailullinen kausi (1930-luvulta 1960-luvulle), 3) kilpailullis-valmennuksellinen kausi (1960-luvulta 1980-luvulle) sekä 4) eriytyneen toiminnan kausi (1980-luvulta nykypäivään). (Itkonen 1996, 215)

Kilpailullis-valmennuksellisella kaudella siirryttäessä tiedon merkitys korostui myös liikuntakulttuurin sisällä. Tietoa hyödynnettiin usein tavoin niin valmennuksessa kuin muussakin seura-aherruksessa. Tämä edellytti liikunta- ja urheilujärjestöiltä valmennuksen, koulutuksen sekä organisaatioiden kehittämistä. (Itkonen 1996, 224) Osana tätä kehittymistä oli myös ajatus organisaation vahvistamisesta ulkomailta hankittujen pelaajien avulla. Urheilun ilmapiiri kehittyi yhä enemmän sitä kohti, että voitiin kuvitella ulkomaalaisten pelaajien palkkaamista tai voitiin hyväksyä suomalaisen pelaajan ammattilaisuus ulkomailla. Tätä teoriapohjaa myötäillen voidaan katsoa suomalaisen jalkapallon ottaneen ensimmäiset askeleet kohti kansainvälistä seuratoimintaa kilpailullis-valmennuksellisen kauden aikana, mutta juoksuun päästiin vasta urheilun eriytymisen kaudella.

Eriytyneen toiminnan kaudella Itkonen tarkoittaa huippu-urheilun ja harrasteliikunnan eroamista toisistaan sekä yleisemmin sitä, miten urheilu jakaantuu tasoihin, joiksi voidaan nimetä harrastusurheilu, kilpaurheilu sekä huippu-urheilu. Seurat saavat huippu-urheilun organisointiin uusia kumppaneita. Esimerkiksi media, taloudelliset toimijat ja managerit sekä muut tahot haluavat vaikuttaa niin taloudelliseen tulokseen kuin sisällöllisiin kysymyksiin. Ennätysten ja menestyksen tuottaminen edellyttää professiokoneistoa, joka puolestaan johtaa entistäkin eriytyneempään huippu-urheiluun. (Itkonen 1996, 227-228) Monessa suomalaisessa jalkapallojoukkueessa onkin todettu, että menestys ja ”professiokoneisto” vaativat ulkomaalaista osaamista.

4 GLOBALISAATIO JALKAPALLOSSA

Jalkapallo on kiistattomasti ainoa täysin globaali urheilulaji ja sen vaikutus kattaa taloudelliset, kulttuurilliset, poliittiset ja sosiaaliset sfäärit (Independent European Sport Review 2006, 22). Kaikki keskustelut jalkapallon maailmasta täytyy aloittaa lähtökohdasta, jossa tunnustetaan jalkapallon globaali olemus (Giulianotti 1999, xi). Nykyistä jalkapalloilua voi luonnehtia globaalistuneeksi ja viihteellistyneeksi (Itkonen & Nevala 2007, 18). Erityisesti Afrikassa jalkapallossa esiin tulleet nationalistiset ja poliittis-ideologiset suuntaukset ovat olleet tärkeimpiä dynaamisia voimia koko maanosan kehittämisessä. (Darby 2002, 162) Jalkapallo on kaikista kansainvälisin urheilumuoto. Kuinka suurenmoista onkaan, että eri kansoilla on yhteinen peli samanlaisine sääntöineen ja kuinka paljon se yhdistääkään niitä toisiinsa, totesi Suomen maajoukkuettakin valmentanut Niilo Tammissalo Jalkapallotaito kirjassaan (Tammissalo 1938, 15-16).

Edellä olevat viisi perustelua kertovat omaa kieltään jalkapallon globalisuudesta ja varsinkin Tammissalon 30-luvulla kirjoittaman teoksen viite kertoo siitä, ettei jalkapallon globalisaation tunnistaminen ole täysin uusi asia, vaikka termiä ei vielä silloin käytettykään.

Matthew Taylorin (2006) mielestä jalkapallon globaalistumisen voidaan sanoa alkaneen vuonna 1930, jolloin järjestettiin ensimmäiset jalkapalloilun MM-kilpailut Uruguayssa. Kisoihin osallistui kuitenkin vain 13 maata ja vain neljä maata Euroopasta. Näiden numeroiden pohjalta katsottuna kisat eivät välttämättä olleet valtavan globaalit, mutta ainakin ne olivat kansainvälinen lähtölaukaus kohti globalisaatiota. (Taylor 2006, 7) Kuper ja Szymanski toteavat kuitenkin todellisten globaalien kisojen koittaneen vasta 1980-luvulla, kun ensimmäinen aasialaisjoukkue nähtiin vasta vuoden 1982 kisoissa (Kuper & Szymanski, 2006, 28)

Giulianotti ja Robertson jakavat kirjassaan *Globalization & Football* jalkapallon globalisaation viiteen eri vaiheeseen yleisen globalisaation jaottelun pohjalta ja nostavat muutamia ajanjaksoille tärkeitä asioita esiin. Kaksi ensimmäistä vaihetta jolloin elettiin löytöretkien aikaa, oli jalkapallon kehityksen vaihetta, jonka Cornell

Sandvoss puolestaan tiivistää seuraavasti: jalkapallo seuraten modernia teollistumista, levisi Englannin kautta Walesiin ja sieltä Eurooppaan, Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan ja lopulta myös Aasiaan ja Afrikkaan (Giulianotti & Robertson 2009, 3-6 ja Sandvoss 2001, 6). 1900-luvun taitteeseen osuva kolmas vaihe oli kansainvälisten suhteiden luomisen aikaa ja jalkapallossa se tarkoitti esimerkiksi etelä-amerikkalaisten pelaajien siirtymistä Eurooppaan. Neljäs vaihe sisälsi maailmansodat ja poliittisten ideologioiden vastakkainnousun. Jalkapallossa se oli MM-kisojen alkamisen aikaa ja ulkomaalaisten pelaajamäärien kasvamisen aikaa. Lisäksi jokaisella mantereella oli viimeistään 60-luvulle tultaessa perustettu omat jalkapalloliitot. Viides vaihe (1960-2000) on ristitty epävarmuuden ajaksi, jolloin teknologinen kehitys oli edennyt ja kommunikaatio nopeutunut. Jalkapallossa ei-eurooppalaiset saivat suurempaa poliittista valtaa ja massamedia nousi merkittävään rooliin jalkapallon levittäjänä. (Giulianotti & Robertson 2009, 3-22) Cornell Sandvoss (2001) nostaa esiin television merkityksen jalkapallon levittäytymisessä. Kun suurseurat hankkivat ulkomaalaisia pelaajia ympäri maailmaa kansalaisuudesta riippumatta, niin sitä mukaa myös seurojen fanit eivät ole kiinnittyneitä paikallisuuteen. Jalkapallojoukkueet ovat perinteisessä mallissa tuoneet esiin fanien muodossa tiettyä kulttuurillista, yhteiskunnallista ja maantieteellistä ryhmää. Nykyään, kun raha on kaiken keskipisteessä, niin fanien ryhmä voi olla mistä päin maailmaa tahansa ja juuri televisio on mahdollistanut tämän kaiken. (Sandvoss 2001, 128) Valioliigajoukkueen fani voikin yhtä hyvin olla manchesteriläinen pubin pitäjä, norsunluurannikkolainen kalakauppias tai qatarilainen miljonääri.

Lontoolaisjoukkue Tottenhamissa 90-luvulla pelannut ranskalaispelaaja David Ginolan mielipide Valioliigan kansainvälistymiselle oli selvä. Hänen mielestään Englanti ei enää kyennyt tuottamaan riittävän hyviä pelaajia, joten joukkueiden oli ostettava parempia pelaajia ulkomailta. Ginolan mielestä Englannin oma jalkapallo joutui tällöin kärsijän rooliin, kun nuorten pelaajien oli vaikeampi päästä pelaamaan ja sitä kautta kehittymään. Liigan taso varmasti nousi ulkomaalaisten pelaajien ja valmentajien kautta, mutta Englannin maajoukkueelle se ei tehnyt hyvää. (Magee & Sugden 2002, 422-425)

Kansainvälinen jalkapalloilijoiden muuttoliike Euroopan huippuliigoihin ja niiden välillä on kasvanut viimeisten kahden vuosikymmenen aikana suurin askelin. Erityisesti tämä on näkynyt Englannin Valioliigassa, jossa ulkomailta tulleiden pelaajien määrä on valtava. Muutosta kuvaavat hyvin seuraavat luvut: Vuonna 1995

Euroopan viidessä suurimmassa sarjassa oli yhteensä 460 ulkomaalaista. Vuonna 2006 ulkomaalaisia pelaajia oli samoissa sarjoissa 990. Hätkähdyttävä tieto on myös se, että vuonna 2008 Englannin, Portugalin, Belgian, Kreikan, Saksan ja Venäjän pääsarjoissa vähintään 50 % pelaajista oli ulkomaalaisia. (Giulianotti 2009, 91) Alla olevasta taulukosta (Taulukko 1) nähdään, että Englannin Valioliigassa ulkomaalaisia pelaajia on selvästi eniten ja ulkomaalaisten enemmistön alkuperä vaihtelee suuresti eri huippuliigojen välillä.

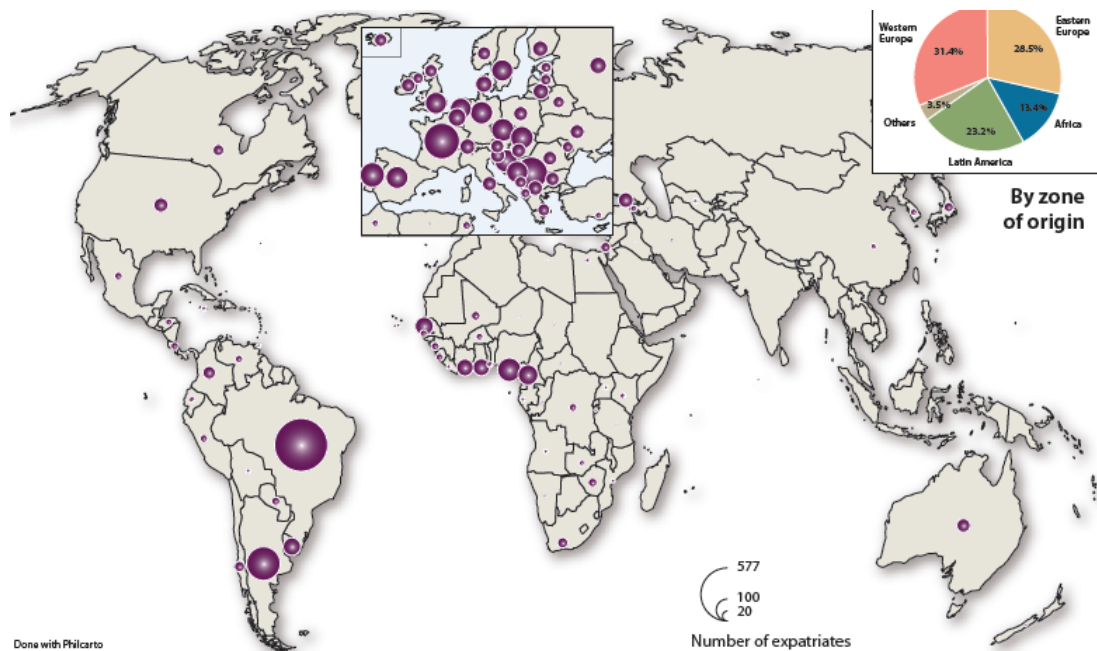
Taulukko 1. Ulkomaalaiset pelaajat Euroopan viidessä isoimmassa liigassa kaudella 2006-07. (Giulianotti 2009, 91)

Liiga	Englanti	Saksa	Ranska	Espanja	Italia
Ulkomaalaiset	280 kpl	190 kpl	190 kpl	170 kpl	160 kpl
Ulkomaalais- enemmistö	Länsi- Eurooppa	Eurooppa	Afrikka	Latinalainen Amerikka	Latinalainen Amerikka

Vuonna 2011 julkaistussa eurooppalaisten jalkapalloilijoiden demograafisuutta tutkivassa tutkimuksessa todettiin, että Englannin Valioliigan ulkomaalaisprosentti (58,4 %) on Euroopan toiseksi suurin heti Kyproksen (72,3 %) jälkeen, Serbian (11,5 %), Islannin (12,2 %) ja Viron (12,8 %) ollessa ulkomaalaisprosentin toisessa päässä. Tämä tutkimus osoittaa ulkomaalaispelaajia olevan joka puolella Eurooppaa, mutta maiden väliset erot ovat todella merkittävät. Samassa tutkimuksessa myös todetaan, että vuonna 2010 Euroopassa tapahtuneista siirroista yli 31 % koski ulkomaalaisia pelaajia. Vuonna 2008 vastaava tulos oli hiukan yli 30 %. Tämä tulos vahvistaa entisestään vallalla ollutta trendiä kansainvälisten siirtomarkkinoiden muutoksesta yhä kansainvälisempään suuntaan. Eniten ulkomaalaisia pelaajia Euroopan pääsarjoissa oli Brasiliasta (577), Ranskasta (261), Argentiinasta (233) ja Serbiasta (213). Suurin pelaajien tuoja Afrikasta oli puolestaan Nigeria (115) ja Pohjoismaista Ruotsi (95). Alueittain Latinalaisen Amerikan maista oli tullut 0,5 %:a enemmän pelaajia kuin 2008, kun puolestaan Afrikasta oli tullut 0,5 %:a vähemmän pelaajia. (Third Demographics Study of Footballers in Europe 2011, 5-10)

Alla olevasta kuvioista (KUVIO 1) tulee hyvin esiin se, mistä päin maailmaa pelaajat suuntaavat Euroopan pääsarjoihin. Pääpaino on yhä Euroopan sisällä, mutta Lounais-

Afrikka ja Etelä-Amerikka ovat hyvin vahvasti mukana eurooppalaisessa jalkapallossa. Sen sijaan Aasian osuus Euroopan pelaajamarkkinoilla on erittäin pieni.

KUVIO 1. Euroopan pääsarjoissa pelaavien pelaajien kotimaat. (The Professional Football Players' Observatory, Third Demographic Study of Footballers in Europe, 2011, 46)

Nykyistä jalkapalloa voidaan perustellusti luonnehtia globalisoituneeksi ja viihteellistyneeksi, kun katsotaan ulkomaalaisten määrää sekä katsojamääriä niin kansainvälisessä mediassa kuin paikan päällä. Yksi hyvin merkittävä yksittäinen tekijä räjähdysmäisessä kansainvälistymisessä oli Bosman-päätös, jonka kautta pelaajat, joiden sopimus loppui seuran kanssa, olivat vapaita siirtymään haluamaansa joukkueeseen. Bosman-päätöstä käsitellään lähemmin luvussa 4.2. Myös itäeurooppalaisten pelaajien siirtorajoitusten poistuminen vaikutti pelaajavirtoihin hyvin paljon 1980-luvun lopulla. Tätä kautta pelaajataustaltaan täysin kansalliset sarjat hävisivät kokonaan.

Myös teknologian kehityksellä on ollut globalisoiva merkitys, kuten aiemmin jo todettiin. Jalkapallossa se näkyy television luoman viihdeteollisuuden myötä. Jalkapalloa näkyy jatkuvasti televisioissa ympäri maailmaa ja televisioyhtiöiden maksamat summat ovat nostaneet taloudelliset intressit olennaiseksi osaksi

kansainvälistä huippujalkapalloa, jota voikin kutsua viihdeteollisuuden globaalistuneimmaksi osa-alueeksi (Itkonen & Nevala 2007, 18).

Globaalistuminen on aina hyvin maakohtaista myös jalkapalloilussa. Maiden populaation kansainvälisyydessä on isoja eroja, jotka luonnollisesti vaikuttavat myös jalkapalloon. Esimerkiksi Ranska on hyvin kansainvälinen maa, johon on muuttanut paljon ihmisiä entisistä siirtomaista. Onkin ymmärrettävää, että myös Ranskan liiga on hyvin värikäs useine kansallisuuksineen. Ranskan liigassa ulkomaalaisten pelaajien osuus oli jo vuosina 1932–1960 yli 50 %:a, mikä kertoo maan jalkapalloilun varhaisesta globalisoitumisesta. Jalkapallo onkin toiminut monille maahanmuuttajille yhteiskuntaan integroitumisen välineenä, jonka kautta on ollut helpompi päästä sisään ranskalaiseen yhteiskuntaan. (Bale & Maguire 1994, 64)

Franklin Foer on verrannut jalkapalloilun globalisaatio- ja kansainvälistymiskehitystä globalisaatiokriitikko Naomi Kleinin esittämään väitteeseen kulttuurin globalisoitumisesta. Hänen mukaansa monikansallinen kapitalismi hävittää perinteet ja tekee kulttuurista tasapäistä ja paikasta riippumatonta. (Foer 2004, 96) Itkonen ja Nevala ovat puolestaan sitä mieltä, että jalkapallossa on edelleen tilaa niin globalisaatiolle kuin pienelle ja paikalliselle (Itkonen & Nevala 2007, 19).

4.1. Jalkapalloilun muuttoliike

Jalkapalloilijoiden muuttamisessa suurimmat tekijät ovat olleet taloudelliset ja poliittiset prosessit, valtioiden liikkumista rajoittavat säännöt ja kansainvälisen jalkapalloliiton sekä kansallisten jalkapalloliittojen omat säädökset ulkomaalaisten pelaajien suhteen (Taylor 2006, 14). Aivan kuten muutkin ammatinharjoittajat kautta aikojen, myös jalkapalloilijat ovat pyrkineet hakeutumaan parempiin työ-olosuhteisiin ja rahakkaampiin töihin ulkomaille. Suurena tekijänä on niin sanottu periferiasta rikkauksiin ajatus, joka näkyy muun muassa Afrikan, Etelä–Amerikan ja Itä–Euroopan maiden pelaajien virtana rikkaisiin Länsi–Euroopan seuroihin (Taylor 2006, 16). Raha ei ole kuitenkaan ainoa merkittävä tekijä pelaajien siirroissa. Jo vuosien ajan rikkaat Lähi–Idän sekä Pohjois–Amerikan seurat ovat yrittäneet saada liigoihinsa maailman parhaita pelaajia isoilla palkkatarjouksilla. Nyt myös Venäjä on lähtenyt kilpailuun

vahvasti mukaan tekemällä huimia siirto- ja palkkatarjouksia. Usein tarjouksista on kuitenkin kieltäytytty, johtuen heikommasta kilpailullisesta tasosta. Tosin esimerkiksi Venäjän liigan taso on noussut paljon viime vuosina. Monet pelaajat ovatkin menneet edellä mainittuihin sarjoihin viimeisiksi pelivuosiin jäähyttelemään ja hakemaan hyvää taloudellista tilannetta eläkepäiville. (Taylor 2006, 16-17) Usein maan vaihdoksessa on saattanut olla kysymys myös turvallisuustekijöistä ja jalkapallo on tällöin mahdollistanut matkan maahan, jossa poliittinen tilanne on rauhallinen. Täytyy kuitenkin muistaa, että jalkapallon globalisoituminen voidaan nähdä heijastumana työvoiman yleisestä muuttoliikkeestä (Magee & Sugden 2002, 421) ja jalkapallo sekä jalkapalloilijoiden muuttoliike ei ole irrallaan oleva ilmiö, vaan liittyy vahvasti kaikkeen ympärillä tapahtuvaan.

Marsella ja Ring (2004) ovat perehtyneet ihmisten maastamuuttoon. Muuttamisen edellytyksenä ovat työntövoimatekijät ja vetovoimatekijät, joiden vaikutuksesta ihmiset muuttavat. Työntövoimatekijät ilmenevät muuttajan lähtömaassa. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi työttömyys, nälänhätä, poliittinen epätasa-arvo tai elinolojen radikaali huonontuminen. Vetovoimatekijät puolestaan vetävät muuttajia puoleensa ja tavallaan tyydyttävät työntövoimatekijöiden synnyttämät tarpeet. Vetovoimatekijöitä voivat olla esimerkiksi työvoimapula, korkea elintaso tai mielipiteenvapaus. (Marsella & Ring 2004, 3-4) Jalkapallossa näitä työntövoimatekijöitä voi olla aiemmin mainittujen lisäksi esimerkiksi heikko jalkapallokulttuuri tai raha. Vetovoimia voivat puolestaan olla paremmat palkat, lajin suuri suosio ja pelaajien arvostus sekä paremmat harjoitusmahdollisuudet. Kuitenkaan ei voida sanoa, että jalkapallon muuttoliike olisi suoraa seurausta yleisestä globalisaatiosta, koska siihen vaikuttavat myös muut tekijät (Lanfranchi & Taylor 2001, 7).

Jalkapallosiirtolaisuuden yhteys muuhun muuttoliikkeeseen on ilmeistä, sillä sen reitit noudattivat ja noudattavat jossain määrin yhä edelleen perinteisen siirtolaisuuden reittejä. Reitit ovat olleet samoja, mutta liikenteen suunta on vain saattanut muuttua. Esimerkiksi Espanjan ja Italian sarjoihin tuli paljon pelaajia Etelä-Amerikasta, sillä näiden maiden välillä oli kulttuurinen yhteys ja esimerkiksi Italiasta oli lähtenyt paljon siirtolaisia Argentiinaan. Näiden siirtolaisten jälkeläiset osasivat italiaa ja heitä pidettiin muutenkin lähes italialaisina. Niinpä tällaisten pelaajien olikin helppo siirtyä pelaamaan Italian sarjoihin. (Lanfranchi & Taylor 2001, 73-74) Jalkapallo onkin

toiminut monien pelaajien kohdalla muuton mahdollistajana. Näille pelaajille jalkapallotaito on ollut se pääoma, jota käyttäen he ovat päässeet elämässään eteenpäin.

Pelaajien liikkuminen ei ole millään tavalla niin uusi ilmiö kuin yleisesti ajatellaan. Jalkapalloilun yhtenä suurmaana ollut Englanti on ollut paitsi suuri jalkapallomaa, niin myös suuri jalkapallon levittäjä. Meriteitse matkustamisen myötä jalkapalloilu levisi koko Eurooppaan, mutta siitä mikä maa levitti peliä minnekin, tullaan varmasti käymään ikuista kädenvääntöä. Se kuitenkin tiedetään varmasti, että heti 1900-luvun alussa esimerkiksi monet italialaiset joukkueet olivat hyvin kansainvälisiä (Taylor 2006, 25). Esimerkkinä toimii Italian Serie B:ssä nykyään pelaava Barin joukkue, jonka riveissä perustamisvuonna 1908 oli sveitsiläisiä, saksalaisia, itävaltalaisia, ranskalaisia, espanjalaisia, italialaisia ja englantilaisia pelaajia. Maailman yksi suurimmista jalkapalloseuroista FC Barcelona on puolestaan sveitsiläisen Hans Gamperin vuonna 1899 perustama. Erikoista Barcelonan tapauksessa on se, että Gamper perusti seuran nimenomaan ulkomaalaisille pelaajille, koska heitä ei huolittu muualle pelaamaan. Nykyään Barcelona kuitenkin tunnetaan vahvana katalaanijoukkueena, jossa paikallisuus on tärkeä asia, joskin kokoonpanossa vilisee pelaajia joka puolelta maapalloa. Katalaaniajattelu korostuikin seurassa vahvasti vasta 1920-luvun politiikan myötä. (Taylor 2006, 25-26) Nämä esimerkit korostavat kuitenkin vahvasti sitä, että muuttoliike ja globalisaatio eivät ole jalkapallossa täysin uusia asioita viimeisen 20 -30 vuoden ajalta, vaan ne ovat olleet läsnä heti pelin alkua ajoista lähtien.

Lanfranchi ja Taylor jaottelevat jalkapallomuuttajat kolmeen eri ryhmään: Ensimmäisenä ovat palkkasoturit, jotka liikkuvat lähinnä rahan perässä. Aikaisemmin monet itäeurooppalaiset pelaajat olivat tällaisia palkkasotureita, nykyään monet afrikkalaiset pelaajat sopivat tähän ryhmään. Toisena ovat kiertolaiset, jotka ovat samassa seurassa vain lyhyitä jaksoja, jopa ottelusopimuksella. Nämä pelaajat liikkuvat paljon seurasta toiseen, joskus jopa sen mukaan missä milloinkin on kausi menossa. Kolmantena tulevat sopeutujat, jotka jäävät mahdollisesti maahan pelaajauransa jälkeenkin. Tämän luokan jalkapallosiirtolaisista tulee tavallisia siirtolaisia ja jalkapallo voi näytellä tärkeää roolia henkilön sopeutumisessa uuteen kotimaahansa. (Lanfranchi & Taylor 2001, 6) Myöhemmin tässä tutkielmassa tulen nostamaan esimerkkejä Suomesta kaikista kolmesta ryhmästä.

Portsmouthin yliopiston historian laitoksen professorin Matthew Taylorin mielestä jalkapalloilijoiden muutto perustuu lähes aina olemassa oleviin järjestelyihin, verkostoihin ja yhteyksiin. Yhteydet tai verkostot voivat olla historiallisia, kulttuurisia, taloudellisia tai siirtomaayhteyksiä. Hänen mielestään suurin muutos on tapahtunut 90-luvulla, jolloin markkinoiden vapauduttua pelaajista tuli vapaata kauppatavaraa. Hyvin usein pelaajat haluavat mennä sellaisiin maihin pelaamaan, joihin on jo jotain valmiita yhteyksiä olemassa. Sama toimii myös toisinpäin, eli seurat etsivät pelaajia sieltä, missä heillä on jo yhteyksiä. (Taylor 2006, 20) Hyvin usein tällaiset yhteydet voivat olla historiallisia yhteyksiä ja muun muassa siirtomaa-ajan kytkökset ovat edesauttaneet monia pelaajia eteenpäin. Yhteydet voivat myös olla täysin sattumanvaraisia kuten seuraavassa kappaleessa ilmenee.

Porin Jazz-jalkapalloseuraan hankittiin 90-luvulla brasilialaispelaajia, jotka valokuvaaja Juha Tamminen löysi täysin sattumalta käydessään toimittajana Brasiliassa. Kyseisiä pelaajia suositeltiin Tammiselle, joka puolestaan suositteli heitä eteenpäin Poriin, jossa oltiin kiinnostuneita brasilialaisista pelaajista. Tamminen näki pelaajat kerran harjoituksissa, mutta ei yhdessäkään pelissä. Valmentajien suositteluiden perusteella Tamminen kuitenkin uskalsi kirjoittaa heidän kanssaan sopimuksen. ”Käytännössä kolme sikaa säkissä, kävi uskomaton tuuri”, toteaa Tamminen jälkeenpäin. Seuraavina vuosina ”pelaaja-agentti” lennätti Suomeen vielä kaksi muuta brasilialaista pelaajaa sekä lukuisia muita pelaajia. Porin Jazz voitti Suomen mestaruudet vuosina 1993 ja 1996 brasilialaisten nostaessa jalkapallon suosion yli jääkiekon ensimmäistä kertaa koko Porin kaupungin historiassa. (Kanerva 2007, 202-206) Yhteydet voivat siis todellakin olla täysin sattumanvaraisia ja yksittäisten ihmisten kontaktin varassa. Brasilialaisia voidaan kutsua todellisiksi kotiutujiksi, kun esimerkiksi Luis Antonio, Piracaija ja Rodrico vaikuttavat edelleen Suomessa.

Myös pelaaja-agenttien mukaantulo urheilubisnekseen on osaltaan helpottanut kontaktien ottamista maiden maiden seuroihin. Pelaajakaupasta onkin tullut bisnestä, josta haluavat hyötyä niin pienet kasvattajaseurat kuin pelaajakauppoja järjestävät pelaaja-agentit. Pelaaja-agentteihin syvennyn enemmän luvussa kuusi.

Seuraavissa kappaleissa tuodaan esimerkkien kautta ilmi eurooppalaisen jalkapallon muutosta ja eroavaisuuksia maiden jalkapallon kehityksessä. Globalisaatiossa tuleekin

yleisesti ottaa huomioon maailmanlaajuisten ja paikallisten erojen sekä yhtäläisyyksien tunnistaminen. Seuraavista esimerkeistä löytyy paikallisia eroja, mutta myös yhtäläisyyksiä. Maakohtaisten historiallisten, poliittisten tai taloudellisten tilanteiden muokkaamat mallit ovat vaikuttaneet jalkapallon kehitykseen syvästi ja Iso-Britannian, Ranskan ja Itä-Euroopan esimerkit osoittavat, että maassa tapahtuneet asiat ovat muovanneet myös jalkapalloa siihen muotoon, jossa se nykyään ilmenee. Esimerkeissä seurataan pelaajatuontia maahan, ei pelaajavientiä maasta pois eli asiaa käsitellään kansallisen liigan kautta. Afrikan esimerkki on erilainen ja siinä käsitellään sitä, miten afrikkalaiset pelaajat ovat löytäneet tiensä Euroopan kentille.

4.1.1 Itä-Eurooppa

Itä-Eurooppalainen jalkapallo, kuten koko Itä-Eurooppa muutenkin, kansainvälistyi suurilla harppauksilla 1980-luvun lopulta lähtien. Suurimmat muutokset olivat pelaajien ammattilaistuminen, jalkapalloseurojen itsenäistyminen ja siirtorajoitusten väheneminen länteen. Itä-Euroopassa oli tapana, etteivät urheilijat olleet ammattilaisia, vaan he olivat seuraan sponsoroineen yhtiön tai esimerkiksi tehtaan listoilla työntekijänä, mutta pelasivat ammattimaisesti jalkapalloa tehtaan joukkueessa. Neuvostoliiton ajama perestroikka ja esimerkiksi Tsekkoslovakiassa tapahtunut niin sanottu purppuravallankumous ajoivat markkinatalouden vapautta ja samalla vapauttivat jalkapalloseurat itsenäisemmiksi ja pelaajat vapaammiksi. (Bale & Maguire 1994, 155)

Unkarissa pelaajat olivat hakeneet vapautumista jo vuosia aiemmin, mutta vasta vuoden 1989 tammikuussa kirjoitettiin sopimus, jonka myötä unkarilaiset pelaajat saivat pelata myös muualla Euroopassa. Taustalla sopimuksen syntyyn oli ollut aiemmin 80-luvulla Unkarissa sattunut sopupelien sarja, johon oli osallistunut peräti 499 pelaajaa. (Bale & Maguire 1994, 156)

Ensimmäinen virallinen siirto tapahtui vuonna 1988, kun Alexander Zavarov siirtyi Kiovan Dynamosta italialaiseen Juventukseen 3,2 miljoonalla punnalla. Todellinen muuttoaalto koettiin kuitenkin vuoden 1990 MM-kisojen jälkeen, kun hyvin menestyneet Itä-Euroopan pelaajat saivat tarjouksia ympäri Eurooppaa. Tsekkoslovakian joukkueesta peräti 17 pelaajaa 22:sta siirtyi muualle ja myös

Romanian joukkueesta suurin osa siirtyi isompiin sarjoihin. Vuoden 1990 lopulla unkarilaisia pelaajia oli ulkomailla peräti 200. Heistä kuitenkin noin $\frac{3}{4}$ kävi puoliammattilaisina vain rajan takana Itävallassa pelaamassa. Myös Suomi oli merkittävä unkarilaisten pelaajien siirtymäkohde; vuonna 1990 jopa 15 unkarilaista pelasi Suomessa. Se oli heille taloudellisesti hyvin kannattavaa, sillä he kävivät Suomessa pelaamassa vain kesät ja palasivat talveksi Unkariin, josta kävivät puolestaan talviajan Itävallassa pelaamassa. (Bale & Maguire 1994, 157-158)

Itä-Eurooppalaiset pelaajat siirtyivät lähinnä Keski-Euroopan maihin, kuten Saksaan, Ranskaan ja Itävaltaan. Englanti ei ollut kovin yleinen siirtojen kohde vielä 1990-luvun alussa, jolloin Englanti vasta aloitteli kansainvälistymisbuumiaan. Englannissa oli vuonna 1987 vain 1,9 %:a ulkomaalaisia, kun samaan aikaan Ranskassa oli peräti 24,5 %:a. (Bale & Maguire 1994, 165-166)

Itä-Euroopassa jalkapallon globalisoituminen tapahtui hyvin myöhään. Suurimpana syynä siihen oli se, että Neuvostoliitosta ja muista sosialistimaista liikkuminen ei käynyt aivan yksiselitteisesti. Itä-Euroopan tapauksessa voidaan sanoa maan poliittisen tilanteen tukahduttaneen mahdollisen globaalistumisen. Nyt 2000-luvulla kovan luokan itä-eurooppalaisia pelaajia on jo ympäri Euroopan huippusarjoja ja esimerkiksi Venäjän huippujoukkueissa pelaa brasilialaisia pelaajia siinä missä muuallakin. Vuonna 2010 Venäjän pääsarjassa pelanneista pelaajista peräti noin 44 %:a oli ulkomaalaisia, mikä on reilusti eurooppalaisen keskiarvon päälle (PFPO 2011, 44). Vaikka globalisaatio tapahtui myöhemmin Itä-Euroopassa, tilanne on nyt melko samankaltainen kuin muissa Euroopan maissa.

4.1.2 Ranska

Kuten edellä on jo mainittu, on Ranska yksi edelläkävijöistä jalkapalloilun globaalistumisessa. Siihen on vaikuttanut voimakkaasti Ranskan siirtomaavalta-aika, jolloin Ranskalla oli yhteensä noin 30 siirtomaa-aluetta. Monet näistä siirtomaista vapautuivat vasta 1940–60-luvuilla. Ranska onkin ollut monille entisten siirtomaiden asukkaille luonnollinen muuttopaikka yhteisen historian ja kielen vuoksi.

Ranskan jalkapalloliiga onkin ollut heti alusta alkaen (1932) todella monikansallinen. Monissa Euroopan maissa on vuosien saatossa kehittynyt oma kansallinen tyyli pelata jalkapalloa. Tästä hyvinä esimerkkeinä ovat hollantilaisten hyökkäävä lyhytsyöttöpeli, saksalaisten järjestelmällisyys, italialainen Catenaccio-puolustuksen myötä kehittynyt puolustava pelityyli sekä englantilainen taisteluun ja aggressiivisuuteen perustuva pelityyli. Ranskalla sen sijaan ei ole ollut selkeää omaa kansallista pelityyliä, vaikka jalkapallo on ollut todella suosittua jo 1900-luvun alusta alkaen. Tämä pelityylin puutos selittyy juuri sillä, että kansallinen liiga on aina ollut niin kansainvälinen, jolloin oma ranskalainen pelityyli ei ole tullut esiin tai päässyt muodostumaan. Ranskalainen tyyli pelata jalkapalloa onkin sekoitus kaikkea. (Bale & Maguire, 1994, 63–66)

Kun muissa maissa on pohdittu ulkomaalaisten tarpeellisuutta kansallisessa liigassa, ei se Ranskassa ole tullut mieleenkään, sillä maahanmuuttajat ja monikansallisuus ovat niin vahvasti osa ranskalaista kulttuuria ja jokapäiväistä elämää, ettei heitä edes ajatella erilaisina. Suurin osa pelaajista on tullut 60-luvulta lähtien Afrikasta. Ulkomaalaiset pelaajat nostivat Ranskan liigan tasoa, mistä kertoo esimerkiksi se, että vuonna 1982 Ranskassa pelanneista maahanmuuttajista jopa 62 pelaajaa pelasi saman vuoden MM-kisoissa. (Bale & Maguire 1994, 63–74)

Yhteensä noin 1000 ulkomaalaista pelaajaa tuli Ranskaan pelaamaan jalkapalloa vuosina 1932–1980 eli noin 20 %:a jalkapalloilijoista oli ulkomaalaisia (Bale & Maguire 1994, 68). Luku on todella suuri, kun verrataan samaa ajanjaksoa muihin käsiteltäviin maihin. Se osoittaaakin Ranskan jalkapallon hyvin ainutlaatuista globaalistumista, jonka taustalla on vahva Afrikan maihin keskittynyt siirtomaatausta. Nykyään ulkomaalaisten määrä pääsarjassa on 29,5 %:a (PFPO 2011, 44) ja monet liigat ovatkin tällä hetkellä huomattavasti kansainvälisempiä kuin Ranskan liiga. Ranskalaisen jalkapallon globalisoitumisen tähtihetki oli vuonna 1998, kun Ranska voitti maailmanmestaruuden algerialaistaustaisen Zidenine Zidanen ollessa joukkueen suurin tähti.

4.1.3 Iso-Britannia

Iso-Britannia ja Englanti koetaan hyvin usein synonyymeinä, mitä ne eivät kuitenkaan ole. Yleisurheilussa Iso-Britannian lipun alla kilpailevat Englanti, Skotlanti, Irlanti ja

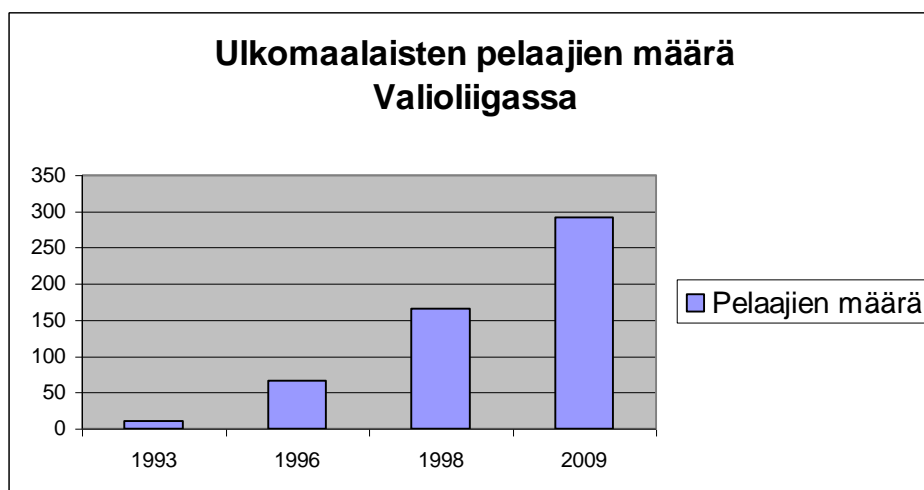
Wales, mutta esimerkiksi jalkapallossa jokainen maa edustaa vain itseään. Iso-Britannian melko omaperäinen hallintajärjestelmä sekoittaa katsojaa entisestään, kun urheilulajienkin sisällä on eroavaisuuksia käytännöissä. Jokaisella maalla on myös oma kansallinen jalkapalloliigansa, vaikka esimerkiksi walesilaiset joukkueet kuten Cardiff ja Swansea pelaavat Englannin sarjoissa.

1900-luvun alussa jokaiseen Iso-Britannian maahan alkoi kehittyä omia seurajoukkueita ja kunkin maan pelaajat pelasivat omaa sarjaansa. Lähtökohtaisesti jokaisessa maassa pelattiin oman maan pelaajilla. Kuitenkin jo ennen toista maailmansotaa pelaajia pelasi myös muissa kuin kotimaansa sarjoissa. Poikkeuksena esimerkiksi pääsarjajoukkue Arsenalissa oli kaudella 1938–39 peräti 14 walesilaista pelaajaa. (Taylor 2006, 14)

Sotien jälkeen 1940-luvulla tilanne kuitenkin muuttui hyvin radikaalisti, kun muun muassa useat skotlantilaiset pelaajat vaihtoivat joukkueensa englantilaiseen. Vuosina 1946–1981 Englannissa pelasi kaikkiaan peräti 1653 skotlantilaista pelaajaa, kun kaikki sarjatasot otetaan huomioon. Skotlantilaiset edustivatkin suurinta ulkomaalaisryhmittymää, kun heitä oli lähes 70 %:a kaikista ulkomaalaisista (Taylor 2006, 20). Useilla skotlantilaisilla pelaajilla oli sodan jälkeen halu päästä parempiin oloihin ja kiinni parempaan tienesttiin Englannin liigojen kautta. Englannin liiga tarvitsi puolestaan lisää pelaajia. Vähitellen skotlantilaisiin pelaajiin kuitenkin totuttiin alkuvaikeuksien jälkeen ja heidät hyväksyttiin paremmin osaksi Englannin liigaa. 1980-luvulla hyviä skotlantilaisia pelaajia koskeltiin jo Englannin maajoukkueeseen. Virtausta oli myös toiseen suuntaan, kun englantilaiset alasarjapelaajat halusivat pelata pääsarjajalkapalloa. Nämä pelaajat saattoivat päätyä Skotlantiin ja sitä kautta jopa Skotlannin maajoukkueeseen. Sääntö maajoukkuekysymyksessä nimittäin oli, että pelaaja sai itse valita maajoukkueensa, jota edusti, jos omasi usean eri maan passin. (Bale & Maguire 1994, 90-92) Sama sääntö pätee myös nykyään vuonna 2011.

Ison-Britannian ulkopuolelta pelaajaliikenne oli kuitenkin hyvin vähäistä, jos vertailukohtana on esimerkiksi Ranska. Yhtenä selityksenä on pidetty sitä, että Englannissa jalkapallon asema oli korkealla ja englantilaiset pitivät omaa pelityyliään ainoana oikeana, jota ulkomailta tulevat pelaajat eivät voisi täysin oppia ja pahimmassa tapauksessa jopa pilaisivat sen. (Lanfranchi & Taylor 2001, 73-74.)

Kun katsotaan ulkomaalaisten pelaajien määrän kasvua Englannissa, niin huomataan, että sotien jälkeen se kasvoi tasaisesti, kunnes 70-luvulla luku putosi sotia edeltänyttä aikaa alemmaksi. Tämän jälkeen tilanne alkoi kuitenkin muuttua radikaalimmin. Vuosina 1976–1985 noin 80 %:a ulkomaisista pelaajista oli Iso-Britannian kansalaisia eli lähtöisin esimerkiksi Skotlannista. Seuraavan kymmenen vuoden (1986–1995) aikana vastaava luku oli pudonnut jo 56 %:iin. Kuten alla olevasta kuviosta (KUVIO 2) käy ilmi, ulkomaalaisten pelaajien kasvu on ollut räjähdysmäinen 90-luvun puolen välin jälkeen myös pääsarjassa. 80-luvulla maiden määrä, joista pelaajia tuli oli noin 20–25 maata. 90-luvulla vastaava luku oli yli 40 maata ja kaudella 2005–06 jo peräti 60 maata. (Taylor 2006, 17) Joten kaikilla mittareilla laskettuna kaikki Englannin jalkapallosarjat ja varsinkin Valioliiga ovat erittäin globaaleja sarjoja, joissa paikallisuutta edustavat enemmän perinteet, stadionit ja fanit kuin kentällä astelevat pelaajat. Huomattavaa on myös kasvun jatkuminen. Tätä osoittaa vuoden 2009 tulos, jolloin Valioliigassa pelasi lähes 300 ulkomaalaista. Englannin Valioliiga onkin Euroopan toiseksi suurin ulkomaalaissarja heti Kyproksen liigan jälkeen. Valioliigan ulkomaalaisprosentti on 58,4 %:a (PFPO 2011, 44).

KUVIO 2 Ulkomaalaisten pelaajien määrä Englannin pääsarjassa. (Taylor 2006, 17 ja BBC Football, Where The Premier League Players come from, 2009)

Seuraavalla sivulla olevasta kuviosta (KUVIO 3) on puolestaan havaittavissa, että englantilaisten pelaajien määrä on pudonnut alhaisemmaksi kuin koskaan aikaisemmin 2000-luvulla. Ulkomaalaisten pelaajien tuonnin lisääntyminen on luonnollisesti suurin

syy englantilaisten pelaajien määrän vähenemiseen tilanteessa, jossa joukkumäärä ei ole vähentynyt.

KUVIO 3 Englantilaispelaajien määrän muutos Valioliigassa 2000 - luvulla (IS–Brittifutis–liite 2008, 22)

Myös joukkueiden managerit ovat nykyään usein ulkomaalaisia. Kaudella 2007 – 2008 Valioliigassa toimi 28 manageria ja heistä vain 13 oli englantilaisia. Lisäksi Englannin maajoukkueen peräsimessä on ulkomaalainen valmentaja. Tämä on aiheuttanut keskustelua englantilaisen jalkapallovalmennuksen alennustilasta. League Managers Associationin (LMA) johtaja John Barnwell ei ole ollut tilanteeseen tyytyväinen: ”Jos meidän on myönnettävä, ettei ole englantilaista valmentajaa, joka kykenee tekemään maajoukkueen päävalmentajan hommaa, jossain mättää pahasti”. Barnwell syyttää tilanteesta ulkomaalaisten pelaajien määrää:

”Ulkomaalaisten pelaajien määrästä ja sen negatiivisesta vaikutuksesta käydään jatkuvasti keskustelua ja nyt meillä on ulkomaalainen päävalmentajakin. Ulkomaalaiset vievät englantilaisilta peliajan ja kotimaiset managerit eivät saa näyttöpaikkoja, kun managereita tuodaan ulkomailta lisää. Ei tässä ole mitään järkeä.”

Englannin entinen päävalmentaja Bobby Robson näkee tilanteen kuitenkin eri tavalla:

”Ne ihmiset jotka syyttävät nykyisestä tilanteesta ulkomaalaisia pelaajia, ovat vain puoliksi oikeassa. Tarvitsemme tietysti enemmän englantilaisia pelaajia Valioliigassa, mutta se ei ole pääsyy epäonnistumisiimme maajoukkueessa. Itse asiassa huippupelaajamme vain hyötyvät siitä, että heidän vierellään on ulkomaalaisia tähtiä.” (IS-Brittifutis 2008, 21-22)

4.1.4 Afrikka

Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta afrikkalainen jalkapalloilu ei ole ammattimaistunut, joten Eurooppa on ollut tie kansainväliseen uraan. Afrikkalaisen jalkapalloilun kansainvälistyminen otti ensimmäisiä askeleitaan, kun afrikkalaiset pelaajat pääsivät entisiin siirtomaaisännysmaihin pelaamaan. Sama kieli helpotti siirtymistä ja näin heitä näkyi ensimmäisinä Ranskassa ja Portugalissa, jossa heidät hyväksyttiin paremmin kuin esimerkiksi Englannissa. Vuosi 1982 oli hyvin merkittävä, kun Kamerun ja Algeria pelasivat hyvin MM-kisoissa. Tämä nosti afrikkalaisten pelaajien arvostusta eurooppalaisten seurojen silmissä ja aloitti kilpajuoksun Afrikkaan. (Lanfranchi ja Taylor 2001, 167-184)

Viimeistään 2000-luvulla jalkapalloileva maailma on havainnut Afrikassa olevan valtavan potentiaalin ja pelaajavirta Eurooppaan on valtava. Monilla eurooppalaisilla seuroilla on Afrikassa juniorkatemia, joiden kautta seurat pyrkivät ohjaamaan lahjakkaita pelaajia Eurooppaan. Vuonna 2007 Qatarissa aloitettiin Aspire Africa Football Dreams-ohjelma, jonka kautta on tarkoitus tarkkailla noin 500 000 afrikkalaista nuorta jalkapalloilevaa poikaa seitsemässä eri Afrikan maassa. Kaikkein lahjakkaimmilla on mahdollisuus päästä Qatarin pääkaupungin Dohan huippuvarusteltuun harjoituskeskukseen harjoittelemaan akatemian mukana. (Aspire Africa Football Dreams-ohjelma [www-muodossa](#)) Tarkoituksena on kouluttaa lahjakkaita pelaajista kovan luokan ammattilaisia ja myydä heidät myöhemmin isolla rahalla suuriin seuroihin. Esimerkiksi Belgiassa afrikkalaisten pelaajien hankkiminen on selvää bisnestä, jolla seurat pyrkivät kehittämään omaa toimintaansa ja rahoittamaan sitä pelaajamyynnin kautta (Lanfranchi & Taylor 2001, 32). Qatarin tapauksessa tulee väistämättä myös mieleen mahdollinen pelaajien haaliminen oman maajoukkueen palvelukseen, kuten yleisurheilussa on käynyt. Qatarissa pelataan vuonna 2022

jalkapallon MM-kisat ja qatarilaisia pelaajia ei ole juuri missään eurooppalaisissa huippusarjoissa, joten tämä voi olla myös keino parantaa oman maan maajoukkueen iskukykyä omiin kotikisoihin.

Qatarin tapausta tutkinut Jonas Scherrens muistuttaa, että näiden Afrikan maiden ja Qatarin bruttokansantuotteen ero on aivan valtavan suuri. Qatariin menevät nuoret saavat siellä paremman koulutuksen ja paremman mahdollisuuden toteuttaa unelmansa (Scherrens 2007, 16). Myös Raffaele Poli muistuttaa, että mitä köyhemmästä maasta tai kaupungista lapsi on kotoisin, niin sitä nuorempana hän lähtee etsimään onnean jostain muualta (Poli 2006, 288-289) Scherrensin mukaan afrikkalaiset pelaajat ovat niin paljon halvempia verrattuna kotimaisiin, että menestyksen vuoksi heitä kannattaa etsiä ja tuoda nuorina omaan junioriakatemiaan kasvamaan korkoa, mikä taas aiheuttaa sen, ettei omia junioreita mahdu joukkueisiin niin paljon (Scherrens 2007).

Vuonna 2010 afrikkalaisia pelaajia oli 13 % ulkomaalaisista pelaajista Euroopan pääsarjoissa, mikä osoittaa, ettei afrikkalainen pelaaja ole enää harvinaisuus missään päin Eurooppaa (Third Demographic Study of Footballers in Europe -tutkimus www-muodossa 2011, 46). Tulevaisuus näyttää miten Aspire Africa Football Dreams -ohjelman kaltaiset toimintatavat muokkaavat jalkapallomaailmaa. Afrikkalaisiin pelaajiin palataan tarkemmin luvussa 5.6.

4.2 Bosman-sääntö ja sen vaikutukset

Eurooppalaisesta jalkapalloa on usein kohdannut kysymys ulkomaalaisten pelaajien peluuttamisoikeudesta. Eri maiden lajiliitoilla on ollut eri sääntöjä ja lisäksi kattojärjestöllä UEFA:lla (the Union of European Football Associations) on ollut omat rajoituksensa, mikä on sekoittanut tilannetta paljon. Yleisin malli oli 90-luvun alussa se, että joukkueessa sai olla kaksi tai kolme ulkomaalaista pelaajaa kentällä samaan aikaan (Bale & Maguire 1994, 143). Kansallisilla lajiliitoilla oli tietenkin huoli oman maan pelaajien peliajan putoamisesta, jos ulkomaalaisia voisi tuoda joukkueeseen rajoituksetta. UEFA kuitenkin salli neljän ulkomaalaisen pelaajan peluuttamisen omissa kilpailuissaan. Myös esimerkiksi Espanjan liiga käytti samaa neljän ulkomaalaisen sääntöä. Rajoitukset johtivat monien ulkomaalaispelaajien kohdalla

kaksoiskansalaisuuden hakemiseen tai muihin tapoihin, joilla sääntöä voitiin kiertää. Englannin liiga ei muun muassa lukenut ulkomaalaisiksi Walesin, Irlannin tai Skotlannin pelaajia, jolloin heitä sai olla kokoonpanossa rajattomasti. (Bale & Maguire 1994, 142-143)

Heinäkuussa 1992 UEFA teki merkittävän linjauksen ajatellen pelaajien muuttoliikettä tulevina vuosina. UEFA päätti, että seurajoukkueet voivat palkata niin monta ulkomaalaista pelaajaa listoilleen kuin itse haluavat. Päätös perustui siihen, että muunkaltainen toiminta on vapaan markkinatalouden vastaista syrjintää. Rajoittavana tekijänä mainittiin kuitenkin se, että kunkin maan oma lajiliitto saa määritellä sen, kuinka monta ulkomaalaista pelaajaa saa olla samaan aikaan kentällä. Lisäksi englantilaisten seurojen oli määriteltävä muut Iso-Britannian maat ulkomaiksi. (Bale & Maguire 1994, 145)

Vuoteen 1991 asti pelaajilla, joilla oli sopimus loppunut ja jotka eivät olleet tehneet oman seuransa kanssa jatkosopimusta tai heitä ei myyty johonkin muuhun seuraan, ei ollut oikeutta pelata missään seurassa. Belgialainen jalkapalloilija Jean-Marc Bosman haastoi joukkueensa FC Liegen vuonna 1991 oikeuteen siitä hyvästä, ettei hänen annettu vapaasti harjoittaa ammattiaan. Bosman voitti oikeusjutun joulukuussa 1995 ja samalla Ranskan jalkapallojohtajat ajoivat läpi säännön, jonka mukaan siirtokorvausta saa pyytää pelaajasta silloin, kun hänellä ja seuralla on voimassa oleva sopimus. Sopimuksen päätyttyä pelaaja voi siirtyä minne haluaa ja aikaisempi seura ei saa siitä siirtokorvausta. (Bale & Maguire 1994, 145-146)

Bosman-säännön myötä valta on osaksi siirtynyt seuroilta pelaajille. He voivat itse päättää omasta kohtalostaan ja vaikuttaa siihen, minkä seuran palkkalistoilla haluavat olla. Jos pelaaja haluaa lähteä sopimuksen umpeuduttua, niin seura ei voi tätä estää. Useissa tapauksissa pelaaja voi myös ostaa sopimuksensa ulos seurasta maksamalla seuralle loppuajan palkan jäljellä olevasta sopimuksestaan. Bosman-säännön mukaan, jos pelaaja on yli 24-vuotias, niin hänet haluava seura voi sopia hänen siirtymisestään jo silloin, kun hänellä on alle kuusi kuukautta jäljellä vanhaa sopimusta. Tämä pakottaa seurat uusimaan sopimuksia selvästi ennen niiden loppumista.

Suomen ensimmäisenä virallisena pelaaja-agenttina toiminut asianajaja Mika Palmgren näkee Bosmanpäätöksen hyvin merkittävänä.

”Se Bosmanpäätös oli iso päätös, vaikka ironista on se, että vuodelta 1974 on samantyyppinen päätös. Bosman meni mediassa läpi ja se oli oleellinen päätös, joka muutti siirtojärjestelmän kokonaan. Siitähän tää nykyinen homma on lähtöisin. Ensin tuli Bosmanpäätös, sitten Amsterdamin konventio, valkoinen kirja, joka tehtiin Bosmanpäätöksen ympärille, joka perustui julkisasiamies Lentzin lausuntoon. Sehän lähti siitä, että urheilulla on tietty kasvatuksellinen rooli ja lähdettiin puoltamaan sitä, että kun urheilussa ei ole omaa direktiiviä, niin sille pitäisi antaa oma sisältönsä. Ja nyt se ratifoiitiin Lissabonin sopimuksessa ja se on artikla 165. Nythän puhutaan paljon siitä mikä on urheilun spesifinen asema. Urheilujärjestöt mielellään näkee, että urheilulla on erityinen asema, jotta voidaan poiketa EU:n muista normeista. Oikeastaan urheilu on saanut jo sen aseman, mutta sen sisällöstä kukaan ei vain tiedä mitään. Se yksi Lissabonin pykälä oikeasti määrittelee urheilulle erityisaseman, mut kuinka pitkälle sillä voidaan mennä tällaisiin fundamentaalisiin oikeuksiin, niin siitä on tuhat eri mielipidettä.”

Useissa maissa syntyi laajaa keskustelua siitä, romuttuuko paikallisuus ja maan oman jalkapallon taso, jos ulkomaalaisia pelaajia tuodaan liikaa. Vuonna 1991 UEFA:n edustaja David Will kommentoi tilannetta: ” jokaiselle maalle olisi tärkeämpää suojella nuorien pelaajien kehitystä ja antaa heille vastuuta, kuin ylikuormittaa seuroja ulkomaalaisilla pelaajilla” (Bale & Maguire 1994, 160). Seurojen puolen asiasta tuo esille MiPK:n valmentaja Pekka Kokko, joka antoi vuonna 1980 lausunnon, mikä mietityttää valmentajia ja seurajohtajia edelleen, mutta nykyään kohteena ovat afrikkalaiset pelaajat:

”Puolassa on tällä hetkellä n. 50 yli 30-vuotiasta pelaajaa, jotka ovat vapaita siirtymään ulkomaille. Kannattaako kotimaisesta huipusta maksaa 60 000 markkaa, kun Puolasta saa puolet halvemmalla vähintään samantasoisen pelaajan?” (Lautela 2007, 307).

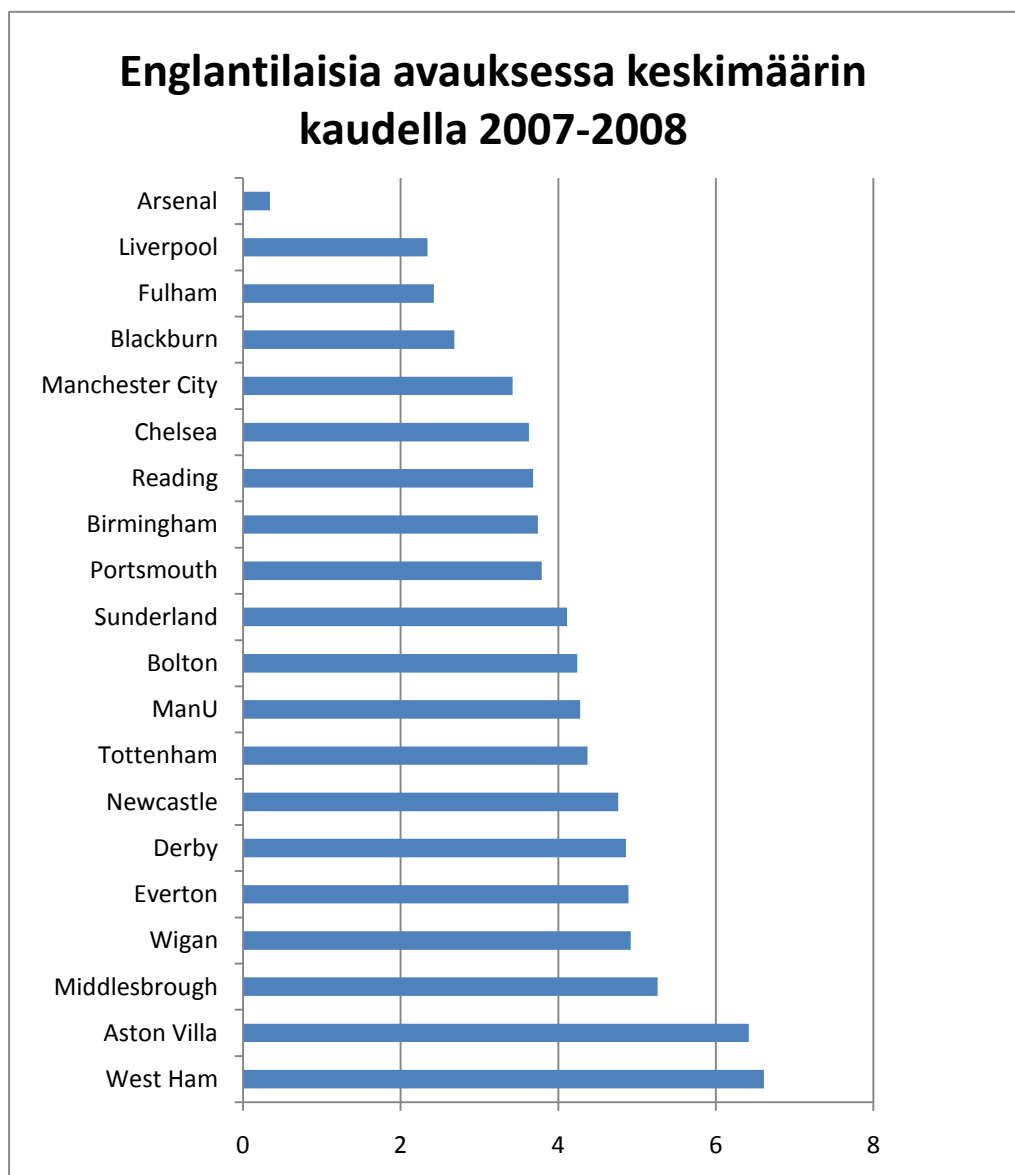

Koska huippujalkapallossa kyse on kilpaurheilusta, jossa tavoitellaan aina menestystä, niin kaikki keinot käytetään hyväksi. Jos ulkomaalaisrajoituksia tiukennettaisiin, niin nuoret oman maan pelaajat kehittyisivät mahdollisesti paremmin saadessaan lisää peliaikaa maan pääsarjassa. Pelin taso tai mahdollisuudet esimerkiksi Euroopan kentillä menestymiseen voisivat sen sijaan heikentyä, sillä ulkomaalaiset pelaajat usein nostavat joukkueen tasoja. Tosin harva suomalaisjoukkue on Euroopan kentillä tähänkään mennessä pärjännyt. Ainoita kertoja kun suomalaisjoukkue on menestynyt Euroopan kentillä, ovat FC Kuusysin pääseminen UEFA Cupin puolivälieriin vuonna 1986 ja HJK:n selviytyminen Mestareiden liigaan 1998. Molemmilla kerroilla joukkueet ovat koostuneet vahvasta suomalaisryhmästä (molemmissa tapauksissa lukuisia omia kasvatteja) ja vain muutamasta ulkomaalaisesta pelaajasta. Vuonna 2011 HJK taisteli UEFA-cupiin pääsemisestä ja kentällä oli vain kaksi ulkomaalaista.

FIFA:n (Federation of International Football Associationin) puheenjohtaja Sepp Blatter on yrittänyt ajaa takaisin tiukennettuja määräyksiä kotimaisten pelaajien käyttämisestä tulevaisuudessa. Blatter pelkää seurojen menettävän paikallisen identiteettinsä vähäisten kotimaisten pelaajien käytön myötä. ”Englannissa seurat eivät kuulu kannattajille, ne kuuluvat nykyään sijoittajille.”, Blatter toteaa (Ilta-Sanomat 11.3.2009). Aiemmin Blatter ehdotti Euroopan Unionin isännöimässä kokouksessa, että EU:n tulisi tukea hänen suunnitelmaansa ulkomaalaispelaajien rajoittamiseksi. Blatter halusi EU:n tunnustavan kirjauksen niin sanotusta 6+5 pykälästä. Sen mukaan 11 kentällä olevasta pelaajasta vähintään kuuden tulisi olla seurajoukkueen kotimaasta ja lisäksi viiden joukkueen listoilla olevan pelaajan tulisi olla seuran omia kasvatteja. Sen sijaan seuralle ei Blatterin ehdotuksessa aseteta rajoituksia sen suhteen, kuinka monta ulkomaalaispelaajaa joukkueeseen voidaan hankkia. Blatterin aloituskokoonpanoa koskeva rajoitus on ristiriidassa EU-lainsäädännön takaaman työvoiman vapaan liikkuvuuden kanssa. ”Jalkapalloilijoita ei voi verrata tavanomaisiin työntekijöihin. Jalkapalloilun on saatava laatia omat sääntönsä”, Blatter kommentoi asiaa (Ilta-Sanomat, 23.2.2009). Jos EU olisi hyväksynyt Blatterin ehdotuksen, niin seurajalkapalloilu olisi muuttunut todella merkittävästi. Tämä olisi myös voinut aiheuttaa lieveilmiöitä, kuten pelaajakauppojen aikaistamista teini-ikäisiin pelaajiin, joille voidaan hakea maan kansalaisuutta monen vuoden maassaolon jälkeen ja siten lukea heidät omiksi kasvateikseen.

Helmikuun lopussa 2009 Eurooppalainen poliittinen tutkimuslaitos Institute for European Affairs (INEA) oli tutkimuksissaan päätenyt lopputulokseen, että Blatterin ajama 6+5 sääntö ei olisikaan ristiriidassa EU-lakien kanssa. Sen mukaan 6+5 sääntö on tärkeä saada voimaan, jotta urheilu säilyisi urheiluna. Jos jatkoneuvottelut olisivat sujuneet suunnitelmien mukaan, niin 6+5 sääntö olisi tullut siirtymävaiheiden jälkeen voimaan kaudella 2012-13. (Football Magazine 1/2009, 6) Kesällä 2010 FIFA kuitenkin ilmoitti, että sääntöä ei hyväksytä. Blatter kuitenkin ilmoitti, että aikoo jatkaa taistelua jonkun muun ehdotuksen kautta ja ilmoittaa ehdotuksestaan vuoden 2011 aikana. (BBC, Fifa scraps plans for 'home grown' player rule, 2010) Päätös julkistettiin jalkapallon MM-kisojen aattona, jolloin se jäi todella pienelle huomiolle mediassa.

Kuviosta neljä voidaan päätellä kuinka rajusti mahdollinen 6+5 sääntö olisi vaikuttanut esimerkiksi Englannin Valioliigan joukkueisiin. Vain kaksi joukkuetta olisi täyttänyt ensimmäisen ehdon kuudesta kotimaisesta pelaajasta.

KUVIO 4 Englantilaisia avauksessa keskimäärin kaudella 2007-2008 (IS – Brittifutis – liite 2008, 20)

Englannin Valioliigassa otettiin käyttöön kaudelle 2010/2011 sääntö, jonka mukaan joukkueiden pitää nimetä elokuun loppuun mennessä lista 25 pelaajasta, joiden joukossa tulee olla vähintään kahdeksan ”kotiseudulla kasvanutta” (home grown) pelaajaa. Kotiseudulla kasvatetuiksi luokitellaan ne pelaajat, jotka ovat ennen 21-vuotissyntymäpäivää olleet vähintään kolme vuotta jonkun englantilaisen tai walesilaisen joukkueen kirjoilla. Listaa saa muuttaa vain siirtoikkunoiden ollessa auki, mutta lisäksi voi käyttää muitakin kotiseudulla kasvaneita pelaajia kuin vain näitä kahdeksaa. Valioliigan toimitusjohtaja Richard Scudamoren mukaan tämä tekee

kotimaisten pelaajien hankinnasta houkuttelevampaa ja hyödyttää tulevaisuudessa myös Englannin maajoukkuetta. (Sky Sports, Home grown rule introduced, 2009)

4.3 Muutokset seura- ja maajoukkueissa

Kansalaisuuden merkitys tulevaisuuden jalkapallossa on mielenkiintoinen kysymys. Merkitseekö asuinpaikka tulevaisuudessa enemmän kuin syntymäpaikka ja valitsevatko pelaajat tulevaisuudessa itse, mitä maata haluavat edustaa. Tästä käytännöstä on jo esimerkkejä, kun huippupelaajat, kuten brasilialaiset Deco ja Fabio Aurelio vaihtoivat kansalaisuuttaan Portugaliin ja Turkkiin, koska halusivat päästä pelaamaan MM- ja EM-kisoihin. Ennen vuoden 2002 MM-kisoja Puola sai järjestettyä Polonia Warszawian nigerialaishyökkääjälle Emmanuel Olisadebelle Puolan kansalaisuuden, kun maan presidentti nopeutti kansalaisuusasian käsittelyä noin vuodella. Maajoukkueisiin ja niiden edustamiseen liittyvä ylpeys ei kuitenkaan vielä ole kärsinyt inflaatiosta (Taylor 2006, 25). Tulevaisuus voi kuitenkin tuoda mukanaan lisää edellä esitettyjen kaltaisia ilmiöitä.

Myöskään seurajoukkueiden muuttaminen maasta toiseen ei ole täysin mahdoton ajatus. Walesilaiset Swansea ja Cardiff City pelaavat Englannin toiseksi korkeimmalla tasolla ja tavoittelevat nousua kaudella 2010-2011 Valioliigaan. Skotlannin jättiseurat Glasgow Rangers ja Celtic ovat useaan otteeseen pohtineet mahdollisuutta pelata Englannin sarjoissa ja nimenomaan Valioliigassa. Jääkiekkoliiga NHL:ssä on jo totuttu siihen, että seurat saattavat muuttaa kokonaisuudessaan uuteen kaupunkiin paremman talousalueen myötä. Sama saattaa kohdata myös jalkapalloseuroja tulevaisuudessa (Bale 1993, 176). Pienemmässä mittakaavassa tätä on jo tapahtunut, kun monet Valioliigajoukkueet ovat vaihtaneet kotikenttensä isompaan stadioniin kasvavien katsojamäärien vuoksi. Esimerkkiseurani Arsenal muutti legendaariselta Highburyn stadioniltaan, jossa se oli pelannut aina vuodesta 1913, uudelle Emirates-stadionille vuonna 2006 ja kasvatti katsomokapasiteettiaan reilulla 20 000 paikalla. Arsenalin esimerkissä paikallisuus ei muuttunut kuin muutamia satoja metrejä, mutta tulevaisuudessa voidaan myös Englannissa nähdä Pohjois-Amerikan kaltaisia tapahtumia.

Ainakin kerran kaupunginosan muuttoa on Englannissakin jo kokeiltu, kun vuonna 2003 Wimbledon muutti stadionongelmien vuoksi Etelä-Lontoosta 90 kilometriä pohjoiseen Milton Keynesiin. Seurauksena fanit hylkäsivät seuran ja perustivat uuden AFC Wimbledonin joukkueen alimmalle mahdolliselle tasolle. Alimmalla sarjatasolla pelanneen AFC Wimbledonin otteluissa kävi enemmän katsojia kuin toiseksi ylimmälle sarjatasolla pelanneen Milton Keynesin Wimbledonin peleissä, joten ainakaan tässä tapauksessa NHL:n malli ei toiminut perinteitä kunnioittavassa Englannin liigassa. Perinteisesti paikallisuus ja sijainti ovat olleet hyvin olennainen osa englantilaista jalkapalloa (Bale 1993, 134). Vaikka seuralla voi olla faneja ympäri maailmaa, tulee kuitenkin muistaa, että paikalliset fanit ovat ne, jotka luovat aidon tunnelman stadionille ja tuovat rahaa kassaan lipputulojen myötä. Myös Suomessa vastaavanlaista on jo tapahtunut, kun PK-35 muutti edustusjoukkueensa kotikentän Helsingistä Vantaalle paremman stadionin vuoksi ja muutti nimensäkin PK-35 Vantaaksi vuonna 2009.

4.4 Talous määrittelee toimintaa

Jalkapalloa on yleisesti pidetty hyvänä bisneksenä. Tämä kuva tulee pitkälti Keski-Euroopan sarjoista, joissa pelaajille maksetaan suuria summia pelaamisesta ja faneja riittää jokaiseen kotipeliin täyttämään stadionin lehterit. Mielikuva hyvästä bisneksestä tulee myös siitä, että jalkapallossa liikkuu paljon rahaa. Espanjassa jalkapalloseurojen liikevaihto oli vuonna 2004 yhteensä 8 miljardia euroa ja jalkapallon parissa työskenteli 66 000 ihmistä (Giulianotti & Robertson 2009, 64). Luvut ovat valtavia, mutta kun tulot ovat nousseet, niin menot ovat nousseet vieläkin hurjemmin. Simon Kuperin ja Stefan Szymanskin mielestä jalkapallo ei ole hyvää bisnestä. Heidän tutkimustensa mukaan Valioliigan parhaiten tuottavimmat seurat kaudella 2007-2008 olivat Arsenal, Watford ja Reading. Heikoin taloudellinen tulos oli Chelsealla, Manchester Unitedilla ja Newcastlella. Chelsea ja Manchester United ovat olleet 2000-luvun menestyneimpiä seuroja Valioliigassa, joten voisi kuvitella, että niillä on myös suurimmat taloudelliset tulokset. Tämän tutkimuksen mukaan niillä on kuitenkin ollut kaikkein suurimmat menot. (Kuper & Szymanski 2009, 75-76, 92)

Syynä Kuperin ja Szymanskin mielestä on se, että jalkapallo ei tapahtumana tuota kiinnostukseen nähden kovin paljon, koska harvat katsovat pelejä 1000 punnan istumapaikoilta, sen sijaan otteluita katsotaan lähinnä tv:stä. Jos pubissa katsotun jalkapallopelin hintaa vertaa esimerkiksi ulkona syömiseen, elokuvissa tai lomailuun, niin jalkapallo on halpaa viihdettä. Lisäksi seurat eivät saa tuloja siitä, että ne ovat suosittuja. Seurat eivät tienaa siitä, että joku lukee niistä lehdestä tai pelaa tietokonepeliä seuran joukkueella tai fanittaa joukkuetta. Muu maailma ansaitsee jalkapallolla enemmän kuin jalkapalloteollisuus itse. Yksi isoimpia kysymyksiä onkin, miten valtava kiinnostus jalkapalloa kohtaan muutetaan rahaksi. (Kuper & Szymanski, 2009, 76-78)

Kuperin ja Szymanskin mukaan jalkapalloseuraa on mahdotonta johtaa kuin bisnestä, jos kilpailijaseurojen johdossa on ihmisiä, joille seuran tulojen ja menojen suhteella ei ole merkitystä. Nämä seurat kuluttavat kuinka paljon tahansa pelaajien palkkoihin voittaakseen palkintoja. Nämä seurat elävät täysin omistajiensa rahoilla ja nostavat palkkatason uusille luvuille. Ne seurat jotka yrittävät tehdä seuratoiminnalla tulevien tulojen kautta tulosta joutuvat myös nostamaan kulujaan kilpaillakseen pelaajista. Tällainen toiminta ajaa seurat tappiolliseen kierteeseen, kun halutaan pysyä kilpailullisessa kärjessä mukana. Se raha mitä jalkapallolla saadaan tehtyä, menee pelaajille. (Kuper & Szymanski, 2009, 93-94) Mutta onko se väärin, että se raha mitä jalkapallolla tehdään menee pelaajille. Se jos mikä kuulostaa oikeudenmukaiselta. Kun palkat ovat kymmeniätuhansia viikossa, on kysymys lähinnä siitä, saataisiinko näillä rahoilla aikaiseksi myös jotakin, jolla kehitettäisiin seuraa tai lajia itsessään.

Isoilla jalkapalloseuroilla on myös valtaa. Osasunan päävalmentaja Jose-Luis Mendilibar kertoo Sportmagasinetin (41, 2011) haastattelussa, että hän ei voi ymmärtää miten selvitystilassa oleva joukkue voi hankkia monella miljoonalla pelaajia. ”Joillakin joukkueilla on pahoja talousvaikeuksia, mutta ne saavat haluamansa pelaajat, koska ne tarjoavat enemmän. Olimme kiinnostuneita yhdestä pelaajasta, mutta toinen joukkue vei hänet. He eivät kärsi tunnontuskista velkaantua lisää.” (Sportmagasinet 41, 2011) Sportmagasinetin jutussa kerrotaan Euroopassa olevan 23 selvitystilassa olevaa seuraa, joista 22 on Espanjasta. Rästejä on satoja miljoonia. Yksikään joukkue ei kuitenkaan ole mennyt konkurssiin. Jutussa mainitaan, että jalkapalloseurat ovat kuin pankkeja; niitä ei saa päästää kaatumaan. Jose-Maria Gay de Liebana Barcelonan yliopistosta

selvittää tilannetta Sportmagasinetille: ”Ei ole oikein että säännöissä sallitaan joukkueet, jotka eivät maksa velkojaan tai pelaajien palkkoja, mutta hankkivat uusia pelaajia. Jos seura ei maksa rästejään, sen pitäisi pudota porrasta alemmas. Jalkapallo on Espanjan valtion hemmoteltu lapsi. Hemmotellulle lapselle annetaan aina periksi. Jalkapalloseuralle annetaan aina periksi. Yrityksen sulkeminen on helppoa, mutta jalkapalloseuraa ei yksikään hallitus uskalla sulkea. Ei Espanjassa eikä muualla. Sadattuhannet fanit lähtisivät kaduille ja tukkisivat tiet. Poliitikot kunnioittavat jalkapalloa.” (Sportmagasinet 41, 2011)

El Mundon Jalkapallotoimittaja Orfeo Suarez kertoo esimerkin Zaragozan menettelytavasta: ”Seura on velkaselvitystilassa ja silti se osti kesällä maalivahti Ricardon yhdeksällä miljoonalla eurolla. Tämä onnistuu käyttämällä investointirahastoa välikätenä. Pelaajaa ei osta seura – vaan puheenjohtajaan kytköksissä oleva rahasto. Näin vältetään viranomaisten väliintulo, vaikka joukkue on maksukyvytön.” (Sportmagasinet 41, 2011)

Espanjan esimerkki kuvastaa sitä millaiseen tilanteeseen eurooppalaisissa jalkapalloseuroissa on ajaututtu, kun kilpailun ehdoilla on nostettu kuluja, vaikka tulot eivät pysy mukana. Jalkapalloon kuuluu valtava kilpailu ja halu menestyä. Normaaliin liiketoimintaan verrattuna erilaisen jalkapallotoiminnasta tekee ulkopuolinen paine, joka tulee median ja fanien kautta. Kaikki haluavat nopeaa menestystä ja se johtaa usein huonoihin päätöksiin. Laziota valmentaneen Sven-Göran Erikssonin kommentti paljastaa jalkapallomaailman ajatusmallin: ”Ei pelaajien ostaminen ole tervettä, mutta me voitimme sillä kaudella kaiken” (Kuper, Szymanski 2009, 88). Ongelmana on, että jalkapallojoukkueet haluaisivat ajatella pitkäjänteisesti, mutta koska joukkueet ovat jatkuvasti uutisissa, ne päätyvät lyhytjänteiseen ajatteluun (Kuper, Szymanski 2009, 88).

Voi kysyä tarvitseeko jalkapalloseuran olla rahatekotehdas vai itseään pyörittävä organisaatio, joka palvelee tuotteellaan paikallisia ihmisiä. Kuperin ja Szymanskin mielestä jalkapalloseurojen pitää ymmärtää, mitä ne ovat. He vertaavat jalkapalloseuroja museoihin: yleisesti kannatettuja organisaatioita, jotka tähtäävät palvelemaan yhteisöä ja pysyvät samalla melko omavaraisina. (Kuper & Szymanski 2009, 95) Ulkopuolisten omistajien myötä seurasta tulee kuitenkin kaikkea muuta kuin

omavarainen ja yhteisön palveleminen voi omistajalta unohtua helposti kun hänen intressinsä voivat olla aivan muualla.

Myös pelaaja-agenteilla on roolinsa seurojen nousseiden menojen kanssa. Pelaaja-agenttien mukaantulo oli Giulianottin ja Robertsonin mukaan lähtölaukaus pelaajien palkkojen nousulle ja siirtomarkkinoiden suurentumiselle (Giulianotti ja Robertson 2009, 123). Pelaaja-agentit hinnoittelevat pelaajan ja kilpailuttavat seuroja, jolloin suurimman tarjouksen tehnyt seura usein voittaa tarjouskilvan. Kun seura todella tarvitsee ja haluaa pelaajan, niin se on valmis ottamaan taloudellisen riskin. Ylihinnan maksaminen ei kuitenkaan ole sen vika, joka pyytää, vaan sen joka maksaa.

5 SUOMALAISEN JALKAPALLON GLOBALISOITUMINEN

Ensimmäisiä suomalaisia ”jalkapalloteoreetikkoja” ollut Niilo Tammisalo pohti nykyisin katsottuna rasistisin sanakäntein jalkapallon osaa Suomessa 30 –luvulla seuraavasti:

”Afrikan neekerit ovat intohimoisia jalkapallon pelaajia. Kuinka voisi peli olla Suomen kehittyneelle maaseudulle ”liian vaikea”, kun sitä pelaavat värilliset rodutkin.” (Tammisalo 1938, 10)

Tammisalon teksti kuvastaa aikaansa omalla tavallaan, mutta se kertoo myös suomalaisen jalkapallon ensi askeleista sekä sen aikaisesta yhteiskunnasta. Ulkomaalaiset ammattilaispelaajat kotoisessa pääsarjassa olivat tällöin vielä kaukainen ajatus samoin kuin jalkapallon globalisaatio sekä pelaaja-agentit.

5.1 Kohti kansainvälistymistä ja ensimmäisiä pelaajasiirtoja

Lassi Kervinen on tutkinut pro gradussaan itäsuomalaisen jalkapalloilun kansainvälistymistä 1970- ja 80-luvuilla. Itäsuomalaisen jalkapallon voidaan olettaa kuvastavan melko hyvin koko Suomen tilannetta, vaikka paikallisia eroja aina ilmeneekin. Kervinen kuvailee kansainvälistymistä hyvin hitaaksi prosessiksi, jossa tapahtui jonkinlainen murros 1970- ja 1980-lukujen taitteessa. Tuolloin joukkueet alkoivat solmia tiiviimpiä suhteita ulkomaille ja ulkomaalaispelaajien määrä lähti nousuun. Erityisesti vuotta 1981 voidaan pitää itäsuomalaisittain merkittävänä, sillä tuolloin kuopiolainen Kuopion Pallotoverit, teki yhteistyösopimuksen englantilaisen Wimbledonin kanssa ja ulkomaalaispelaajien määrä moninkertaistui. (Kervinen 2008, 2)

Ensimmäisenä ulkomaalaisena pelaajana jalkapallon SM–sarjassa on pidetty skotlantilaista Thomas Murrayta, joka pelasi Helsingin Jalkapalloklubissa (HJK) vuonna 1939. Ensimmäinen ulkomaalainen ammattipelaaja Suomessa oli puolestaan Peter Cordwell, joka oli jo lopettanut uransa, mutta tiedusteli entiseltä valmentajaltaan, josko voisi pelata vielä jossain muussa maassa kuin Englannissa. Cordwell päätyi valmentajan vaasalaisten tuttujen kautta Vaasan Palloseuran (VPS) riveihin vuonna

1975. Cordwellin voidaan sanoa olleen ensimmäinen Suomeen värvätty pelaaja. (Lautela 2007, 307–308)

1970-luvun lopulla Suomeen tuli vain muutamia ulkomaalaisia pelaajia, mutta 80-luvun alusta alkaen heitä alkoi näkyä kotimaisilla viheriöillä enemmän. Varsinkin Englannista tuli poikkeuksellisen paljon pelaajia, jotka myös menestyivät hyvin. Suomessa yleistynyt englannin kielen taito ja samankaltainen kulttuuri helpottivat heidän sopeutumistaan. Keith Armstrong, Steven Polack, John Allen ja Michael Belfied ovat kaikki entisiä 1980-luvulla Suomen pääsarjaan tulleita huippupelaajia, jotka ovat jääneet peliuransa jälkeen Suomeen valmennustehtäviin. He ovat kaikki olleet arvostettuja pelaajia joukkueissaan, joten heidän jääminen seuran toimintaan on ollut iso asia. Esimerkiksi Armstrongin lähtö Suomeen oli sattumaa; mies oli sattumalta Newcastle'n toimistolla, kun tuli tieto Ouluun halutun seurakaverin loukkaantumisesta. Armstrong halusi lähteä, jäi Suomeen asumaan ja toimii nykyään monen menestyksekkään valmennusvuoden jälkeen muun muassa jalkapallokommentaattorina. (Lautela 2007, 310-312) Aiemmin tutkielmassa kerrottiin jaottelusta, jossa ulkomaalaiset jaoteltiin kolmeen kategoriaan: sopeutujat, palkkasoturit ja kiertolaiset - Armstrong on hyvä esimerkki todellisesta sopeutujasta. Samanlainen esimerkki on kaikkien aikojen eniten pääsarjapelejä (360) pelannut ulkomaalainen Alexei Eremenko, joka muun muassa valmensi vuodesta 2010 eteenpäin Pietarsaaren Jaron Veikkausliigajoukkuetta.

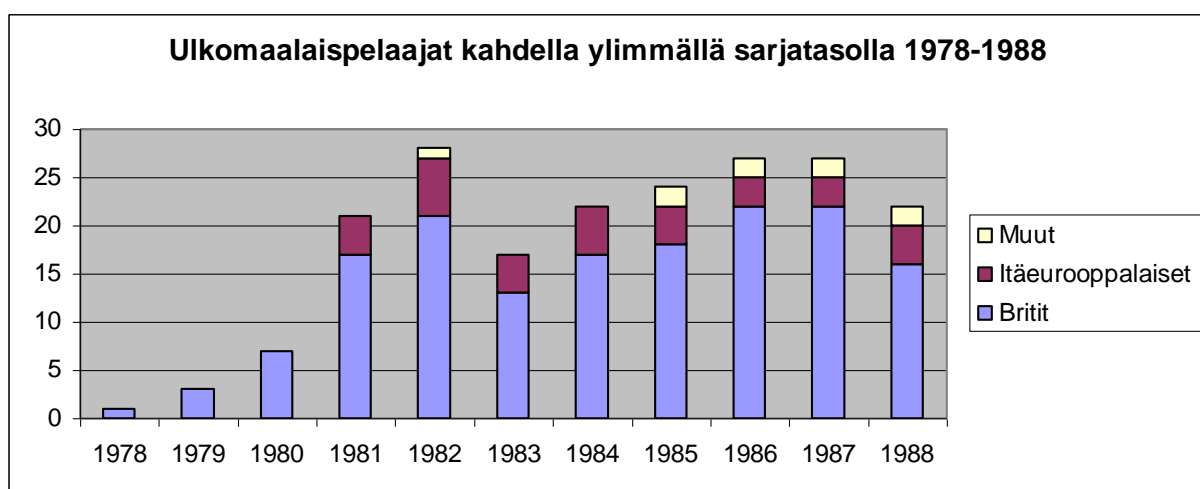
JJK:n nykyinen päävalmentaja Kari Martonen muistelee 80-luvun omia pelivuosiaan.

”Tässä oli sellainen jakso jolloin OPS pelasi Liverpoolia vastaan ja me pelattiin HJK:n kanssa Liverpoolia vastaan 1983, jolloin tuli noi huippuseurat ihan konkreettisesti Suomessa näkyville ja sitä kautta syntyi kontakteja seuroihin. Jossain näissä main (1982) toiminta alkoi ainakin HJK:ssa muuttumaan ammattimaisemmaksi.”

Palkkasotureita ja kiertolaisia on myös esiintynyt Suomessa varsinkin 80-luvulla. Perun maajoukkueemies Augusto Palacios pelasi KTP:ssä vuonna 1982, Manchester Unitedissa yli 200 ottelua pelannut Brian Greenhoff pelasi puolestaan RoPS:ssa 10 ottelua vuonna 1983 ja HJK palkkasi vuonna 1986 samasta manchesterilaisesta

seurasta Gordon Hillin, joka pelasi lopulta vain kaksi ottelua. Mielenkiintoinen ilmiö olivat myös englantilaisseurojen lainalle lähettämät nuoret pelaajat, joille järjestettiin ilmainen asunto, lounas päivässä sekä käytetty auto. Lisäksi heille maksettiin pieni palkka. Emoseura tarkisti muutaman kerran kauden aikana, että nuorukaiset ovat käyttäytyneet kunnolla. (Lautela 2007, 311) Nuoret pelaajat hakivat Suomesta tuntumaa aikuisten peleihin, kokemuksia ja kosketusta kansainväliseen peliin. Tämä ryhmä kuuluu selvästi kiertolaisten joukkoon. Olli Alm on pohtinut tutkimuksessaan syitä siihen, miksi ensimmäiset ulkomaalaispelaajat Suomessa ovat olleet juuri englantilaisia. Alm löysi seuraavia syitä: Englantia pidetään lajin syntymaana, Englannin liigaa on seurattu pitkään Suomessa, Englannin sarjojen kesätauko, englannin kielen taito Suomessa sekä henkilösuhteet Englantiin (Alm 2003, 8).

Alm on kerännyt tutkimukseensa myös luettelon Suomeen tulleista ulkomaalaispelaajista. Almin tutkimukseen on laskettu pääsarjan ja ykkösdivisioonan pelaajat. Alm arvioi, että pääsarjan pelaajien osuus kokonaismäärästä on noin kaksi kolmasosaa. (Alm 2003, 8) Kuten alla olevasta kuvioista (KUVIO 5) on nähtävissä, niin 1980-luvun alussa ulkomaalaisten pelaajien virta Suomeen alkoi ja aivan kuten myös Kervisen tutkimuksessa ja Martosen kommentissa edellä todettiin, niin vuodet 1981 ja 1982 olivat merkittäviä askeleita kohti kansainvälistymistä. Muutamassa vuodessa pelaajamäärä kasvoi yhdestä lähes 30 pelaajaan suurimman ulkomaalaisryhmittymän ollessa brittejä. Itä-eurooppalaisten edustus tuli varsinkin Puolasta, mutta myös Unkarista.

KUVIO 5. Ulkomaalaispelaajat Suomessa 1978-1988 (Alm 2003, 8)

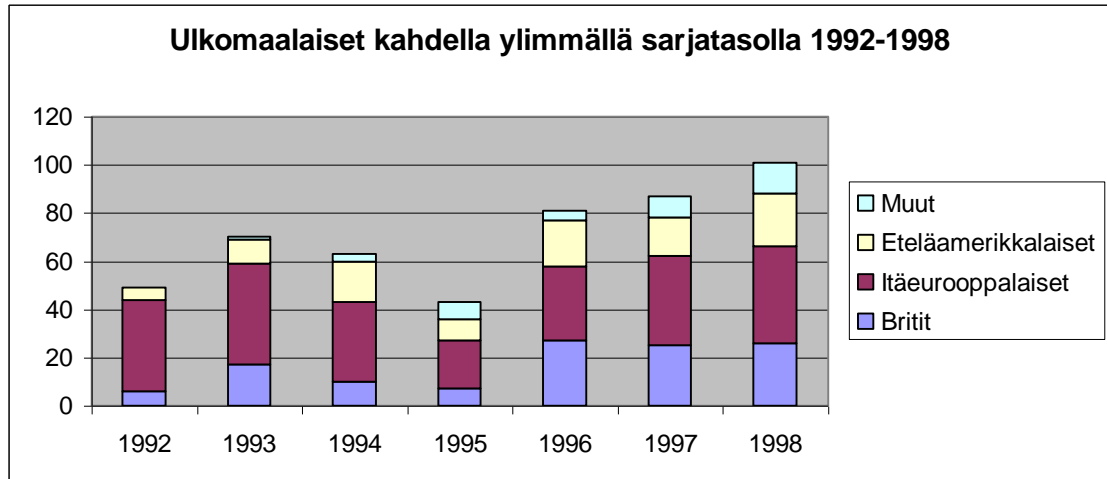
Mitään yksittäistä syytä ei ole siihen, miksi 80-luvulla ulkomaalaispelaajien määrä kasvoi niin merkittävästi. Suomalainen yhteiskunta alkoi kokonaisuudessaan avautua, esimerkiksi yritysmaailma alkoi laajentaa toimiaan ulkomaille ja ylipäättään yhteydet ulkomaille paranivat (Kervinen 2008, 2). Tästä hyvänä esimerkkinä on suomalaisten lomamatkailu. Kun vuonna 1970 ulkomaille oli matkustanut 200 000 henkeä, oli luku vuonna 1979 jo 800 000 henkeä (Krohn 1991, 187). Tässäkin tapauksessa jälleen urheilu ja jalkapallo voidaan nähdä yhteiskunnan sisällä olevana instituutiona, joka heijastelee yhteiskunnan muutoksia ja osoittaa niitä omalla tavallaan – tässä tapauksessa ulkomaalaispelaajien määrän lisääntymisenä. Kervinen lisää vielä, että samaan 80-luvun ajankohtaan sijoittuu myös maahanmuuton lisääntyminen, joka on vahvasti sidoksissa jalkapalloilijoidenkin muuttoliikkeeseen.

80-luvulla brittipelurin hankkimisesta tuli jonkinlainen muoti-ilmiö Suomessa. Lähes seuran kuin seuran tuli hankkia oma britti, kun kerran naapurillakin oli. Ikävä kyllä kaikilla seuroilla ei ollut riittävästi ammattitaitoa ja oikeita yhteyksiä ja hankinnoissa saatettiin nähdä myös aikamoisia floppeja. (Kervinen 2008, 44) Tärkeää oli kuitenkin, että suomalaisten asenne ulkomaita kohtaan oli muuttunut. Kansainvälistyminen nähtiin mahdollisuutena ja tähän kannustettiin. Pelaajien saaminen ulkomaille nähtiin keinona viedä suomalaista jalkapalloilua eteenpäin ja pelaajien ulkomaille lähtemistä alettiin tukea yhä enemmän. Tämä oli merkittävä muutos suomalaisten jalkapallotoimijoiden ajattelutavassa. (Kervinen 2008, 62-63)

Suomalaista jalkapalloa ei kuitenkaan tarkoituksella ryhdytty kansainvälistämään, vaan se tapahtui huomaamatta ja sattumien seurauksena. Kalevi Olinin ja Matti Penttilän (1994, 125) mukaan suurimpana syynä kotimaisten palloilusarjojen myöhäiseen kansainvälistymiseen on ollut se, että suomalaisessa joukkueurheilussa ammattilaisuus on niin uusi käsite, ettei ulkomaalaisten pelaajien hankkimista voitu edes kuvitella (Olin & Penttilä 1994, 126). 1980-luvulla ulkomaalaisia pelaajia alkoi kuitenkin jo näkyä Suomessa enemmän. Ulkomaalaisilla pelaajilla Suomeen tulemisen motiivit olivat vuonna 1984 tärkeysjärjestyksessä: tutustuminen uuteen maahan, elämäkokemus, kehittyminen pelaajana, statuksen parantaminen ja parempi palkka (Olin 1984). Syyt eivät siis usein olleet kovinkaan urheilulliset, vaan ulkomaiset pelaajat lähtivät tuolloin hakemaan Suomesta elämyksiä.

5.2 Ulkomaalaispelaajat 90-luvulla

Vuodet 1992-1995 olivat suurta itsetunnon nousun aikaa suomalaisessa jalkapallossa Jari Litmasen hollantilaisseura Ajaxissa menestymisen myötä (Kanerva 2007, 13). Alla olevasta kuviosta (KUVIO 6) nähdään, miten paljon ulkomaalaisten pelaajien muutto Suomeen on vilkastunut tultaessa 90-luvulle. Vuonna 1995 tullut Bosman-päätös näyttää tilastojenkin valossa olleen hyvin merkittävä muutos ulkomaalaisten pelaajien määrän lisäyksessä, sillä vuonna 1996 ulkomaalaisia pelaajia oli lähes kaksinkertainen määrä verrattuna aiempaan vuoteen, tosin jo vuonna 1993 ulkomaalaisten pelaajien määrä oli myös melko korkea. Suomessa oli ennen Bosman-päätöstä ollut voimassa niin sanottu 3+2 sääntö rajoittamassa ulkomaalaisten pelaajien käyttöä. Joukkueessa sai pelata kolme ulkomaalaista sekä kaksi yli viisi vuotta Suomessa pelannutta ulkomaalaista. Tämä rajoitus koski vain kentällä olevaa kokoonpanoa. Bosman-päätöksen jälkeen sääntöä muutettiin siten, että yhdessä ottelussa sai pelata maksimissaan kolme UEFA:n ulkopuolisen maan kansalaista. (Alm 2003, 13) Vuosittaisia heilahteluita voidaan selittää myös joukkuemäärien vaihteluilla sarjoissa.

KUVIO 6. Ulkomaalaispelaajat Suomessa 1992-1998 (Alm 2003, 14)

JJK:n päävalmentaja Kari Martonen pohtii, josko HJK:n pääseminen Mestareiden Liigaan nosti kilpavarustelua ulkomaalaisten pelaajien suhteen:

”Tossa, kun HJK pääsi Mestareiden liigaan, niin se mahdollisti satsaamisen vähän enemmän ja silloin muutkin joutuivat satsaamaan, jotta HJK ei pääsisi karkuun liikaa. Silloin haettiin sitten vähän

vahvistuksia myös ulkomailta. Varmasti siinä oli taustalla myös, että rajat aukesi. Kyllä se varmasti meni myös vähän yli se satsaaminen. HJK pystyi satsaamaan, niin muidenkin oli pakko seurata. Nyt kun jälkeen päin katsotaan, niin varmaan siinä vähän yli mentiin.”

Yllä olevasta kuviosta (KUVIO 6) on havaittavissa myös radikaali itä-eurooppalaisten pelaajien määrän kasvu verrattuna 80-lukuun. Itä-eurooppalaisten pelaajien määrän kasvu selittyy Neuvostoliiton hajoamisella ja rajojen aukeamisella. 90-luvun ilmiönä on ollut myös etelä-amerikkalaisten pelaajien rantautuminen Suomeen. Muita tulijoita ovat muun muassa afrikkalaiset sekä skandinaaviset pelaajat. Hämmäntävää onkin, että skandinaavisia pelaajia ei ole ollut vielä 90-luvullakaan Suomessa kuin muutamia, vaikka välimatka olisi hyvin lyhyt. Se kertonee omaa kieltään suomalaisen jalkapallon heikosta arvostuksesta muissa pohjoismaissa, yhteyksien puuttumisesta tai maiden jalkapallon taloudellisista eroista.

Yhtenä esimerkkinä itä-eurooppalaisten pelaajien rantautumisesta on Valeri Popovits, jota on usein kutsuttu kaikkien aikojen ulkomaalaispelaajaksi Suomessa. Popovitsin tulo Suomeen liittyi Neuvostoliiton romahdukseen vuonna 1991, kun Moskovan Spartak joutui myymään pelaajiaan rahapulassa. Vuonna 1992 tamperelainen liikemies Antti Helminen toi Neuvostoliitosta pelaajia näyttille ykkösdivisioonan Tampereen Palloveikkoihin (TPV). Moskovan Spartakin Oleg Ivanov teki vaikutuksen harjoituksissa ja Ivanovia pyydettiin tuomaan itse mukaansa yksi hyökkääjä samasta joukkueesta. Ivanov toi mukanaan Popovitsin ja heidän avullaan TPV nousi seuraavalla kaudella liigaan. Tampereen Ilves osti kaksikon itselleen, mutta joutui pian myymään heidät Valkeakosken Hakaan. Popovits pelasi urallaan Suomen kentillä yli 400 ottelua tehden yli 200 maalia. Hänet on valittu neljä kertaa Veikkausliigan parhaaksi pelaajaksi ja ansiolistalta löytyy myös viisi Suomen mestaruutta ja kolme Suomen Cupin voittoa. (Lautela 2007, 307–310) Yksi kaikkien aikojen ulkomaalaisista päätyi siis Suomeen täysin sattumanvaraisesti ystävän suosituksesta. Popovitsia voidaan myös hyvällä syyllä kutsua todelliseksi sopeutujaksi jalkapallomuuttajien kirjavassa joukossa. Kaudella 2011 Popovits esiintyi jälleen Ilveksessä – tällä kertaa päävalmentajan roolissa.

Pelaaja-agentti Tapio Raatikaisen mielestä pelaajien liikkumiskohteen on ratkaissut pitkälti raha ja kontakti:

”Et meillähän oli ennen noita venäläisiä pelaajia Popovitsia, Eremenkoa ja hyviä pelaajia ja se johtu vaan siitä, et sen aikasessa Neuvostoliitossa ne jutut ei ollu sillä tasolla kuin ne nyt on. Niin sillä markkamäärällä minkä ne sai, niin ne sai sen verottomana, kun siinä oli sellainen sopimus, niin sillä oli kauhea ostovoima Venäjällä. Nykyään ei puhuttakaan, että me saatais sen taseisia pelaajia Suomeen. Puhumattakaan englantilaisista, mitkä tuli tänne. Ne oli kaikki nuoria pelaajia ja niistä jäi aika moni Suomeen kaiken lisäksi. Et toi itäeurooppalaisten pelaajien tuleminen, niin sekin on seurausta siitä, että joku tuo sen ensimmäisen pelaajan ja ihan sama kuin nyt noiden afrikkalaisten kohdalla.”

5.3 Joukkuekohtaisia eroja

Yksi tapa tehdä yhteistyötä ja saada kansainvälistä kokemusta oli isännöidä englantilaisten joukkueiden kesäkiertueita. Kesäisin Englannin liigat olivat tauolla ja harjoittelukausi kiihkeimmillään. Monet seurat tekivät kesäisin harjoitusmatkoja Pohjoismaihin. Yksi hyvä, mutta vaikeampi keino saada kansainvälisiä otteluita oli pärjätä omassa sarjassa niin hyvin, että sitä kautta aukeaisi paikka euro-kentille erilaisiin cup-kilpailuihin. (Kervinen 2008, 20-24)

70- ja 80-luvuilla pelatuilla euro-otteluilla oli valtava merkitys suomalaisen jalkapallon kehityksen kannalta. Niiden kautta nähtiin, miten Euroopan huiput suhtautuivat lajiin, mitä ammattimaisuus tarkoitti ja mitä ammattilaisuus vaati. (Kervinen 2008, 24) Juha Kanervan mukaan Suomessa ymmärrettiin vasta 80-luvulla, mitä ammattilaisuus ja menestys vaatii. Hyvin suomalaista jalkapalloa kuvaavaa on, että noin 45 %:a suomalaisista pääsarjapelaajista kävi päätoimisesti muissa töissä vuonna 1983 (Kanerva 2007, 11-14).

1970-luvun lopussa yhteistyö tiivistyi ja sai uusia muotoja. Aiemmin yhteistyö oli ollut lähinnä ystävyysotteluiden pelaamista ja harjoitusleirien järjestämistä. Nyt seurat

alkoivat tehdä yhteistyötä uusilla rintamilla, ja tärkeimmäksi uudeksi yhteistyömuodoksi muodostui pelaajavaihto. Suomeen tuli pelaajia ulkomailta ja lupaavat suomalaiset kyvyt pääsivät näyttämään taitojaan ulkomaalaisten seurojen tarkkailijoille. (Kervinen 2008, 28) Pienimuotoinenkin yhteistoiminta on ollut todella tärkeässä roolissa kansainvälistymisessä, sillä pienistä yhteistyökuvioista saattoi syntyä jotain suurempaa. Erilaisia ystävyysotteluita pelattiin jo hyvin aikaisessa vaiheessa. Nimenomaan tällaisten ystävyysotteluiden ja ulkomaalaisten joukkueiden kiertueiden ansiosta jalkapallo ja sen uudet suuntaukset levisivät maasta ja kaupungista toiseen. (Kervinen 2008, 17)

Hyvät ulkomaalaispelaajakokemukset saavat seurat helposti jatkamaan samalla linjalla. Monessa suomalaisjoukkueessa onkin pitkään ollut ulkomaalaisia samasta maasta. Kun yksi pelaaja on tuntenut olonsa kotoisaksi, on häneltä tiedusteltu muita pelaajia tai hän on itse pyytänyt kavereitaan testiin ja näin lumipalloilmiö on ollut valmis. Tällöin toteutuu niin sanottu pelaajien välinen pelaaja-agenttius. Rovaniemen Palloseuran Sambia-yhteys on tästä hyvä esimerkki. Vuodesta 1994 asti toiminut ”ilmasilta” Sambiasta Rovaniemelle syntyi sattumalta Lontoossa asuneen sambialaisen miehen kautta (Lautela 2007, 221). Kaudella 2009 RoPS:n joukkueessa pelasi Veikkausliigaa kahdeksan sambialaispelaajaa (Veikkausliigan tilastohistoria). RoPS:n sambialaispelaajat ovat mielenkiintoinen esimerkki sopeutujista. Ensimmäisenä afrikkalaispelaajana vuonna 1994 Rovaniemelle tullut Zeddy Zailiti toimi alkuvuonna 2011 RoPS:n kakkosvalmentajana ja oli ollut suuressa roolissa uusien sambialaispelaajien hankkimisessa pohjoiseen. Keväällä 2011 RoPS:n ulkomaalaispelaajien päälle laskeutui suuri epäilyksen verho, kun heitä epäiltiin vedonlyöntivilpistä. RoPS purki sopimukset kaikkien sambialaispelaajien kanssa mukaan lukien Zailitin. Sopeutujiksi kuvitellut pelaajat olivat sopeutuneet Rovaniemelle väärillä motiiveilla, jos epäilyt pitivät paikkansa. Tätä aihetta käsitellään tarkemmin luvussa 7.3. Muista Veikkausliigan joukkueista muun muassa Maarianhaminan IFK:lla on ollut ruotsinkielisyytensä kautta joukkueessa monia Ruotsin passin omaavia pelaajia ja Kuopion Palloseura on erikoistunut viime vuosina nigerialaisiin pelaajiin. (IS Veikkaajan Veikkausliigaliite 2009, 99 - 101)

Ulkomaalaiset pelaajat eivät kuitenkaan välttämättä tuo menestystä tullessaan. Kun lasketaan 2000-luvulla pelanneiden ulkomaalaisten pelaajien määrä mestarijoukkueessa

ja viimeiseksi jääneessä joukkueessa, niin mestarilla on ollut keskimäärin 4,5 ulkomaalaista ja pudonneella joukkueella 7,4 ulkomaalaista. Ulkomaalaisten iso määrä pudonneissa joukkueissa voi kertoa muun muassa siitä, että riittävän hyviä suomalaisia pelaajia ei ole löytynyt, jolloin useita ulkomaalaisia on mahdollisesti kokeiltu lyhyiden jaksojen ajan. Menestyvällä joukkueella puolestaan näyttää olevan usein vahva suomalainen runko ja myös onnistuneet ulkomaalaishankinnat. Hyvin viime vuosina menestynyt Espoon Honka on esimerkiksi vuosien 2006-2010 välisenä aikana pitänyt keskimäärin 1,2 ulkomaalaista joukkueessa. (Pallokirjat 2000-2010)

5.4 Ulkomaalaispelaajien kokeminen

Ulkomaalaispelaajat on helppo hyväksyä mukaan joukkueeseen, jos he osoittavat olevansa riittävän hyviä. Suomen korkeimmalla sarjatasolla pelannut nykyinen maajoukkuevalmentaja selittää asiaa:

”No meillä kun pelasi, niin vähän samalla tavalla, jos sä tulit jostain muualta Suomesta siihen kiinteään yhteisöön, niin 80-luvulla tulla siihen joukkueen sisään, niin se ei ollut ihan mutkatonta. Eli sun piti osoittaa se asemasi joukkueessa ja sama koski ulkomaalaisia. Jos ne näytti saman tien, että ne on pelimiehiä, niin ilman muuta sopeutuminen oli helpompaa. Mut jos ne ei pärjännyt tai eivät muuten sopeutuneet, niin sitten oli vaikeuksia. Britit sopeutuivat helpommin, koska kieli oli helpompi.

Mun mielestä suurin vaikutus suomalaiseen futikseen on ollut brassikolmikolla Luis Antonio, Piracaija, Rodrigo ja sen lisäksi Popovits, Ivanov ja Eremenko. Ne oli niin vahvoja pelaajia, että ne hyväksyttiin sitä kautta todella nopeasti mukaan ja heidän oli helpompi sopeutua sitä kautta. Ja kaikilla on edelleen suuri rooli suomalaisessa futiksessa.

Kyllä ulkomaalaiset tuo esimerkiksi pukukoppielämään vähän toista meininkiä. Usein voi kuitenkin käydä niin, että jos näitä hankitaan pareittain, niin ne voi vähän eristäytyä muusta porukasta. Nyt on mennyt homma taas pääläelleen ja monesti paikallinen porukka jää

vähemmistöön ja ulkomaalaiset voivat ryhmittyä niin, että venäläiset on oma porukka ja afrikkalaiset on oma porukka. Ulkomaalaiset voi tuoda pelillisiä juttuja, asennepuolta, etelä-amerikasta taitoa ja luovuutta. Itä-eurooppalaiset on puolestaan aika kurinalaisia. Kokenut pelaaja voi antaa neuvoja muille pelaajille.”

Martonen on samoilla linjoilla maajoukkuevalmentaja kanssa.

”Jalkapalloseurassa se menee sillä tavalla, että sä sillä omalla tekemisellä raivaat sen oman tiesi ja ei sillä ole mitään väliä, että minkä maalainen sä olet.”

Jalkapallo on globaali laji, jossa maiden välisiä raja-aitoja ylitetään nykyään päivittäin. Vaikka jalkapallokulttuuri on Suomessa kotikutoista, ovat ulkomaiset vaikutteet muokanneet suomalaista jalkapalloyhteisöä voimakkaasti. (Kanerva 2007, 11)

Antti Muurinen tiivistää oman mielipiteensä siitä, pitäisikö ulkomaalaisia pelaajia olla Suomessa ja minkä tasoisia heidän tulisi olla:

”Suomalainen jalkapallo on täynnä kompromisseja. Seurat ovat rahamääriltään vaatimattomia ja joillekin paikkakunnille on vaikea saada liigatasoisia pelaajia. Ulkomaalaisten pitäisi olla parempia kuin vaihtoehtoiset oman seuran pelurit”. (Lautela 2007, 311-312)

Urheilulehden Veikkausliiga-asiantuntija Timo Innanen tiivistää oman mielipiteensä ulkomaalaisten pelaajien käytöstä:

”Laadukkaat ulkomaalaiset voi tuoda paljonkin. Ongelma on vain se, että niitä ei ole kovin paljon ja vain murto-osa on vahvistuksia. Aika monella menestyvällä jengillä on aika vähän ulkomaalaisia. Ei ole mitään järkeä hankkia ulkomaalaisia, ellei ne ole selvästi parempia kuin omat kasvatit. Ne on edullisempia ja sen takia niitä hankitaan ja kyl mä sen tavallaan ymmärrän.”

Innasen mielipide edustaa kokonaisuudessaan haastateltavien yleistä mielipidettä. Veikkausliigan toimitusjohtaja Timo Marjamaa on myös hyvin samoilla linjoilla, mutta nostaa esiin myös Innasen mainitseman taloudellisen puolen:

”Osaavat henkilöt tuovat aina lisäarvoa. Kyse on enemmänkin siitä, että käytetäänkö me pelaajia laadun syventämiseen vai määrän kasvattamiseen. Sitten myös monet kotimaiset pelaajat ovat hintavampia ja ulkomaalaisia on käytetty ringin leventäjinä.”

”Työvoiman liikkuminenhan on EU:n sisällä täysin vapaata ja se on sitten linjavetoa, että mitä seurat itse näkevät siinä tärkeäksi. Mut meillä on täällä kuitenkin 20 000 aikuispelaajaa, niin kotimaan markkinoiden hyödyntäminen ja pystytäänkö ostamaan 1- tai 2-divisioonasta kotimaisia pelaajia. Kylhän niitä haetaan nytkin sieltä alemmista divisioonista, että ei siellä alemmissa divisioonissa missään nimessä pelaa sellaisia kavereita, jotka kuuluisi liigaan, et kyl ne kaikki kynnelle kykenevät nostetaan sinne. Mut sitten, kun rinkiä levennetään, niin voidaan pohtia, että otetaanko ulkomaalainen vai nostetaanko joku. Ulkomaalaisessa pelaajassa on kuitenkin se, että se voidaan hankkia kesken kauden, jolloin päästään tähän taiteilijaverotukseen, jolloin se on helppo hankinta. Kotimainen pelaaja on kuitenkin siinä koko vuoden, et nämä on usein kulukysymyksiä. Joka ikisen joka tänne tulee, niin tulisi ehdottomasti olla avauskokoontalon pelaajia.”

Entiset maajoukkueen päävalmentajat Simo Syrjävaara ja Jyrki Heliskoski ovat molemmat sitä mieltä, että ulkomaalaisia pelaajia on todella monen tasoisia. Ongelmallisina tapauksina he pitävät niitä pelaajia, jotka tulevat rahan vuoksi lyhyeksi ajaksi, eivätkä kiinnity seuraan millään tavalla. (Lautela 2007, 312) Palkkasoturit ja kiertolaiset eivät siis ole heidän mielestään suomalaisen jalkapallon etu.

Suomalaisen jalkapallon kansainvälistymistä ovat leimanneet sattumat. Kuten jo aikaisemmin osoitettu esimerkki brasilialaisten tulosta Poriin kuvaa, on ulkomaalaisen pelaajan tulon taustalla yleensä yhden henkilön linkki ulkomaisen ja kotimaisen seuran

välillä. JJK:n päävalmentaja Kari Martonen kertoo sattumasta, jolla virolaispuolustaja Mikk Reintam saapui Jyväskylään:

”Kylhän se vähän sattumaa oli, et Korhosen Tapsa (JyPK:n pj) soitteli ja sanoi, että hänen työkaverin poika pelaa Tallinnassa ja on siellä vähän ilman seuraa ja on kuitenkin siellä nuorten maajoukkueessa pelannut, et voisko se tulla näytille. Kyllähän noita yksittäisiä sattumia on, mutta voisi sanoa, että kyllähän tossa (agenttitoiminnassa) on ammattimaisia toimijoita, jotka markkinoi ja tarjoaa heidän tallissaan olevia pelaajia, niin kyllä niitä paljon.”

Kervisen mielestä suomalaisessa jalkapallossa esiintyneet ulkomaalaiset ovat lähinnä kiertolaisia (Kervinen 2008, 67). Tämä ei tietenkään edesauta suomalaisen jalkapallon kehittymistä, jos pelaajat eivät sitoudu seuroihinsa.

Mitä hyviä asioita haastateltavat löysivät ulkomaalaisten pelaajien mukana olosta liigassa? Maajoukkuevalmentaja palaa jo edellä ilmenneeseen talousasiaan:

”Kyl se hyötysuhde on melko iso asia tässä. Niitä saadaan halvalla ja ne tuo erilaisuutta siihen joukkueeseen. Taitoa ja luovuutta, mut se urheilullisuus on myös iso asia ja ne erottuu myös sillä aika hyvin. Eniten ne erottuu sen atleettisuuden puolesta.”

JJK:n Martosen mielestä kyse on aina siitä mitä seura etsii:

”Kylhän ne tuo sellaista laatua ja ammattimaisuutta ja sitä kautta tekeminen paranee. Ja jos tulee sellaisesta ympäristöstä, että ei ole tottunut tekemään asioita ammattimaisesti, niin sitten me joudutaan opettamaan sitä niille. Kysymys on siitä, että halutaanko juuri tähän hetkeen apua, niin silloin valmiimpi pelaaja vai onko sellainen ajatus, että hankitaan nuorempi pelaaja ja yritetään kasvattaa ja viedä niitä eteenpäin.”

HJK:n urheilujohtaja Tuomo Saarnion mielestä joukkueiden toimintatavoissa on suuria eroja ja se johtuu puolestaan taloudesta:

”Varmaan siinä näkyy se, kun ne parhaat joukkueet hakee sitä laatua. Heikoimmilla joukkueilla, joilla on heikommat taloudelliset lähtökohdat, niin yrität ehkä halvalla saada sitä määrää täytettyä ja niin, että sä et joudu maksamaan niille koko vuoden palkkaa, vaan ei tarvi maksaa kuin 6-7 kuukauden palkan, niin onhan se houkuttava vaihtoehto. Kyl se vaan on realiteetti, että se talous määrittelee aika paljon.”

Pelaaja-agentti Tuomas Talvitie muistelee, että esimerkkejä on ollut laidasta laitaan:

”Meillä on ollut sekä että esimerkkejä. Et meillä on mahtavia esimerkkejä, Eremenko, Popovits ja muita mahtavia esimerkkejä. Et yleisölle ja nuorille pelaajille aivan huikeita tyyppejä. Suomen liiga on silleen vähän jännä, et palkat on todella huonot verrattuna maailmalle, mut liigan taso ei välttämättä ole enää niin huono. Moni ulkomaalainen varmaan luulee, et ne pärjää täällä ihan miten vaan, mut ei se mene niin. Se on helppo kritisoida näitä agenteja, jotka näitä Suomeen tuo, mut kun se sopeutuminen on niin monesta asiasta kiinni ja valmentajahan se lopulta päättää kenet se sinne ottaa.”

Haastateltavien kommentit ulkomaalaisten käytöstä olivat melko yksiselitteisiä. Heitä tarvitaan, mutta vain vahvistuksina. Toisaalta tuntuu kuitenkin, että koska osa ulkomaalaisista on halvempia kuin suomalaiset pelaajat, niin seurojen taloustilanne ajaa heidät hankkimaan ulkomaalaisia myös ringin leventäjiksi. Tämän perusteella voitaisiin jopa väittää, että suomalaiset pelaajat ovat hinnoitelleet itsensä ulos Suomen pääsarjan markkinoilta.

5.5 Ulkomaalaiset pelaajat Veikkausliigassa 2000-luvulla

Kuten seuraavasta kuviosta (KUVIO 7) nähdään, niin ulkomaalaisten pelaajien määrässä on ollut kausittaisia vaihteluita, mutta noin 4-6 pelaajan keskiarvo on melko vakiintunut Veikkausliigassa 2000 - luvulla.

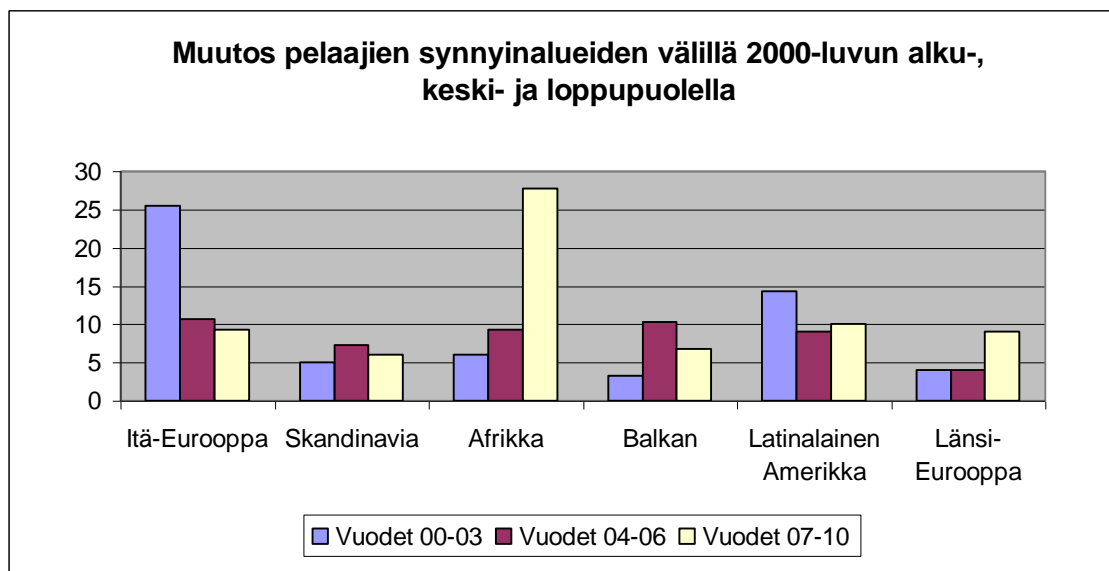

KUVIO 7. Keskiarvo ulkomaalaisista/Veikkausliigajoukkue 2000-luvulla (Pallokirjat 2000-2010 ja Veikkausliigan tilastohistoria)

Määrällisesti eniten ulkomaalaisia oli kaudella 2010, jolloin pelaajia oli yhteensä 80. Pääasiallisena tekijänä vuosittaisessa vaihtelussa on ollut eri joukkueiden vaihtelevat tavat käyttää ulkomaalaispelaajia, jolloin suurena tekijänä on ollut se, mitä joukkueita on osallistunut Veikkausliigaan. Vuoden 2002 pudotus selittyy muun muassa sillä, että Rovaniemen Palloseura ja Jokerit eivät olleet mukana liigassa kuten vuonna 2001 ja heillä molemmilla oli melko paljon ulkomaalaisia (RoPS:lla 13 ja Jokereilla seitsemän). Vuoden 2005 piikki selittyy puolestaan vahvojen ulkomaalaisjoukkueiden, kuten Tornion Palloseura 47:n ja RoPS:n mukana olemisella, Maarianhaminan IFK:n nousulla sekä AC Allianssin huonosti päättyneellä ulkomaalaisomistuksella, joka toi mukanaan seitsemän ulkomaalaispelaajaa. Vuonna 2006 Allianssi, TP-47 ja RoPS eivät olleet mukana, jolloin ulkomaalaisten pelaajien määrä jälleen putosi selvästi. Vuonna 2007 saavutettiin taas lähes viiden pelaajan keskiarvo, kun AC Oulu toi nousun mukana peräti 15 ulkomaalaispelaajaa, joka on joukkuekohtainen ennätys 2000-luvun Veikkausliigassa. Merkittävää tälle vuodelle oli myös se, että afrikkalaisten pelaajien kokonaismäärä nousi kymmenestä pelaajasta jopa 27 pelaajaan.

2000-luvun Veikkausliigassa on ollut pääasiassa 14 joukkuetta, muutamaa poikkeusta lukuunottamatta (2000-2002 ja 2011: 12 joukkuetta ja 2006: 13 joukkuetta). Nyt on tarkoituksena pitää kiinni 12 joukkueen sarjasta. 2000 –luvun alun vuodet antavat kuitenkin osviittaa siitä, että 12 joukkueen sarja ei tarkoita automaattisesti pienempää ulkomaalaisten pelaajien määrää, koska tällöin keskiarvot ovat olleet kaikkein korkeimmillaan.

Mielenkiintoista on verrata sitä, mistä päin maailmaa ulkomaalaiset pelaajat ovat kotoisin ja miten se on vaihdellut 2000-luvulla. Alla olevassa kuviossa (KUVIO 8) kuvataan 2000-luvun muutosta pelaajien kotimaissa. Kuvioista onkin nähtävissä raju muutos. 2000–luvulla itä-eurooppalaisten pelaajien määrä on romahtanut, kun taas afrikkalaisten pelaajien määrä on noussut huomattavasti. Voidaankin todeta, että 2000–luvulla ulkomaalaisten pelaajien määrä ei ole oleellisesti muuttunut, mutta pelaajien tuonti on siirtynyt Itä-Euroopasta pääasiassa Afrikkaan. Sen sijaan Skandinavian, Balkanin alueen, Latinalaisen Amerikan ja Länsi-Euroopan suhteen määrä on pysynyt melko samana 2000-luvulla.

KUVIO 8. Muutos pelaajien synnyinalueiden välillä 2000-luvun alku-, keski- ja loppupuolella. (Pallokirjat 2000-2010 ja Veikkausliigan tilastot)

Veikkausliigan toimitusjohtaja Timo Marjamaan mielestä taloustilanteen parantuminen Itä-Euroopassa selittää sieltä tulleiden pelaajien lukumäärän pienenemisen:

”Tää on puhtaasti kulukysymys eli tässä vaiheessa (2000-luku) Itä-Euroopan maiden taloustilanne on parantunut sen verran, että kyseisillä pelaajilla riittää kotimaan markkinoilla palkkataso, niin heidän ei tarvitse lähteä enää palkkasoturiksi, mutta Afrikassa tilanne on edelleen kehno, niin sieltä pystytään tuomaan sitten huokeammalla tänne pelaajia.”

Myös Oseaniasta, Aasiasta ja Pohjois-Amerikasta on muutamia pelaajia, mutta näitä pelaajia ei ole merkattu kuvioon johtuen pienistä pelaajamääristä. Balkanin maihin on laskettu mukaan Albania, Bosnia, Bulgaria, Makedonia, Serbia, Montenegro, Turkki, Kroatia ja Romania. Itä-Eurooppaan puolestaan on luettu Tsekki, Viro, Venäjä, Latvia, Liettua, Unkari, Slovakia, Ukraina ja Puola. Ensimmäisiin pylväisiin on laskettu vuosien 2000-2003 keskiarvot, keskimmäisiin pylväisiin vuosien 2004-2006 keskiarvot ja viimeisiin pylväisiin vuosien 2007-2010 keskiarvot.

Seuraavan sivun taulukossa (TAULUKKO 2) puolestaan verrataan pelaajien määriä maittain ja nähdään, että 2000-luvulla Veikkausliigassa on esiintynyt pelaajia 74 eri maasta Suomi mukaan lukien. Brasilia, Unkari ja Venäjä ovat olleet koko 2000-luvun aivan tilaston kärjessä, kun taas Nigeria on noussut muutaman vuoden sisällä uudeksi kärkimaaksi. Ruotsi puolestaan komeilee tilastossa pitkälti vahvan MIFK-sidoksen kautta, sillä peräti 16 ruotsalaista 27:stä on edustanut MIFK:a. Muitakin joukkuesidonnaisuuksia löytyy. Esimerkiksi sambialaispelaajat ovat olleet RoPS:n tavaramerkki, argentiinalaiset FC Interin ja uusi-seelantilaiset Tampere Unitedin. Brasilialaisia ja unkarilaisia pelaajia on puolestaan ollut ympäri Suomea. Tilastoon on laskettu kaikki ne pelaajat, jotka ovat pelanneet vähintään yhden Veikkausliigapelin.

TAULUKKO 2. Ulkomaalaisten pelaajien kotimaat vuosina 2000-2011)
(Pallokirjat 2000-2010 ja Veikkausliigan tilastot)

Brasilia	35	Romania	5	Norja	1
Nigeria	28	Saksa	5	Slovakia	1
Unkari	27	Bulgaria	4	Liettua	1
Ruotsi	27	Peru	4	Portugali	1
Venäjä	21	Tanska	4	Espanja	1
Sambia	17	Etelä-Korea	4	Skotlanti	1
Englanti	16	Georgia	4	Kiina	1
Puola	15	Albania	3	Sveitsi	1
Viro	15	Latvia	3	El Salvador	1
Argentiina	13	Itävalta	3	Azerbaidzhan	1
Serbia	13	Uruguay	3	Ecuador	1
Kroatia	12	Norsunluurannikko	3	Moldova	1
Hollanti	11	Gambia	3	Guinea	1
USA	9	Bosnia	3	Kazakzstan	1
Kanada	9	Tsekki	2	Libanon	1
Kamerun	9	Pohjois-Irlanti	2	Kongo	1
Ukraina	8	Turkki	2	Togo	1
Ranska	8	Kenia	2	Mali	1
Ghana	8	Italia	2	Namibia	1
Sierra Leone	8	Paraguay	2	Trinidad & T.	1
Uusi-Seelanti	7	Angola	2	Islanti	1
Makedonia	7	Senegal	2	Egypti	1
Algeria	7	Mexiko	2	Sudan	1
Belgia	7	Jamaika	2		
Etelä-Afrikka	5	Irlanti	2	YHTEENSÄ	442

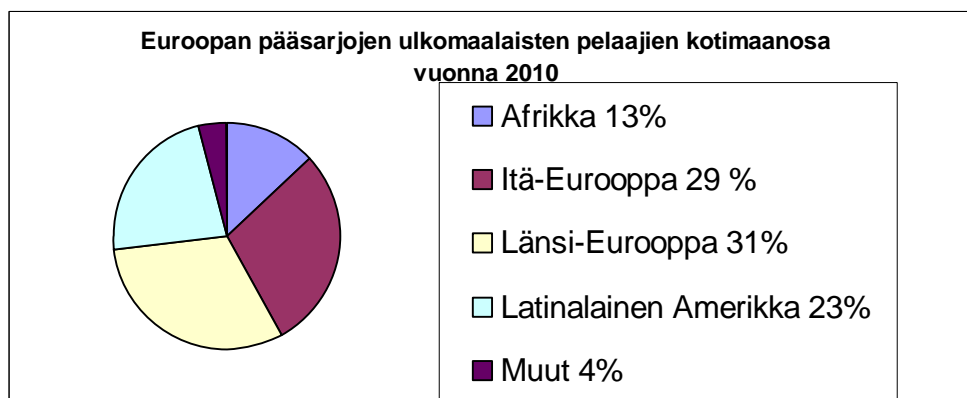
On myös mielenkiintoista katsoa, mitä maita ei ole ollut edustettuna ollenkaan Veikkausliigassa 2000-luvulla. Tähän joukkoon kuuluvat muun muassa Japani, Kreikka, Australia, Kolumbia, Chile, Intia, Kypros, Marokko, Slovenia, Valko-Venäjä ja lähes kaikki Lähi-Idän maat paitsi Libanon. Suurista jalkapallomaista kuten Italiasta, Espanjasta ja Portugalista on ollut melko vähäinen edustus. Myös brittien edustus on pudonnut huomattavan paljon, kun verrataan tilannetta 80- ja 90-lukuihin. Pohjoismaiden pientä pelaajaliikennettä pohdittiin tutkielmassa jo aiemminkin. Norjan, Islannin ja Tanskan vähäinen pelaajamäärä onkin melko erikoista. Maajoukkuevalmentaja kertoo oman näkemyksensä miksi pohjoismaista ei ole Veikkausliigassa paljon pelaajia. Jälleen syyksi nousee raha:

”Se johtuu siitä, että ne vaihtaa keskenään ensin Ruotsin, Norjan ja Tanskan kanssa. Ja taloudellisesti ne pelaa mieluummin Ruotsin ykköstä

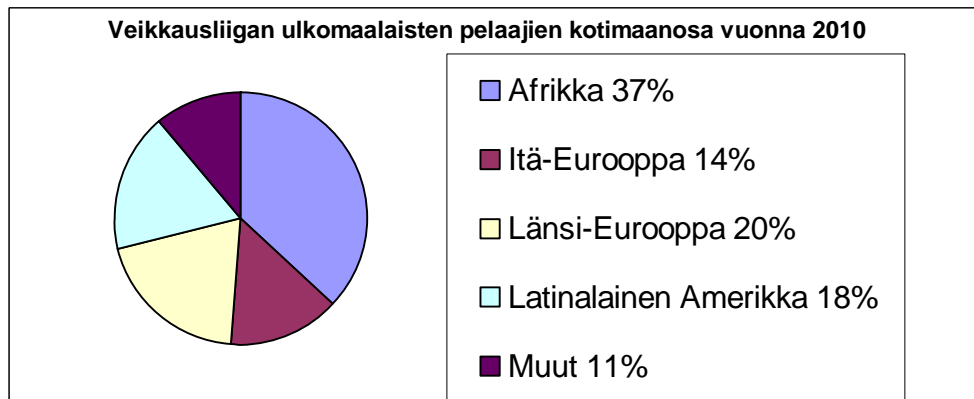
kuin Suomessa, siellä ne on lisäksi paremmin näytillä omiin pääsarjoihinsa.”

Yhteensä ulkomaalaisia on ollut 2000-luvun Veikkausliigassa 442. Se tarkoittaa sitä, että joka kausi on hankittu keskimäärin noin 37 uutta ulkomaalaista pelaajaa. Enemmistö on tullut Euroopasta (234), seuraavina Afrikasta (101), Etelä-Amerikasta (70), Pohjois-Amerikasta (18), Aasiasta (12) ja Oseaniasta (7) tulleet pelaajat.

Alla olevassa kuviossa (KUVIO 9) vertaillaan Euroopan pääsarjojen ulkomaalaisten pelaajien kotimaanosia ja seuraavassa (KUVIO 10) puolestaan Veikkausliigan ulkomaalaisten pelaajien kotimaanosia. Kun näitä kahta kuviota vertaillaan keskenään, niin voidaan havaita muutamia eroja Veikkausliigan ja Euroopan pääsarjojen keskiarvon välillä vuonna 2010. Suurin ero tulee afrikkalaisten pelaajien myötä, joita on Suomessa huomattavasti enemmän kuin Euroopassa yleensä. Itä- ja länsieurooppalaisia sen sijaan on huomattavasti vähemmän Suomessa. Afrikkalaisten suureen määrään Veikkausliigassa etsitään vastausta kappaleessa 5.6.

KUVIO 9. Euroopan pääsarjojen ulkomaalaisten pelaajien kotimaanosat vuonna 2010. (Third Demographic Study of Footballers in Europe, 2011, 46)

KUVIO 10. Veikkausliigan ulkomaalaisten pelaajien kotimaanosat vuonna 2010.
(Veikkausliigan tilastohistoria)

Martonen pohtii uusia suuntauksia ja sitä, mistä pelaajia tarjotaan heille JJK:in.

”Yksi alue on afrikkalaiset pelaajat. Se on noussut silleen, et sieltä tarjotaan koko ajan. Ja vähän on noussut nyt espanjalaiset ja etelä-amerikkalaiset pelaajat. Yksittäisiä pelaajia, mut aiemmin sieltä ei ole tullut mitään. Ehkä se johtuu siitä, että me ollaan kahtena keväänä käyty Barcelonan lähellä leirillä ja sitä kautta sitten kontakteja tullut. Viimeisen vuoden aikana varmaan neljää espanjalaista pelaajaa tarjottu. Ehkä se meidän seura on nimenä tullut siellä tutuksi.”

Martosen kommentti vahvistaa käsitystä siitä, miten yksittäinen kontakti voi vaikuttaa hyvin nopealla aikajänteellä - aivan kuten jo 1980-luvun Suomessa tapahtui brittikontaktien kanssa.

5.6 Afrikkalaiset pelaajat Suomessa

Kuten edellisistä kuvioista kahdeksan ja yhdeksän on hyvin nähtävissä, niin afrikkalaisten pelaajien määrä on Suomessa kasvanut valtavasti 2000-luvun lopulla. Miksi afrikkalaisia pelaajia on Suomessa 2000-luvulla sitten niin paljon? Entinen pelaaja-agentti Mika Palmgren vastaa:

”Afrikkalaisten pelaajien määrän nousu johtuu varmaan siitä, että joku pelaaja-agentti, joka roudaa niitä tänne. Se on yksi ilmentymä. Jos sul on hyvä kaveri esimerkiksi Liettuasta ja tunnet jalkapalloihmisiä, niin voi olla, että yhtäkkiä voi olla liettualaisia pelaajia. Mut tää ei palvele jalkapallon kokonaisuutta. Kun seurojen intressit on pelkästään palkata pelaajia mahdollisimman halvalla, niin sitten se on tätä.”

Maajoukkuevalmentajan mielestä vastaus nojaa vahvasti seurojen talouteen:

”Kyl se on totta kai bisnestä. Agentit miettii sitä, että mistä ne saa halvalla pelaajia, Afrikassa se voi olla aika ikävä tilanne monessa maassa siellä ja monet haluaa sieltä pois. Ja ne voi lähteä hyvinkin halvalla. Siellä on aina ollut pelaajia ja nyt se skouttaustoiminta on laajentunut ja monilla seuroilla on akatemit Afrikassa, mut siellä on niitä varjoakatemiaita myös, jolla houkuteltaan pelaajia Eurooppaan. Siellä on siis sellaisia kavereita, joilla ei ole mitään lisensejä (pelaaja-agentti-) ja ne perustaa akatemian. Sit sinne tulee pelaajia ja niistä valitaan 10 parasta. Niitä lähdetään sitten myymään eteenpäin ja ehkä kaksi saadaan neuvoteltua eteenpäin ja loput jää oman onnensa nojaan. Ne huijataan tänne. Tää on iso ongelma Ranskassa, Italiassa ja niin edelleen.

Kylhän fakta on näissä afrikkalaisissa, että ei Suomen vetovoima ole mitenkään noussut yhtäkkiä, vaan ylipäätään skouttaustoiminta on vilkastunut. Ei yksikään afrikkalainen kaveri kerro agentille, että he hoidat mun Suomeen, vaan kyllä ne käy sen reitin läpi etelästä pohjoiseen ja se on selvä, että parempaa tulotasoa on tiedossa etelämpänä. Jos ilkeästi sanotaan, niin jämät jää Suomeen. Norjat, Tanskat ja Ruotsit käydään läpi ennen Suomea, mut ne (pelaajat) ei välttämättä tiedä pohjoismaiden eroja ja agentin henkilökohtaiset kyttyt voi ratkaista paljon.”

Aiemmin ongelmana oli, että afrikkalaisia pelaajia tuotiin näytille muutamaksi viikoksi, jolloin osa heistä saattoi jäädä luvottomasti maahan testiajan jälkeenkin. Nykyään

pelaajille tulee tarjota suoraan sopimus ja testimahdollisuutta ei ole. Tuomas Talvitien mielestä tämä sääntö on hyvä ja tärkeä:

”Afrikkalaisten pelaajien tuleminen Suomeen johtuu siitä, että maailmasta on tullut globaali ja Afrikassa on miljoonia pelaajia. Joku käy niitä kattomassa ja sieltä saadaan edullisemmin pelaajia. Ne kirkkaimmat tippuu tossa matkalla jossain vaiheessa Eurooppaan, mut siellä on niin valtavasti väkeä ja ne ei harrasta mitään muuta kuin futista. Et nehän lähtee sieltä mihin vain pääsee. Et nykyään, kun ei enää pääse tryoutille, vaan pitää olla suoraan sopimus, niin se on hyvä systeemi, koska nehän tulis mielellään tänne tryoutille ja sit ne jää tänne näin. Mä olen muutaman niitä tuonut, mut ei niistä ole kukaan onnistunut ja olen huomannut, että niissä on minimissään yhtä suuri työ kuin suomalaisten kanssa ja pikemmin isompi. Et mun on parempi keskittyä siihen, missä mä olen hyvä.”

Timo Innanen jakaa saman ajatuksen aiempien haastateltujen kanssa siitä, että talous ratkaisee:

”Yksinkertaisesti siellä Afrikassa on älyttömät massat ja siellä on kuitenkin panostettu ja nehän on todellisia urheilijoita ja mitä on agenttien kanssa jutellut, niin ne on pirun edullisia seuroille. Uskon, että se raha siinä on. Agentit saa lisäksi helposti pelaajia sieltä ittelleen, kun niitä on niin paljon. Ja jos ihan suoraan sanotaan, niin ei ne (pelaajat) välttämättä aina tajua niistä sopimuksista ihan kauheasti.”

Saarnio vertaa tilannetta siihen, kun itä-eurooppalaisia pelaajia tuli aikoinaan Suomeen.

”Voi olla parikin syytä. On varmaan määrättyjä ihmisiä Suomessa, jotka on laajentanut kontaktejaan sinne ja tarjonta on tullut sieltä. Toisaalta sitten tää hinta/laatusuhde, et Afrikassa on tällaisia sanotaanko kartoittamattomia alueita. Et kun Itä-Eurooppa avautui, niin se toi sen oman buuminsa, mut sitten se tasaantui ja sieltä ei enää kovin tasokasta kovin halvalla saa. Parhaat menee jo parhaimpiin sarjoihin sieltä.”

Tuomas Talvitie kertoo, miten häneen oltiin yhteydessä välittömästi uran alkuvaiheessa juuri Afrikan suunnalta, mikä kuvastaa aktiivisuutta pelaajien kauppaamisessa Afrikasta Eurooppaan:

”Se oli outoa, kun aloitti tän bisneksen, niin sitten alkoi tulemaan se 50 meiliä päivässä, niin vähän aikaa sitä oli ihan fiiliksissä, että täähän on. Jokainen oli Nigeriasta tai vastaavasta ja oli tehnyt 30 maalia viime kaudelle ja maaotteluita ja kaikkea. Sekunnin murto-osan siihen lankaan meinasi mennä, mut ei siinä kauaa mennyt, kun tajusi homman. Mä en halua tehdä sitä duunia ja ottaa selville, että kuka puhuu totta niistä.”

Pelaaja-agentti Tapio Raatikainen ei olisi uskonut 90-luvun lopussa, että tilanne muuttuu näin radikaalisti:

”Et onhan tää homma muuttunut ihan täysin siitä kun mä itse aloitin tän homman vuonna 1998. Eihän silloin tällaista afrikkalaisten ja etelä-amerikkalaisten pelaajien määrää voinut kuvitella, et se tulis näin räjähtämään Euroopassa. Nigerialaiset on niin aktiivisia siinä. Mä olen pessyt käteni siitä ihan täysin, et mä en halua olla siinä mukana. Se työllistää niin älyttömästi. Mulla on ollut muutamia afrikkalalaisia pelaajia ja se työn määrä on niinkun moninkertainen, et ennen kuin ollaan siinä balanssissa. Ja se johtuu siitä, että on aivan eri kulttuuri ja eri tavat. Et totta kai jos sä pystyt saamaan pelaajan, joka on pelannut Euroopassa pitkän aikaa, niin se tilanne on ihan toisenlainen. Se tietää systeemit ja tavat toimia. Se tietää, et jos mä menen käymään kotona, niin mä tulen sit päivänä x takaisin, enkä kahden viikon kuluttua. Kun se on mitä on. Jos ne alkaa seuralta liesing – autoa hommaamaan, niin sanotaan, et sul ei ole ajokorttia, niin ne sanoo, et ei mä soitan kotia, niin mä saan sieltä ajokortin. Sit kysytään, et ootko sä koskaan ajanut autoa, niin en ole. Et kaikki hommat toimii niin toisella tavalla. Ja sit tietyissä maissa on se kulttuuri, et jos sä olet ulkomailla hommissa, niin sä lähetät rahaa kotiin. Ja siellä ne odottaa, että rahaa tulee.”

On mielenkiintoista seurata, mihin suuntaan suomalaiset seurat lähtevät kehittämään omaa strategiaansa ulkomaalaisten pelaajien suhteen. Mika Palmgren kannattaisi nuorten ulkomaalaisten pelaajien käyttämistä:

”Mun mielestä se on hyvä suuntaus, kun ne tulee tollasista seuroista (Tottenham), kun ne nuoretkin on siellä MYPA:ssa, niin ne näkee, miten se suhtautuu futikseen ja niiden on tarkoitus palata sinne Tottenhamiin. Ton kaltainen toiminta on hyvä asia. Ja kyl monet haluaa tulla kattomaan näitä ulkomaalaisia. Kyl urheilukulttuuri elää tähteydestä.”

Maajoukkuevalmentaja tiivistää koko suomalaisen jalkapallon ulkomaalaiskehityksen:

”Ensin mentiin lähelle, sitten Britteihin, Itä-Eurooppaan ja sitten vähän kauemmas Afrikkaan. Seuraava mielenkiintoinen askel voi olla Aasia. Mä luulen, et se tulee nousemaan vielä.”

5.7 Pelaajarajoitukset Suomessa vuonna 2011

Vuonna 2011 kappaleessa 4.2. esitettyjä ulkomaalaisten pelaajien rajoituksia koskevia sääntöjä sovelletaan Suomessa seuraavasti. Palloliiton säännöissä kuudennen luvun 21. artiklan ensimmäisessä kohdassa todetaan, että ”joukkueessa voi olla yhdessä ottelussa kolme ulkomaalaista pelaajaa kokoonpanoluettelossa”. Toisessa kohdassa todetaan, että ”ulkomaalaiskiintiöön ei lasketa pelaajaa, joka ennen kuluvan pelikauden alkua on ollut rekisteröitynä liiton jäsen seurassa vähintään viitenä pelikautena”. Mutta viimeisessä kohdassa tuodaan esille seikka, joka muuttaa kaiken: ”tämän pykälän määräykset eivät koske UEFA:n jäsenmaiden kansalaisia eivätkä kansalaisia, joiden valtioilla on Euroopan Unionin kanssa sopimus, jolla kielletään työvoiman syrjintä sopimusosapuolten kesken”. Näihin sopimusvaltioihin kuuluu 48 Afrikan valtiota, 15 Tyynenmeren valtiota, 16 Karibian valtiota sekä lisäksi neljä ei-UEFA-maata, kuten Uzbekistan. Joten koko suomalainen jalkapallojoukkue voi koostua muiden Euroopan maiden pelaajista, noin 80 muun maan pelaajasta ja seura voi vielä lisäksi ottaa kolme ”ulkomaalaista” pelaajaa joukkueeseen. Joten tässä tapauksessa ulkomaalaiskiintiö kannattaa unohtaa.

Ulkomaalaisrajoitus tulee kuitenkin käyttöön edellä mainitun (luku 4.2) home grown player säännön käyttöönoton myötä myös Suomessa. Syyskuussa 2011 Palloliitto julkaisi säännön, joka astuu voimaan kaudelle 2012. Home grown -säännösten mukaan pelaaja lasketaan kotimaiseksi pelaajaksi, jos hän on ollut rekisteröitynä suomalaiseseen seuraan vähintään kolmen vuoden ajan ikävuosien 12–21 välillä. Ottelupöytäkirjaan merkittävistä pelaajista vähintään puolet täytyy olla Home grown -säännösten kriteerit täyttäviä pelaajia, ja vähintään neljän heistä tulee pelata ottelussa. Suomen Palloliiton lakimies Petteri Lindblom tiivistää säännön hyödyn:

”Se motivoi seuroja ympäri koko maan panostamaan pelaajakehitykseen entisestään, mikä lisää Suomessa kasvatettavien pelaajien määrää huippusarjoissamme.” (Maali! 2011, 4, 14)

Suomessa home grown pelaajaa aletaan kutsuaan SK-pelaajaksi eli Suomessa kasvatetuksi pelaajaksi (Maali! 2011, 4, 14). Maajoukkuevalmentaja kertoo miten sääntö tulisi vaikuttamaan hänen mielestään suomalaisessa jalkapallossa.

”Sääntö on nyt (toukokuu 2011) valmisteilla. Sitäkin voi kuitenkin kiertää. Voi ottaa pelaajia nuorena mukaan ja sitten, kun ne on olleet kolme tai viisi vuotta mukana, niin ne voidaan ottaa siihen kiintiöön. Periaatteessa sääntö on hyvä juttu. Joissain maissa on otettu niin, että pitää olla tietty määrä alle 23-vuotiaita kokoonpanossa, mutta silloin ne junnut saattaa istua penkillä. Kazakstanissa on niin, että pitää olla kentällä kaksi alle 21-vuotiasta pelaajaa. Jos mentäisiin tähän, että pitäisi olla kolme alle 21-vuotiasta pelaajaa kentällä, niin kyllähän se auttaisi pelaajakehitystä paljonkin. Veikkausliigan tulee kuitenkin olla liiga, jossa kasvatetaan pelaajia. Ja ne ulkomaalaispelaajat pitää olla siellä paremmassa kolmanneksessa, jossa ei tapella pelaajasta näiden kasvattien kanssa.

Home grown player säännöstö auttaisi nimenomaan sitä, että meidän omat alle 21-v pelaajat pääsee isompiin rooleihin seuroissaan. Tietenkin on kyse paljon siitä, että onko sitä omaa hyvää juniorimyllyä, josta tulee riittävän hyviä pelaajia. Hyvä esimerkki on Honka, joka on isolla riskilläkin peluuttanut rohkeasti nuoria suomalaisia pelaajia ja saanut

loistavaa tulosta ja ollut mitaleilla ja sellainen kehitystyö pitäisi nostaa paremmin framille.”

Myös Urheilulehden Timo Innanen on vahvasti home grown-säännön puolella:

”Mun mielestä se on pirun hyvä, et siinä tulee aika vahvasti sellainen kasvatti-imagollinen homma ja väkisinkin pitää laittaa huomiota junioripuolelle ja saada sinne parempia valmentajia. Sieltä pystyttäisiin jalostamaan enemmän omia pelaajia, niin ei tarvisi hakea niitä niin paljon muualta.”

Valmentaja Martosen mielestä seurojen tulisi sisäistää suomalaisten pelaajien käyttäminen ilman sääntöjäkin:

”Jotenkin olen vastaan sitä, että pakotettaisiin jollain keinotekoisella säännöllä noudattamaan näitä asioita. Näkisin, että se pitäisi olla se seuran oma filosofia ja oma tapa toimia, mikä ratkaisisi sen tavan. Tässä kuitenkin kilpaillaan muiden seurojen kanssa ja jos sitä jollain tavalla rajoitetaan sitä, että sä et voi rakentaa sellaista joukkuetta kuin on mahdollista, niin oon tietyllä tavalla vastaan. Toisaalta mun ajatukseen toi sopii hyvin, koska näin mä itse koetan toimia. Seurojen pitää rakentaa se oma tapa toimia”

Veikkausliigan toimitusjohtaja Timo Marjamaan mielestä seurat joutuvat home grown-säännön myötä pohtimaan enemmän sitä ketä hankkivat ja mistä.

”Varmasti seurat joutuvat ainakin pohtimaan sitä, että minkälaista kokoonpanoa ryhdytään kasaamaan, että se ei voi olla täysin villi. Siinä pitää useamman vuoden aikajänteellä katsoa sitä, että varmasti sieltä alhaalta tulee pelaajia tai sitten hankitaan muualta, jotta pystytään määräykset toteuttamaan. Kyllä mä näen, että tämä on hyvin linjassa sen strategian kanssa, jonka on Palloliitto tehnyt. Se tarjoaa myös väylän siinä mielessä, että seuroillakin on intressi näitä kotimaisia pelaajia pitää

olla tietty määrä, niin juniorityötä ja kehittämistyötä ei voida jättää siinä vaiheessa mitenkään toissijaiseksi.

Maarienhaminan IFK:n tulee ehkä suunnata katseita mannersuomeen ja siitä hyvä osoitus oli, kun he ottivat TamU:sta neljä pelaajaa, kun heillä oli pelaajille tarvetta. Mutta ei sitä (rajoitusta) välttämättä ole vielä tänä vuonna mietitty. Monilla on ollut viime aikoina se trendi, että omiin poikiin luotetaan.”

Pelaaja-agentti Tapio Raatikainen ei oikein tiedä, mitä mieltä olisi home grown-säännöstä. Ennen kaikkea Raatikainen toivoisi Suomeen sisäisiä markkinoita:

”Se sääntö on vähän niinku sellainen sekava. Mä en oikein tiedä, mitä sillä ajetaan takaa, sehän johtaa kuitenkin siihen, et nää isot, jotka pystyy kiertää ja tekemään mitä vaan ja pystyy hommaa 15-12 vuotiaita pelaajia. Mut sit mä kysyn näin, et eihän meillä ole home base workersiäkään. Meidän kohdalla niin mä näkisin, et se on parempi, mitä enemmän meillä on nuoria omia pelaajia joukkueessa. Et kyl meidän pitää profiloitua siihen, että me ollaan joka tapauksessa kasvattajamaa ja siitä ei ole pätkääkään kysymystä. Mut mä toivoisin, että ne seurat, jotka pystyy tekemään pelaajakauppaa myöskin ostasivat, kun nää kasvattajarahahommat on olemassa, niin toisesta seurasta pelaajia. No nythän HJK on tehnyt sitä ja on tehnyt sitä ennenkin. Mut muutkin tekis sitä ja muutkin pystyis saamaan pelaajakaupoista sen verran rahaa, et me saatais sisäiset markkinat tänne. Ja sit nää seurat, mistä nää pelaajat lähtee, niin viisaasti panostaisi siihen valmennukseen. Mut ei se (sääntö) tuu mikään ongelma olemaan täällä. Mut jos joku tekee siitä valituksen, niin purkautuuko se samalla tavalla kuin Bosman-sääntö.”

Tutkielman haastattelujen aikana home grown-sääntö oli vasta kehitteillä, joten haastateltavilla ei ollut sen sisällöstä tarkkaa tietoa. Yhteenvetona haastatteluista voisi sanoa, että lähes kaikki olivat säännön puolella ja kaikki olivat sitä mieltä, että seurojen tulisi itseohjautuvasti kasvattaa enemmän omia pelaajia sen sijaan, että turvaudutaan liian nopeasti ulkomaan-apuihin. Suomessa

5.8 Pelaajakehityksen suunnat Suomessa

Palloliiton lajiprosessissa todetaan seuraavasti: ”Suomen Palloliitto on aloittanut mittavan kansallisen kilpailutoiminnan uudistushankkeen, jonka tavoitteena on parantaa lajin kiinnostavuutta ja kilpailukykyä kautta linjan. Strategian mukaisesti kaikilla päätöksillä ja toimenpiteillä tulee tukea pelaajakehitystä sekä seurojen elinvoimaa ja kehitystä. Kansallisen kilpailutoiminnan tulee siis tukea pelaajakehityksen ja seurojen kehittymisen kautta kansainvälisen huipun saavuttamista tulevaisuudessa. Unohtaa ei myöskään sovi home grown player –sääntöä, jolla kokemusten mukaan esim. Sveitsissä on pystytty merkittäväällä tavalla tukemaan pelaajakehitystä ja edelleen kansainvälistä menestystä. Toimenpiteisiin on merkattu: HGP –säännön sekä muiden sääntöjen ja määräysten valmistelu yhdessä yhteistyössä seurojen ja piirien kanssa kauden 2011 aikana.” (Suomen Palloliiton raportti lajiprosessista 2011, 41) Tämä on toteutunut, kuten aiemmin todettiin.

Yhtenä suurena kysymyksenä pelaajakehityksen kannalta on se, että vievätkö ulkomaalaiset pelaajat suomalaisten pelaajien peliaikaa ja mahdollisuuksia kehittyä. Paljon ulkomaalaisia käyttäneen RoPS:n puheenjohtaja Risto Niva toteaa Veikkaajassa: ”Se on rahallinen kysymys. Tänäkin vuonna neuvottelimme 20 kotimaisen pelaajan kanssa. Totuus on, että etelästä tonnin saava pelaaja haluaa täältä kaksi, koska ovat kauempana kotoa.” (Veikkaaja 2011, 10. 10.)

Viime vuosina muun muassa Kuopion Palloseura on hankkinut paljon pelaajia ulkomailta ja varsinkin afrikkalaisia pelaajia on esiintynyt KuPS:n paidassa. Kaudelle 2012 KuPS aikoo kuitenkin muuttaa toimintatapaansa. Pääomistaja Ari Lahti kertoo Veikkaajassa, että malli ei ole kestävä ja ensi kaudeksi tehdään paljon tiukempi budjetti. Lahden mukaan pelaajabudjettia aiotaan pienentää noin 30 %:a. Erityisen kalliita ovat olleet useat viime vuosien aikana tehdyt ulkomaalaishankinnat. Jatkossa nuoria halutaan mukaan yhä enemmän ja hankinnoissa katsotaan kotimaahan. Lahti kertoo, että KuPS aikoo panostaa tulevaisuudessa kahteen tai kolmeen ulkomaalaiseen, mutta ennen kaikkea laatuun. Valmentaja Esa Pekosen mukaan uutena kartoitussuuntana ovat Ykkösessä pelanneet pelaajat. (IS Veikkaaja 2011 nro 41, 12)

Vaikka KuPS:n tapauksessa ulkomaalaiset pelaajahankinnat ovat olleet kalliita, niin Mika Palmgrenin mielestä talous ja halvemmat ulkomaalaiset pelaajat ovat suurin syy siihen, miksi ulkomaalaisia pelaajia hankitaan Suomeen.

”Motivaatiot ulkomaalaisten pelaajien hankkimiseksi Suomeen ovat lähtökohtaisesti vain taloudelliset. Eli yritetään ostaa hyvä pelaaja halvalla. Mikä muu se motiivi voisi olla. Se, että tänne tulee ulkomaalaisia pelaajia on hyvä asia, kun kylhän meillä on futiksessa muilta kulttuureilta opittavaa. Tää homegrown sääntö on omiaa vaikuttamaan tähän. Mä en oikein puolla sitä sääntöä sen takia, koska tän säännön myötä suomalaisten mahdollisuus päästä ulkomaille heikkenee. Mut mä toivon suomalaisessa seurataloudessa sitä, että mennään siihen, että annetaan niille suomalaisille junnuille mahdollisuus ja kun ostetaan ulkomaalaisia, niin ne todellakin on sen luokan vahvistuksia, et ei kukaan voi sanoa, et miksi me hankittiin tollainen. Aina tulee virheitä, mut jos syy on se, että tuolta me saadaa keskikenttäpelaaja 600 eurolla, niin se ei ole kovin pitkälle ajateltua.”

Pelaaja-agentti Tapio Raatikaisenkin mielestä ulkomaalaisten pelaajien siirtymisen pohjalla on talous ja pelaajan näkökulmasta tavoiteena on päästä eteenpäin:

”Seurat hakee siinä pelaajaa, jota ne ei löydä Suomesta. Tai mahdollisesti se suomalainen pelaaja tulee liian kalliiksi, mut mun mielestä se lähtökohta on silloin vähän väärä. Et yleensä kun ne palkat ulkomailla on korkeammat kuin muualla, niin jos lähdet siihen kisaamaan niistä pelaajista sillä suomalaisella palkalla, niin kyl sul pitää käydä aikamoinen tuuri. Et sanotaan vaikka Norjassa, niin niiden suurimmat kaupat alkaa olla afrikkalaisten pelaajien kanssa, koska ne ei lähde siitä, että se on se halvin mahdollinen, vaan ne maksaa siitä siirrosta sille seuralla aikanaan. Et sen takia joku Obi Mikel ja Anton Annanit, joka oli Rosenborgissa, koska niillä on tavallaan skoutti, joka kulkee Afrikassa ja luo niitä yhteyksiä. Ne on kuitenkin pelaajia, jotka ei ehkä suoraan pääse

johkuun muuhun Euroopan maahan pelaamaan ja on aika nuoria ja sit ne on kuitenkin palkallisesti sopineet siihen heidän budjettiinsa.

Pelaaja-agentti Tuomas Talvitie on ollut tuomassa muutamaa ulkomaalaista pelaajaa Suomeen:

”Mä en ole hirveesti ollut tuomassa ulkomaalaisia pelaajia Suomeen. Et ongelma on siinä, että kaikkialla muualla, jos ei Viroa oteta mukaan, niin palkat on niin paljon suuremmat, et hyviä ulkomaalaisia pelaajia on vaikea saada tänne. Joku nuori voi tulla kehittymään ja Euroopassa on tietenkin tuhansia, joilla ei ole sopimusta, mutta se toinen juttu on se, että löydetään tarpeeksi hyvä, joka sopii Suomen palkkaraameihin. Se on kova duuni ja vaatii oman ammattitaitonsa. Satunnaisia juttuja, mut jätän sen niille, joilla on siihen enemmän asiantuntemusta. Mut kyllä muhun ollaan yhteydessä aika usein, et se on kausittaista, vaikka mä olen poistanut sähköpostin FIFA:n agenttisivuilta, niin tekstiviestejä tulee ja näkee, että Nigeriasta soitetaan. Voi olla viikkoja et ei tule ollenkaan, mut voi olla päiviä, et tulee 20 soittoa. Suurimpaan osaan en enää vastaa, kun näkee mistä päin soitto tulee.”

5.9 Talous suomalaisessa jalkapallossa

Kun kansainväliseen jalkapalloon on tullut paljon lisää rahaa, niin myös Suomessa on haluttu uskoa jalkapallon olevan mahdollisuus, josta voidaan puristaa lisää rahaa ja että Suomessakin tulee päästä samanlaisiin lukemiin kuin suuressa osassa Länsi-Eurooppaa. Suomessa urheilun kenttä on kuitenkin hyvin moniulotteinen useiden lajien ja pitkien lajiperinteiden vuoksi. Urheiluun tulevasta rahasta taistelevat jääkiekko, pesäpallo, koripallo, lentopallo, salibandy, paini, mäkihyppy, taitoluistelu, hiihto, yleisurheilu, alppihiihto, moottoriurheilu, jalkapallo ja monet muut lajit. Lisäksi tasa-arvoisessa Suomessa halutaan taata tasapuolinen mahdollisuus urheiluun niin lapsille, miehille, naisille, liikuntarajoitteisille kuin veteraaniurheilijoillekin. Kaiken tämän seurauksena raha leviää moneen osoitteeseen ja esimerkiksi jalkapallo on Suomessa aivan erilaisessa tilanteessa kuin suuressa osassa maailmaa. Tärkeä haastatelluilta tullut

kysymys oli, että riittääkö Veikkausliigaseurojen talous pitämään yllä ammattilaisarjaa.

Ammattilaisuus on verrattain uusi käsite suomalaisessa joukkueurheilussa, kuten tutkielmassa aiemmin tuli jo ilmi. Mika Palmgrenin mielestä seurat voisivat ottaa askeleen taaksepäin:

”Suomalaisen seuran pitäisi hyväksyä se, että me ollaan tällainen puoliammattilaisseura ja mentäis takaisin vähän siihen, et seurat hankkii työpaikkoja pelaajille. Ei lähdetä siihen, et mukamas pitää olla aamutreenit ja iltatreenit ja jos näin on, niin sit pitää olla rahaa siihen. Ei lähdetä haihattelemaan, et oltaisiin jotain suurempaa kuin mitä ollaan. Pitäisi ehdottomasti palata takaisin siihen, missä ollaan oltu aiemmin. Miten joku voi kuvitella, et jos hän asuu yksin, niin kaikki sellaiset palkat jotka on alle 500 €, niin kyl ne on kyseenalaisia. Se on eri asia, jos on opiskelija, kun siinä investoidaan tulevaisuuteen.”

Maajoukkuevalmentaja pohtii samaa asiaa kuin Palmgren:

”Veikkausliigan tulevaisuus voi olla kuitenkin siinä, että mennään puoliammattilaisuuteen. Sinänsä se on huolestuttavaa, mutta seurojen elinvoiman kannalta ehkä jossain määrin välttämätöntä.”

Myös MYPA:n toimitusjohtaja Petri Tiainen uskoo joidenkin seurojen suuntaavan enemmän puoliammattilaisuuden suuntaan Urheilulehden haastattelussa.

”Näen tulevaisuudessa tietynlaisia puoliammattilaisuusvaloja. Mutta vain ansaintamielessä, ei asennemielessä. Tietyillä seuroilla voi olla tietty rooli pelaajakehityksessä. Suomessa tietyt seurat vievät pelaajia eteenpäin, ja sitten ne ponnistavat tiettyjen seurojen kautta eteenpäin. Moni seura joutuu miettimään perustasoa, sitä mistä voimme oikeasti olla ylpeitä ja tyytyväisiä.” (Urheilulehti 44, 28)

JJK:n valmentaja Martonen tahtoo puolestaan uskoa ammattilaisuuteen:

”Kyllähän se talous määrittelee ne raamit, mut en mä nää siinä, et kun me halutaan menestyä jalkapallomaailmassa, niin ei me voida antaa sellaista etumatkaa muille. Mä koen tän ammattina ammattien joukossa. Et en mä näe, et joku tehdastyöläinen tekee puoli päivää töitä tehtaalla ja puolet jossain muualla, vaan mä koen tän ammattina. Jos me mennään sellaisiin kompromisseihin, niin sitten me vaan taaperrellaan. Ympäristö täytyy vaan olla sellainen, että se on mahdollista. Mä uskon, et Suomesta löytyy se 13-16 joukkuetta, jotka haluaa pelata ammattilaisarjaa.”

Myös toimittaja Innanen haluaa uskoa ammattilaisuuteen, mutta haluaisi seurojen palaavan toiminnassaan hiukan taaksepäin ja kohti yhteisöllisempää otetta:

”Pelaajille pitäisi tehdä sellaisia diilejä, että ne tulee näyttää naamaansa junioreille ja sellainen yhteisöllisyys on meille tärkeä juttu, et meidän pitäisi kaikki makkara- ja talkoomeiningit ottaa vahvemmin mukaan. Se on realismia. Et ei me voida mistään VIP-tiloista tai puvut päällä tuolla kävellä, et se on inhimillisempää ja se voisi olla futiksen voimavara. Kyllä tavallaan pitäisi ottaa askel taaksepäin, että ei misään tapauksessa puoliammattilaisuuteen, mutta vähän järkeä toimintaan ja olen ehdottomasti Home grown-säännön puolella, joka voisi tuoda vähän järkeä lisää.”

HJK:n Tuomo Saarnio tuo oman mielipiteensä esiin ammattilaisuuskysymyksestä.

”Siinä ei ole yksiselitteistä vastausta ja jokaisen seuran pitää katsoa se oma tilanne. Siinä on kaksi puolta, että yli varojesi et voi elää ja sitten toisena toivoisi kuitenkin, että käsiä ei vain nostettaisi ilmaan ja ei etsittäisi niitä keinoja. Mä en usko, että suomifutis olisi vielä keksinyt kaikkia ansaitsemiskeinoja, mutta yli varojen ei voi elää, se on fakta.”

Jalkapallovaikuttaja linjaa oman mielipiteensä:

”Mene sen oman strategian mukaan. Onhan tästä tutkimuksia tehty, että vuosittainen liikevaihto tulee olla sen 1,2 miljoonaa, jotta pystyy pitämään Veikkausliigaseuraa. Maksaa minimipalkkaa, hoitaa sosiaalikulut, hoitaa verot, hoitaa muutama työntekijä, matkustaminen ja kaikki, mut siitä ei jää kehittämiseen vielä mitään. Sit pitäisi määritellä, että kuka pääsee siihen.”

Pelaaja-agentti Tuomas Talvitie tuo esille miten vaikea taloustilanne hoidettiin Valkeakoskella:

”No siis jos se (amatörismi) on ainoa vaihtoehto, niin sitten. Joku Haka on hyvä esimerkki, et ne oli isossa kuopassa, mut niin ne vaan kasasi kilpailukykyisen joukkueen. Oka (Olli Huttunen) sanoikin, että kun se budjetti on rajallinen, niin sitä mieltiikin enemmän, että miten ne vähät rahat käytetään. Mun mielestä Palloliitolta hyvä kannanotto olla tiukempi liigalisenssin suhteen, että ensi vuonna, kun pitää olla talous kunnossa, niin ne varmaan on.”

Veikkausliigan toimitusjohtaja Timo Marjamaa tuntee hyvin seurojen taloustilanteen:

”Enempää ei voi syödä kuin mitä tienaa, että realiteettien on ohjattava toimintaa. Mikäli realiteetit on sellaiset, että ei pystytä elämään niillä tuloilla mitä saadaan, niin se tarkoittaa, että kun suurin kuluerä on pelaajien palkat, niin niitä on leikattava. Varmaan nykyisessä tilanteessa seurat ovat joutuneet siihen, että rinkejä on pienennetty ja sitä on ruvettu tekemään, mutta sitten kuinka laajamittaisesti sitä joudutaan tekemään, niin se on se kysymys.”

Veikkauksen toimitusjohtaja Risto Nieminen kertoo Urheilulehdessä Tampere Unitedin esimerkistä, jossa TamU otti vuonna 2011 epämääräisen yhteistyökumppanin Aasiasta, jolta se sai noin 300 000 euroa vastikkeetonta rahaa ja menetti liigalisenssinsä sen vuoksi.

”Se, että ajaudutaan siihen mihin Tampereella, on viesti epätoivosta. Kun tulojen ja menojen tasapaino ei ole hallussa, tartutaan mihin tahansa oljenkorpeen. Jopa rikolliseen rahaan ja uskotellaan sitten itselle ja muille, että eihän tässä mitään. Kaikki mitä nyt on koettu, on heijastusta siitä isosta kriisistä, mihin koko kansainvälinen huippu-urheilu ja erityisesti jalkapallo on ajautumassa. Veikkausliiga ei ole ainoa jalkapalloyhteisö, missä talouden epärealismi rapauttaa toiminnan moraalialia ja uskottavuutta. Sama näkyy huippuliigoissakin. Kun seurat ovat epärealistisessa tilassa ja kun isoista liikevaihdoista huolimatta kirjanpidon täsmällisyys ja talouden pelisäännöt ovat mitä ovat, on lajista tullut houkutteleva kohde järjestäytyneelle rikollisuudelle. Se näkyy nyt Suomessakin” (Urheilulehti, 2011, 16, 6)

Hongan seurajohtaja Jouko Harjunpään mielestä palkat ovat lähteneet käsistä. Palkat ovat hänen mukaansa kohtuuttoman suuria ja seurojen talous on vedetty tiukalle suurten palkkakulujen vuoksi:

”Olen jo pitkään sanonut, että jos tähän asiaan puututa millään tavalla, monen seuran taloustilanne hankaloituu entisestään.” (Urheilulehti 2011, 38, 4)

Mika Palmgren nivoo yhteen talouden riittämättömyyden ja ulkomaalaisten pelaajien tuomisen Suomeen:

”Kyl mä sanoisin, et on probleema, kun se on sillä tavalla järjestelmällistä, että seurathan ostavat pelaajia, niin kun se seuratalous on kovin tiukka, niin koitetaan saada hyvää halvalla ja ajatuksena, et ihan sama, mitä se muuta tietää suomalaisesta yhteiskunnasta ja kulttuurista, kunhan se osaa futista. Kun nää asiat yhdistetään, niin seurat soittaa agentille ja sanoo, että tuo pelaajia niin saat joka pelaajasta kolme tonnia tai viisi tonnia tai mitä onkaan, niin siinä se yhtälö on valmis. Sit meillä tulee näitä kavereita jostain maasta, jossa euron ostovoima on kymmenkertainen verrattuna suomalaiseen euroon, toisin sanoen meille tulee ihmisiä jotka tienaa täällä 500 euroa, kun

niiden omassa maassa keskimääräinen palkka on 100 euroa. Eli sä saat kuukaudessa viiden kuukauden palkan. Ja kuin moni pärjää 500 eurolla, köyhyyden raja on Suomessa 1100 euroa. Ja seurapuolella ei varmaan osata vielä sitä, et mennään siihen halpaan, et ok jos me löydetään joku Nani, niin se myydään heti. Mut se ei mee niin ja ne markkinat ei toimi niin.”

Raha pyörittää jokaisen yhtiön toimintaa ja säätelee yrityksen mahdollisuuksia panostaa tulevaisuuden toimintaan. Sama pätee myös Veikkausliigassa. Jos Veikkausliigajoukkueen taloustilanne on hyvä, niin joukkue voi palkata toimistolleen työntekijän, joka vastaa pelaajahankinnoista ja -sopimuksista. Jos tämän henkilön toimenkuvaan kuuluvat vain pelaajahankinnat ja sopimukset, niin hän kykenee perehtymään sääntöihin pilkun tarkasti, tutustumaan hyvin pelaajiin, käymään neuvotteluita pelaajien, pelaaja-agenttien, skouttien, valmentajien ja seurojen kanssa sekä perehdyttämään uudet pelaajat joukkueeseen ja suomalaiseen yhteiskuntaan. Samalla markkinointiväki saa keskittyä omaan tehtäväänsä ja valmentajat puolestaan valmentamiseen. Jos seuralla ei ole varaa hankkia toimistolleen työntekijöitä, ammattilaisjoukkueen pyörittäminen on lähes mahdotonta tai ainakin äärettömän vaativaa. Ammattimainen seura tarvitsee muutakin kuin ammattilaispelaajat. Jos joukkue valitsee strategiakseen ulkomaalaisten ammattilaispelaajien avulla menestymisen, niin strategiaan tulee myös kirjata se, miten ulkomaalaiset pelaajat aiotaan perehdyttää suomalaiseen jalkapalloon ja kulttuuriin. Jos seuralla ei ole tällaista työntekijää, jolla olisi kunnolla aikaa tehdä perehdytystä, niin kannattaa miettiä tarkkaan kannattaako ulkomaalaisia pelaajia hankkia.

6 PELAAJA-AGENTIT

Olli Rauste (1997) on määritellyt pelaaja-agentin roolin Urheiluoikeus-teoksessaan seuraavasti: Urheilija voi palkata avukseen pelaaja-agentin, managerin, hierojan tai jonkun muun avustavaa työtä tekevän henkilön. Urheilijan ja avustavan henkilön välinen sopimussuhde on yleensä oikeudelliselta luonteeltaan tyypillinen toimeksiantosuhde. Avustavat henkilöt toimivat yleensä omaan lukuunsa itsenäisen ammatinharjoittajan tavoin. Avustavalla henkilöllä on yleensä asiakkanaan myös muita urheilijoita, joille avustava henkilö myy palveluksiaan. Urheilijan ja avustavan henkilön välille ei yleensä synny työsuhdetta. Avustavien henkilöiden toimintaan sovelletaan yleisiä ammatinharjoittajien toimintaa koskevia oikeudellisia periaatteita. (Rauste 1997, 182)

Yksilöurheilussa urheilijoilla on managereita, mutta joukkuelajeissa heitä kutsutaan pelaaja-agenteiksi. Ero managerin ja pelaaja-agentin välillä on siinä, että managerin pääasiallinen tehtävä on solmia urheilijalle yhteistyökumppanuuksia, joista urheilija saa taloudellista tukea urallaan. Pelaaja-agentin tehtävä on pääasiallisesti neuvotella seurojen ja joukkueiden kanssa asiakkaalleen hyvä sopimus sekä mahdollisesti kaupata pelaajaa muille seuroille. Suvanto (2002) on tutkinut pelaaja-agenttien roolia joukkueurheilussa ja hän määrittelee pelaaja-agentin roolin hyvin samalla tavalla. Pelaaja-agentti on nimenomaan joukkueurheiluun kuuluva henkilö, jonka ensisijaisena tehtävänä on toimia pelaajan edustajana häntä koskevissa sopimusneuvotteluissa sekä mahdollisesti toimia neuvonantajana hänen talouteensa liittyvissä asioissa (Suvanto 2002, 1).

Pelaaja-agentti ei ole varsinaisesti skoutti (engl. scout) eli pelaajatarkkailija, vaan skoutit ovat erillinen ryhmä, joiden pääasiallinen tehtävä on löytää uusia kykyjä. Skoutit työskentelevätkin usein suoraan seuroille ja pelaaja-agentit joko yksityisesti tai pelaaja-agenttifirmassa. Pelaaja-agentti voi myös toimia skouttina. Mika Palmgren määrittelee pelaaja-agentin ja pelaajatarkkailijan eli skoutin eron seuraavasti:

*”Agentti on henkilö, jonka toiminta on määritelty lajiliiton säännöissä.
Skoutti on henkilö, joka on yleensä työsuhteessa seuraan tai voi olla*

työsuhteessa agenttiin. Pelaaja-agenttina sä voit skoutata, mut se ei ole skoutti, mut se on agentti silloin, kun se täyttää lajiliiton määräykset.”

Pelaaja-agentit toimivat usein agenttitoimistossa, jonka he joko omistavat itse ja toimivat toiminimen tai oy:n alla tai sitten he ovat työntekijöinä toimistossa. Pelaaja-agenttitoimistossa voi työskennellä myös ilman pelaaja-agenttilisenssiä. Tällöin työ on usein enemmän pelaajien tarkkailua. Oikeus sopimusten neuvotteluun on vain lisensoidulla pelaaja-agentilla.

6.1 Mihin pelaaja-agenttia tarvitaan?

Hannu Itkosen mukaan urheiluinstituutioon ja sen liepeille on tuotettu sopimusviidakko, jonka myötä toimijat voivat sopia lukemattomin variaatioin erilaisista asioista. (Itkonen 1996, 241) Myös urheilijat joutuvat tekemään erilaisia sopimuksia. Huippu-urheilijoiden liiketoiminnallisen arvon ja taloudellisten intressien kasvaessa erilaisten sopimusten muodolla, sisällöllä ja niiden toteutuksella on yhä suurempi merkitys. Huippu-urheilijoiden tarve erilaiselle asiantuntija-avulle onkin tämän myötä kasvanut. (Peltonen 2007, 5)

Maajoukkuevalmentajalla on selkeä vastaus siihen, miksi agentit tulivat suomalaiseen futikseen:

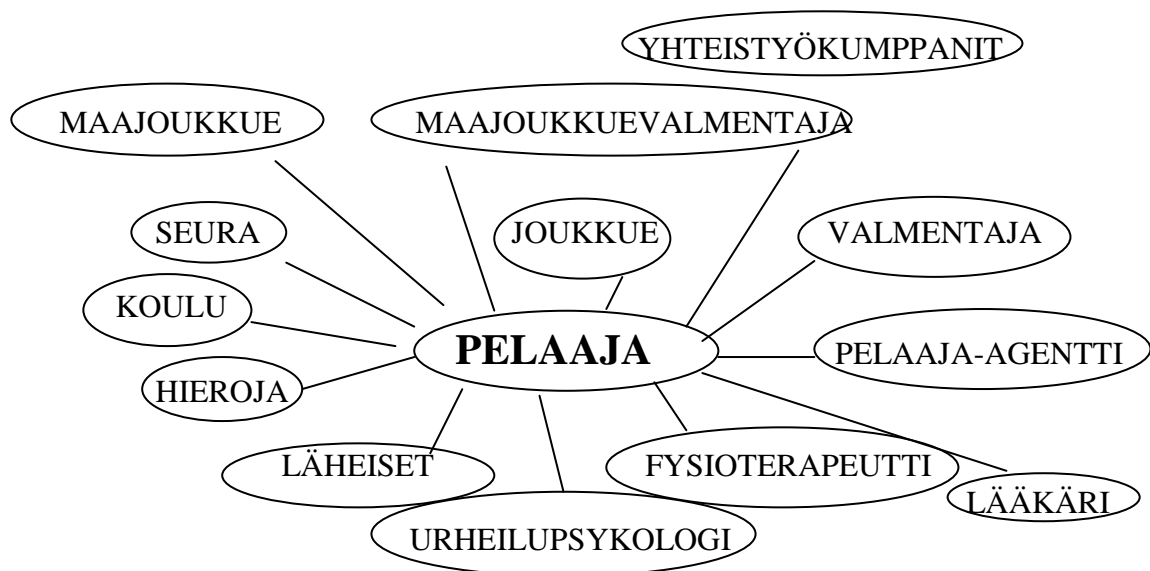
”Markkinarako. Tarve oli kova, kun seuroilla ei ollut omia mahdollisuuksia pelaajien skouttaamiseen ja on tarvittu tällainen instanssi hoitamaan tätä. Ilman muuta sille on tarve, sellainen rekrytoimisto tavallaan. Yksi tärkeä toimija tässä kokonaisuudessa. Mikään paha asia se ei ole, vaan yksi pelaaja tässä jalkapallokentässä.”

Myös HJK:n Tuomo Saarnio on samoilla linjoilla:

”Niin siie varmaan vaikutti nää Bosmanit, et varmaan se oli se, et tuli niin paljon enemmän vaihtoehtoja. Et täytyy muistaa, että agenttihan tekee hommia työkseen eli hän elää siirroista ja pelaajasopimuksista. Et siinä varmaan tuli futiksessa selkeä markkinarako. Kun mahdollisuus

erilaisiin siirtoihin laajeni valtavasti, niin tuli sellainen kenttä, jota kukaan ei hallinnut. Vaikka seuroilla oli skoutteja, niin se oli niin valtava homma, että seurat ei pystyneet sitä hallitsemaan ja siinä oli selkeä markkinarako ihmisille, joka yhdisti tarpeet ja markkinat.”

Pelaaja-agenttien merkitys jalkapalloilijoiden muuttoliikkeessä on ollut todella merkittävä ja heitä pidetään jopa avaintekijöinä 90-luvun jalkapallon muuttoliikkeen organisoitumisessa (Lanfranchi 2001, 5). Pelaaja-agentti nähdään tässä tutkimuksessa loistavana esimerkkinä urheilun eriytymisestä, sillä urheilun ammattimaistuesssa urheilija tarvitsee ympärilleen tukiverkon ja eri alojen ammattilaisia, jotka voivat auttaa häntä erilaisissa urheilijan uraan liittyvissä ongelmissa. Urheilijan halutaan keskittyvän vain suoritukseen ja verkoston tarkoitus on auttaa häntä siinä. Suvanto perustelee pelaaja-agenttien käyttöä sillä, että huippu-urheilu on muuttunut Suomessakin kaupallisemmaksi ja ammattimaisemmaksi, joten ollakseen täysipainoinen ammattilainen urheilijan on puolestaan käytettävä apunaan eri alojen ammattilaisia. Seuraavaan kuvioon (KUVIO 11) olen kuvaillut jalkapalloilijan ympärillä olevan tukiverkoston.

KUVIO 11. Esimerkki jalkapalloilijan tukiverkostosta.

Kuten edellisellä sivulla olevast kuvioista (KUVIO 11) nähdään, niin pelaajalla voi olla paljon kontakteja joita hän tarvitsee ja jotka voivat auttaa häntä urallaan. Tärkeä sosiaalinen verkosto, johon kuuluvat muun muassa ystävät, sukulaiset ja perhe on rajattu tässä kuviossa termin ”läheiset” alle. Verkoston käytön tarpeet vaihtelevat hyvin paljon uran eri vaiheiden mukaan. Kun pelaaja on loukkaantuneena, niin lääkäri, fysioterapeutti ja kuntovalmentaja nousevat tärkeään rooliin. Kun taas sopimus on loppumassa, niin pelaaja-agentin ja seurajohdon rooli korostuu. On myös huomattava, että sama henkilö voi toimia monessa eri roolissa ja esimerkiksi pelaaja-agentti voi usein olla myös epävirallinen psykologi pelaajalle.

Mika Palmgren määrittelee pelaaja-agentin merkityksen seuraavasti:

”Pelaaja-agenttien roolilla on merkitystä niin seuralle kuin agentille. Kaksiulotteinen asia. Toinen on se, että sä saat tiedon avoimna olevista työpaikoista ja sä saat tiedon siitä, että mikä sussa oli hyvä ja mikä oli huonoa. Toinen on selkeästi se, että se sopimusmaailma voi olla sen verran hankala, et siinä mielessä asiantuntijan läsnäolo voi olla tarpeellista.”

JJK:n Kari Martosen mielestä agenttien hyöty on nimenomaan ulkomaisissa siirroissa:

”Mun mielestä niitä ei tarvitse Suomen sisäisissä siirroissa. Ja jos haluaa ulkomaille lähteä, niin varmaan näillä kahdeksalla (suomalaiset pelaaja-agentit) riittää aikaa. Mun mielestä seuroilla pitäisi olla yksi henkilö, jonka kautta siirrot ja yhteydenotot tapahtuu. Pelaajalla, joka siirtyy jonnekin muualle kuin Suomeen, niin on hyvä olla siinä joku muu henkilö, joku edusmies, joka vie asiaa eteenpäin. Koska ne voi olla tietyllä tapaa aika epämiellyttäviä tilanteita neuvotella omasta sopimuksesta.”

6.2 Pelaaja-agenttien historia

Agentteja alettiin käyttää edustajina erilaisissa sopimus- ja muissa neuvotteluissa ensimmäiseksi Pohjois-Amerikan viihdemaailmassa 1800-luvun lopussa. Varsinainen

agenttitoiminta urheilussa alkoi Yhdysvalloissa 1960-luvun loppupuolella. Samalla kun pelaajille maksettavien palkkioiden määrä on noussut, on myös pelaajien tarve käyttää edustajaa sopimusneuvotteluissa kasvanut. Agenttien kasvaneeseen rooliin urheiluelämässä on lisäksi vaikuttanut ammattiurheilijoiden määrän kasvu. (Suvanto 2002, 9-11)

Niin kauan kun on ollut taloudellisesti kannattavaa urheilutoimintaa, on todennäköisesti ollut managereitakin. (Peltonen 2007, 18) Pelaaja-agentit ovat olleet urheilussa mukana ikuisesti neuvonantajan tai valmentajan nimikkeellä, mutta ajat ovat muuttuneet melkoisesti siitä, kun skotlantilaisia pelaajia etsittiin Englantiin lehti-ilmoituksella 1800-luvun lopulla (Lanfranchi 2001, 41). Kun urheilu on muuttunut yhä enemmän liiketoiminnaksi, on myös agenttitoiminnasta tehty kiinteä osa urheilukulttuuria. Jalkapallossa monien rajojen aukeaminen 90-luvulla avasi myös pelaaja-agenttien temmellyskenttää aivan uudella tavalla.

Alkuaikoina pelaaja-agentit olivat journalisteja tai entisiä pelaajia, jotka olivat neuvotteluissa välikäsinä. Nykyään he voivat tulla myös kokonaan jalkapallon ulkopuolelta. (Lanfranchi 2001, 5) Agenttien osaaminen on ensi arvoisen tärkeässä roolissa, kun Euroopan markkinoille tarjotaan halpoja pelaajia Etelä-Amerikasta ja Afrikasta, joille Euroopan säännöt, lait ja kielet ovat vieraita. (Lanfranchi 2001, 222) Monet agentit ovatkin nykyään lakikonsultteja, jotka ovat käyttäneet tilaisuuden hyväkseen (Miller 1996).

Vuonna 1994 FIFA antoi pelaaja-agentteille ammattistatuksen (Lanfranchi 2001, 222) ja vuoden 1995 Bosmantapaus laajensi pelaaja-agenttien kenttää valtavasti. Vuoden 1995 jälkeen pelaaja-agentit ilmestyivät globaaleilla kontakteillaan ja mahdollistivat jalkapallon globalisoitumisen edistymistä merkittävästi. Jalkapallokuuluisuudet rikastuttivat ympäristöään ja sitä kautta pelaaja-agentit tulivat entistä vahvemmin mukaan jakamaan tätä rikkautta. (Giulianotti 2009, 22-23) Kun pelaaja on menestynyt ja samalla rikastunut, niin tukiverkko hänen ympärillään helposti laajenee. Monet ihmiset haluavat päästä menestykseen mukaan ja tällöin urheilijan on vaikea erottaa, ketkä lähipiiristä tekevät työtä itselleen ja ketkä urheilijalle. FIFA:n pelaaja-agentteja, joilla on FIFA:n hyväksymä pelaaja-agenttistatus, oli elokuussa 2011 peräti 5851, (FIFA).

6.3 Pelaaja-agenttimääräykset Suomessa

FIFA:n antaman veloitteen mukaisesti Suomen Palloliitto on laatinut pelaaja-agenttimääräykset, jotka tulivat voimaan 1.9.2001. (Suvanto 2001, 8) Määräyksissä pelaaja-agentti määritellään luonnolliseksi henkilöksi, jolle Suomen Palloliitto tai muu FIFA:n alainen kansallinen liitto on myöntänyt pelaaja-agenttilisenssin ja joka palkkiota vastaan saattaa pelaajan ja seuran tai kaksi seuraa yhteen tarkoituksenaan saada aikaan pelaaja- tai siirtosopimus. Pelaajat ja seurat eivät saa käyttää sellaisia agenteja, joilla ei ole Suomen Palloliiton tai muun FIFA:n alaisen kansallisen liiton myöntämää pelaaja-agenttilisenssiä, mikä rajaa pois kaikki ylimääräiset toimijat. Tosin avunantajana voi toimia, mutta virallista palkkiota tästä ei voi pyytää. Pelaaja-agenttina voivat kuitenkin toimia pelaajan vanhemmat, sisarukset tai aviopuoliso. (Suomen Palloliitto 2011, pelaaja-agenttimääräykset)

Pelaaja-agentiksi päästäkseen on ensin lähetettävä Palloliittoon hakemus, joka käsitellään. Sen jälkeen lisenssin hakija kutsutaan kirjalliseen kokeeseen. Jos hakija selvittää kokeen, on edessä vastuuvakuutuksen hankkiminen, joka kattaa ammattitoiminnan vastuut. Vakuutuksen tulee kattaa kaikki mahdolliset riskit, joita pelaaja-agenttina toimimisessa mahdollisesti syntyy. Pelaaja-agenttilta vaadittavan ammattitoiminnan vastuuvakuutuksella maksettavan korvauksen vähimmäismäärän tulee olla 500 000 euroa tai enemmän. Aikaisemmin käytössä oli 800 000 markan suuruinen takuuraha, joka piti maksaa pelaaja-agentiksi päästäkseen. Nykyään vastuuvakuutus kattaa saman asian.

6.4 Pelaaja-agentit Suomessa

1960- ja 70-luvulla Suomessa nähtiin muutamia yksittäisiä ulkomaalaisia. Silloin pelaaja-agentteja ei ollut ja pelaajat tulivat joukkueisiin sattumalta. Kervisen mukaan tämä kuvasti sitä, että tuolloin ja vielä tänäkin päivänä ulkomaalaispelaajien skouttaus ja tarkkailu eivät olleet kovinkaan korkealla tasolla. 1960- ja 70-luvuilla pelkkä vierasperäinen nimi saattoi riittää takaamaan avauskokoontapaikan, ainakin joksikin aikaa. (Kervinen 2008, 39)

Kervinen nostaa esiin yhden tilannetta hyvin kuvaavan tarinan 70-luvun agenttitoiminnasta: Mark Weatherley saapui Suomeen toukokuussa 1978 Gillinghamista. 20-vuotias kärkimies oli ilmeisen haluttu pelaaja, sillä lehtitietojen mukaan myös HJK oli pelaajan perässä. Weatherleyn edustusosoikeus KPT:ssa kesti kevätkierroksen loppuun eli elokuun alkuun. Weatherleyn suosittelijana ja siirron takapiruna toimi “maailmankuulu jalkapallovalmentaja ja lehtimies” Erik Batty, joka auttoi muitakin suomalaisseuroja hankkimaan pelaajia ulkomailta. Batty avusti suomalaisia lehtiä, kuten esimerkiksi Veikkaajaa ja hänellä oli myös hyvät suhteet Palloliittoon. Kieltä ja tapoja osaavana häntä käytettiin alkuvuosina usein välikätenä pelaaja-asioissa. (Kervinen 2008, 40) Tämä on tyypillinen kertomus sen ajan pelaaja-agentteista, vaikka sitä nimeä ei käytettykään.

Siirtoja seurasi usein suuri epä tietoisuus, jota kuvaa se, että KuPS:n valmentaja Boman myönsi lehtihaastattelussa, että brittihankinnat olivat alkuvaiheessa kautta arpapeliä, sillä pelaajia ei ehditty seuraamaan paikan päälle Englantiin ja valmentaja joutui turvautumaan toisen käden tietoihin. (Kervinen 2008, 49) Samankaltainen tilanne oli myös Mikkelissä, jossa valmentaja ei nähnyt pelaajan otteita ennen kuin Suomessa. MP:n taustahenkilö Karppisen mukaan englantilaisten hankkiminen oli 1980-luvun alun muoti-ilmiö, jossa myös MP:n tuli olla mukana, vaikka osaamista ei välttämättä asian suhteen ollut. Samoin kuin KuPS:n kohdalla, ei myöskään MP:llä ollut tiiviitä suhteita ulkomaille, mikä teki ulkomaalaisten hankinnasta melkoista arpapeliä. (Kervinen 2008, 59)

Sama tilanne jatkui Suomessa todella pitkään ja pelaajahankintoja tehtiin lähinnä yksittäisten yhteyksien kautta. Tärkeiksi linkeiksi nousivat usein yhteistyömuodot, kuten harjoitusleirien ja pelimatkojen yhteydessä saadut kontaktit Englantiin. Tätä kautta saatiin hankittua pelaajia, joista tiedettiin edes jotain. (Kervinen 2008, 66)

1990-luvun alussa ei vielä ollut pelaaja-agentteja, mutta tarvetta siihen alkoi esiintyä. Maajoukkuevalmentajan mukaan ongelma oli siinä, että Suomessa ei ollut virallisia pelaaja-agentteja, vaan neuvonantajia, joilla oli suhteet joihinkin ulkomaisiin agentteihin. Tällöin toiminta oli hiukan salamyhkäistä ja epävirallista. Ensimmäisen suomalaisen pelaaja-agentin Mika Palmgrenin mukaan agenteille olisi ollut tilausta jo aiemminkin:

”Varmasti olisi ollut tilausta agenteille jo ennen vuotta 1997. Mut se oli niin uutta bisnestä silloin...ja sellainen hyppy tuntemattomaan. Ja mulla itselläni se työ oli just tän verkoston luomisen kanssa, mut sitten taas näiden normien ja sopimusten kanssa se oli aika tuttuakin. Voisi sanoa, että se tuli sellaiseen kansalliseen tarpeeseen, kun ei ollut ainuttakaan agenttia Suomessa, niin koettiin se tietynlaisena puutteena.”

Näiden edellä mainittujen esimerkkien kautta on havaittavissa, että pelaaja-agenteille oli tilausta ja tarvetta. Jalkapalloagentit ovat olleet osa suomalaista jalkapalloa 1990-luvulta alkaen, jolloin agenttitoiminta sai lisävauhtia Veikkausliigassa. Kansallinen huippujalkapallo eriytettiin Suomessa kansainvälisen mallin mukaisesti omaksi kokonaisuudekseen 1990-luvun alussa (Itkonen & Nevala 2007, 20). Pelaaja-agentit ovat hyvä osoitus ja esimerkki jalkapallon eriytymisestä, erilaisten roolien eriytymisestä ja toimenkuvien tarkentumisesta. Suomalainen jalkapalloperhe on kasvanut 2000-luvulla jo merkittävän suureksi, jolloin rooleja seurajoukkueen sisältä ja kotimaisen jalkapallon ympäriltä löytyy yhä enemmän. Ongelmana on kuitenkin ollut resurssien vähyys, joka on jarruttanut roolien kasvua ja pitänyt päätoimisten toimijoiden määrän melko pienenä.

Palmgren löytää myös syyn siihen, miksi pelaaja-agenteja ei ollut enempää tai aiemmin:

”Siihen maailman aikaan (1997) FIFA vaati 800 000 markan talletusvakuuden ja se oli tietysti omiaan rajoittamaan aika paljon vapaata kilpailua. Sitten me perustettiin yhtiö ja mä otin mukaan siihen sellaisen kaverin, joka pelkästään skouttasi nuoria, koska mä halusin siihen alan ammattilaisen. Kyllä mäkin ymmärrän jotain jalkapallosta, mutta se on eri asia kuin alan ammattimainen harjoittaminen. Hän oli toiminut koko ikänsä jalkapallon parissa ja hänellä oli äärimmäisen hyvä silmä katsoa, kenestä voi tulla pelaaja. Tarve oli varmaan sellainen, että tietämys pelaajasopimusjuridiikasta oli verrattain vähäistä. Jos ajatellaan, että korkein oikeus antoi päätöksen vuonna 1995, että pelaaja voi olla työsuhteinen ja sitten 90-luvulla muuttunut oikeuskäytäntö oli

sellainen, mikä muutti sen sopimusoikeudellisen statuksen ihan toisenlaiseksi. Kyllä siinä mentiin laki edellä, mutta kyllä toinen fakta oli, että suomalaisilla pelaajilla ei ollu käytössä yhtään suomalaista ja markkinanäkymät oli verrattain hyvät. Mullakin oli nää pelaajat, mitä me edustettiin, niin niitä oli yli puolet a-maajoukkueen pelaavasta kokoonpanosta.

Kylhän myös FIFA itse helpotti agentiksi ryhtymistä, kun luovuttiin vakuusrahasta ja katsottiin, että sen voi kattaa vakuutuksella. Eli käytännössä ostat sellaisen vakuutuksen, jossa on puolen miljoonan vakuutukset. Ja tää helpotti elinkeinon harjoittamista. 90-luvulla on varmasti ollut ihan pääroolissa tää vakuusraha ja siinä, että agenteja ei ollut niin paljon. Tosin tarvetta olisi varmasti ollut paljon aiemminkin. Nyt saa nähdä miten säännöt muuttuu. FIFA on selvästi halunnut siirtää omaa päätösvaltaa kansallisille liitoille. Eli struktuuri on muuttunut. Näitä käsittämättömiä juttujahan tulee esiin, kun joku urheiluhieroja omistaa jossain Etelä-Amerikassa jonkun pelaajan oikeudet.”

Tampere Unitedin puheenjohtajana vuosina 2006-2009 toiminut Jari Viita kertoo omista kokemuksistaan pelaaja-agenteista 2000-luvulla, kun ala oli vielä nuorta.

”Silloin oli monenlaisia soittajia, joilla oli mielestään loistavia ideoita. Aloittelevat suomalaiset pelaaja-agentit olivat yksi näistä ryhmistä. He suunnittelivat tuovansa Afrikasta halpoja pelaajia, joita olisi sitten kehitetty Tampereella myyntikuntoon. Alkukustannukset olisivat olleet vain muutama kympitonni.” (Veikkaaja 2011. 16. 8.)

Suomessa on tällä hetkellä kahdeksan virallista pelaaja-agenttia. Vertailun vuoksi todettakoon, että muista pohjoismaista Norjassa pelaaja-agentteja on 25, Ruotsissa 33, Tanskassa 44 ja Islannissa seitsemän. Euroopassa pelaaja-agentteja on yhteensä 43:ssa maassa ja Suomen sijoitus listalla on 34., kun vertaillaan pelaaja-agenttien määrää. (FIFA)

6.4.1 Suomalaisen pelaaja-agenttien päätyminen alalle

Asianajaja Mika Palmgren, joka työskentelee myös pelaajayhdistyksen lakimiehenä, oli ensimmäinen virallinen pelaaja-agentti Suomessa ja hän aloitti toimen vuonna 1997:

”Alajan Pertti soitti ja kysyi kiinnostusta siitä, että voisinko mä lähteä pelaaja-agentiksi. Syynä oli oikeastaan se, että FIFA oli lähestynyt paria maajoukkuepelaajaa, kun epäiltiin, että he olivat käyttäneet luvattomia agenteja ja mäkin olin mukana tekemässä sitä selvitystä. Suurimpana tekijänä siinä oli varmasti myös se, että mä tunsin nämä kansainväliset pykälät, niin siitä se oikeastaan lähti.”

Tapio Raatikaisen alku lähti oman pelaaja- ja valmennusuran kautta:

”Mul on pitkä pelaajatausta, 16 vuotta pelaajana sen jälkeen valmentajana vielä kahdeksan yhdeksän vuotta. Oikeastaan agentiksi mä en ole alun perin alkanutkaan, vaan mä olen alkanut skoutiksi agenttifirmoille vuonna 1998. Se yhtiö myytiin seuraavana vuonna ja siitä perustettiin isompi yhtiö, niin silloin kaikki me joilla ei ollut lisenssiä, niin vaadittiin että pitää suorittaa lisenssi. Eli ihan sattuman kautta. Alun perin lupasin skoutata ihan tilapäisesti, kun pohdin että mitä muuta valmentajajuttua voisi olla. Sieltä valmentajapuolelta tuli ne kyttyt ja tuttavuudet, joiden kautta oppi tuntemaan ne ihmiset.”

Tuomas Talvitien päätyminen alalle tapahtui oman liiga- ja divaripelejä sisältäneen uran sekä yliopisto-opintojen kautta:

”Se agenttihan tuli puoleksi onnen kantamoisella. Mä olin aikasemmin kyllä useaan kertaan miettinyt, että tää voisi olla mun juttu. Mut ei olisi ollut rohkeutta lähteä ilman, että sain puhelinsoiton Kautosen Tommilta tai oikeastaan lätkäagentti Juuso Pulliaiselta, joka halusi futispuolen perustaa ja lähdin hänen siipien alla kattomaan, miten se voisi toimia. Olin varmaan puolitoista vuotta hänen siipien alla, kunnes

totesin, että itelläni on erilainen tapa toimia ja siitä lähti menemään. Ja nyt sitten omillaan.”

Mikä olisi sitten unelmallinen reitti pelaaja-agentille ja pitäisikö agentin tulla jalkapallon sisä- vai ulkopuolelta? Mika Palmgrenin mielestä toivoisi enemmän ihmisiä lajin sisältä.

”Mä sanoisin niin, että niitä on tullut enemmän lajin ulkopuolelta, mut toivottavaa olisi, että niitä tulisi enemmän lajin parista. Varsinkin sellaisia pelaajia, jotka ovat itse pelanneet ulkomailla, niin heidän mukaan tuleminen olisi toivottavaa.”

Myös maajoukkuevalmentaja on samoilla linjoilla:

”Pitää tuntea kenttä ja ehdottomasti sen pitäisi tulla futiksen sisältä. Se pelkkä hyvä neuvottelutaito ei ole tärkeintä, mut toki sen pitää myös olla markkinointimies myös. Jos agentin verkosto on sellainen ja se luottaa skoutteihin, niin silloin sen ei tarvi ymmärtää niin paljon itse futiksesta. Mut mitä enemmän näitä välivaiheita on, niin sitä hankalampaa ja epävarmempaa se on. Mut on se helvetin vaativaa hommaa ja ei se mitään perheellisen hommaa ole välttämättä.”

Talvitie painottaa, että lajiymmärrys on kaikkein tärkein asia.

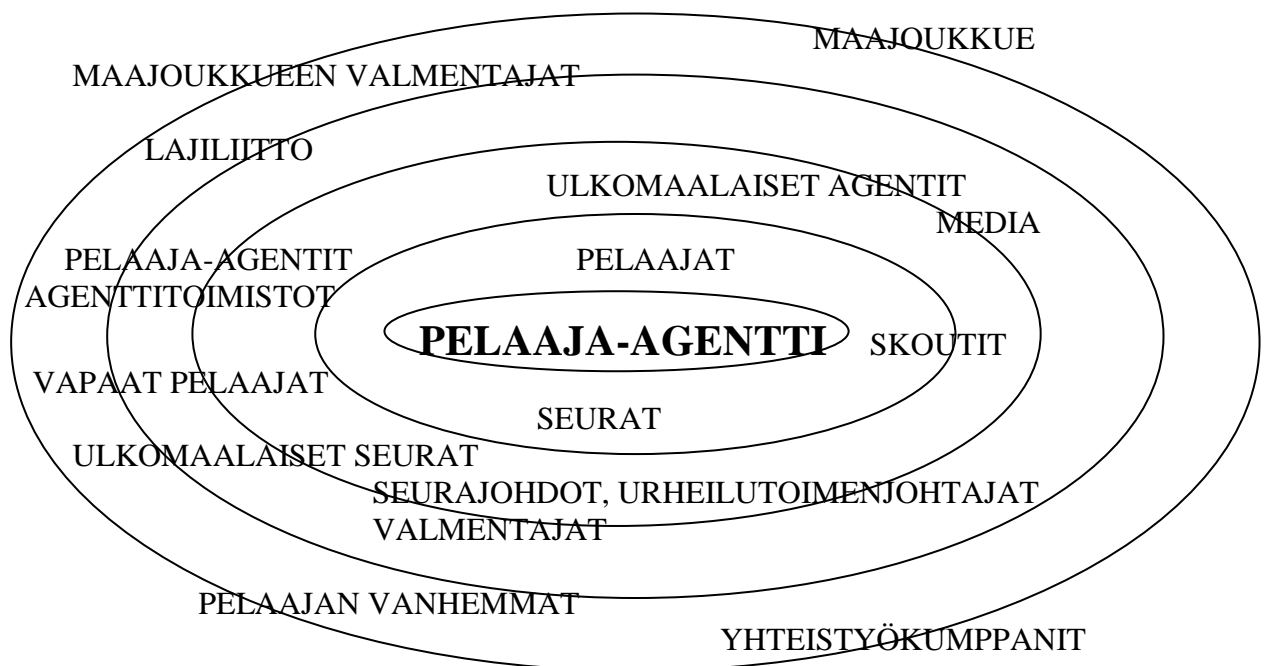
”Totuus on se, että lajitietämys on hyvästä. Et meillä on jonkun verran lakimiehiä ja onhan se selvää, et ne tarvii jonkun ihmisen vierelle. Et mä en ymmärrä, miten se voisi toimia, et sä markkinoit pelaajaa ilman, että sä ymmärrät pelaajasta yhtään mitään. Joku entinen maajoukkuepelaaja, jos hyppää tähän hommaan, niin sillä on hyvät suhteet ja näin, mutta sekin joutuu tekemään sen pari kolme vuotta likasta työtä ennen kuin se tietää, et tuleeko tästä mitään.”

Urheilulehden Timo Innanen toivoo hommiin nimen omaan lisää entisiä pelaajia:

”Kyl mun mielestä olisi hyvä, että agentti tulisi jalkapallon sisältä ja ihan huippuagentin pitäisi ymmärtää myös joukkueiden pelitapoja. Ja sillai tietenkin, että on suhteita, et Mika Nurmela Oulussa käsittääkseni auttaa Ojalan Matiasta, niin onhan se hyvä, kun se on itte ollut siellä Heerenveenissä kapteenina ja se tuntee Hollannin. Niin onhan se, jos Nurmela soittaa ja sanoo, että nyt on Litmasen jälkeen Suomen lahjakkain pelaaja, niin kylhän se on vähän eri asia kuin et mä tai sä sinne soittaisi.”

6.4.2 Suomalaisen pelaaja-agenttien toimintatavat

Pelaaja-agentti voi toimia hyvin monella eri tavalla. Tehtävänkuva riippuu siitä, miten se määritellään sopimuksessa. Toiset hoitavat pelkän sopimusneuvottelun, toiset pitävät huolta asiakkaastaan ja ovat usein kontaktissa. Pelaaja-agentilla voi olla useita tahoja, joihin hänen tulee olla yhteydessä. Alla olevassa kuviossa (KUVIO 12) on kuvattu pelaaja-agentin toimijakenttä, josta voi nähdä kenen kaikkien kanssa pelaaja-agentti on mahdollisesti yhteyksissä. Mitä sisemmällä kehällä toimija on, sitä useammin pelaaja-agentti on hänen kanssaan yhteyksissä. Toimintatavat luonnollisesti vaihtelevat valtavasti ja hyvin kausiluontoisesti.

KUVIO 12. Pelaaja-agentin toimijakenttä

Talvitie pohtii kuviota omalla kohdallaan.

”Seurojen skoutteihin mä olen mahdollisimman paljon yhteydessä ja seuraihmissiin muutenkin. Median taas jokainen tekee omalla tavallaan. et jos mä teen jonkun diilin, niin en pistä pahakseni, jos nimi mainitaan, mut ei mun tarvi siellä olla päällistelemässä. Liittoon mä olen yhteydessä aina tarpeen vaatiessa. Silloin tällöin, jos mä haluan tarkistaa jonkun asian, et meneekö joku asia näin, niin sit mä soitan. Sit joku maajoukkuevalmentaja taas, niin se ei kuulu mulle, joten en juuri ole yhteydessä sinne.”

Talvitie tekee todella paljon yhteistyötä skouttien eli pelaajatarkkailijoiden kanssa, joita hän kutsuu Suomeen katsomaan edustamiaan pelaajia:

”Mä aika paljon houston niitä ja kutsun Norjasta, Ruotsista, Belgiasta, Saksasta, ja niin edelleen. Et ylipäätään ne hakee tietylle pelipaikalle pelaajaa, niin mä katon, jos meillä täältä Suomesta löytyy tarpeeksi hyvä jätkä. Et sitä yhteydenpitoa syntyy sekä että. Ideaalissa maailmassa ne ottaa suoraan yhteyttä ja lähdetään sitten sitä kautta. Mut totta kai mä kyselen myös paljon, et mitä te haette, et tervetuloa taas Suomeen kattomaan pelejä. Käydään kattomassa pelejä ja sitten maksetaan kalliita illallisia, välillä otetaan pari bisseä ja näin. Suurimmaksi osaksi tää on aika miellyttävää puuhaa, mut aika paljon joutuu olemaan poissa kotoa.”

Suomalaisilla pelaaja-agenteilla on erilaisia toimintamalleja. Haastateltavien kommentit olivat pääasiassa positiivisia, mutta myös epäluottamusta pelaaja-agenteja kohtaan löytyi. Epäluottamusta löytyi kuitenkin huomattavasti enemmän ulkomaisia pelaaja-agenteja kohtaan. Pelaaja-agenttien haastatteluista puolestaan selvisi, etteivät he tunne toisiaan juurikaan eivätkä sen kautta voineet kommentoida kollegoiden tekemisiä. Talvitie kertoo omista toimintatavoistaan, joissa hän korostaa pelaajan roolia:

”Jos saa tarjouksen ulkomailta, niin pelaaja sen päättää. Jokainen tarjous kannattaa hyvin miettiä. Mut normaali tarjous ulkomailta, niin

hyvin harva pelaaja jättää sen käyttämättä. Mul on yksi case meneillään, missä se halusi ensi kesänä lähteä tai siis seuraavan ikkunan aikana, nuori jätkä, yksi Suomen parhaita jätkiä. Mä sanoin sille, et mua ei ollenkaan haittaa, jos lähdet vasta vuoden päästä kesällä. Et sun kehitys ei pysähdy täällä, et sä olet päässyt hyvään asemaan täällä. Mut se sanottuna silti, niin jos tulee hyvä mahdollisuus nyt kesällä, niin se pitää tosissaan harkita. Talouspuoli ei niinkään, se on aina parempi ulkomailla, mut kaikki muut asiat. Se miksi mä puollan sitä pelaajan päätöstä lähteä vaikka heti on se, että jos se ei siihen tarjoukseen tartu nyt ja ajattelee lähtevänsä vuoden päästä, niin futarin saaminen Suomesta ulkomaille on äärimmäisen vaikeaa. Jos meillä on nyt tarjous, niin en mä voi taata, että meillä on vuoden päästä yhtä hyvä tarjous. Eli mä en halua olla pelaajan puolesta päättämässä tätä. Me voidaan puhua pelaajan kanssa eri asioista, mut pelaajan pitää tehdä se lopullinen päätös itse.”

Yksi eroavaisuus pelaaja-agenttien toimintatavoissa on se, kuinka montaa pelaajaa yksi pelaaja-agentti voi auttaa yhtä aikaa. Pelaaja-agentti Tapio Raatikainen pohtii Suomen sisäisiä markkinoita ja sitä, kuinka monta pelaajaa yhdellä agentilla voi olla kerrallaan.

”Kiinteesti se määrä, joita pystyy kohtuudella hoitamaan, niin on joku 15-20. Et jos mietit minkä verran tulee siirtoja täällä Suomessa, niin ei sun kannata mitenkään haalimalla haalia pelaajia. Et nää meidän sisäiset markkinat on niin olemattomat. Ei tule sisäisiä siirtokorvauksia ja agenttipalkkioita. Ne helpottaa lähinnä sitä kulupuolta, mitä täällä tulee. Se johtuu ihan suomalaisten seurojen asenteesta, kun ne sanoo, et ota seuraavasta siirrosta sitten.”

Talvitie kertoo omista pelaajamääristään, jotka ovat hyvin samoja kuin Raatikaisella:

”Mulla ei ole signattuja pelaajia kauheasti, et jos mä tästä lonkalta heitän, niin joku 15 voi olla lähellä. Pystyisin hoitamaan jonkun tuplamäärän, mut toi 15 on prioriteettipelaajia ja sen lisäksi on pelaajia joita autan pyynnöstä, joten todellinen määrä on isompi. Mä pyrin siihen, et muhun otetaan paljon yhteyttä sekä valmentajat, seurat että pelaajat

suoraan. Jos mä koen, että mä voin auttaa, niin mä pyrin siihen. Niihin 15 pelaajaan mä olen enemmän yhteydessä. Kyl me käydään ihan kaikkea. Mut tärkeempää se on olla silloin yhteydessä, kun asiat ei mene hyvin. Kun teet unelmasiirron, niin sitä pelaajaa on 100 ihmistä taputtamassa selkää ja siinä sun ei tarvi olla, mut sit kun on loukkaantuneena tai muuten vaikeaa, niin koen et silloin on tärkeämpää olla läsnä. Et siinä tulee hyvät psykologin taidot samalla.”

Pelaaja-agentit eivät saisi lähestyä pelaajia, joilla on sopimus jonkun muun agentin kanssa. Haastateltavat eivät pitäneet tätä Suomessa isona ongelmana, vaan kokivat, että sääntöä noudatetaan melko hyvin. Talvitie kertoo, että kontakteja kuitenkin otetaan pelaajiin, mutta sen pidämmälle asiaa ei viedä:

”No jossain paratiisissa se on näin, et kukaan muu agentti ei soita sun pelaajalle. Mut kyl mä tiedän, et mun pelaajille soitellaan ja mäkin soitan, jos on joku kiinnostava pelaaja ja avaan keskustelun ja ensimmäisiä kysymyksiä on, että onko sulla joku, joka hoitaa sun asioita. Mut ei siitä mitään ongelmaa ole ollut. Mulla on ollut joitain pelaajia, jotka on ulkomailla vaihtaneet agenttia, mut mä olen kuitenkin tehnyt sen niiden seuraavan diilin.”

Suhteet pelaajan ja pelaaja-agentin välillä voivat olla hyvin erilaiset; jotkut hoitavat vain pelkän sopimuksen ja toiset ovat enemmän yhteydessä ja kyselevät kuulumisia. Tuomas Talvitie kertoo, että hänen mielestään pelaajan kanssa voi kehittyä myös ystävyysuhde:

”Mun hyvä partneri sanoo aina, et sulla ei ole ystäviä vaan asiakkaita, mut mulle ne voi olla ystäviäkin. On kiva, et pelaaja soittelee, et lähetsä syömään tai niin pois päin.”

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että luottamus on avainasia hyvässä agenttitoiminnassa. Tapio Raatikainen tiivistä luottamuksen seuraavasti:

”Jos sä hoidat jonkun homman huonosti, niin se on ohi koko luottamus. Se tekee omalla laillaan haastavaksi, et kauppaamalla vois joskus kaupata jonkun pelaajan ulkomaille, mut jos se menee ihan pieleen se juttu, niin sit sul on yksi ovi ainakin tai se voi sulkee useammankin oven.”

Luottamusta täytyy löytyä pelaajan, pelaaja-agentin, skouttien ja seuran välillä. Palmgren kertoo tarinan luottamuksen ansaitsemisesta:

”Mulla on sellainen esimerkki, kun mä olin Southamptonin skoutin kanssa kattomassa yhtä suomalaista pelaajaa ja skoutti sanoi mulle puolesta välissä, että sä oot aika ihme kaveri, kun sä et kehu tätä sun pelaajaa. Mä sanoin, et hei sä olet pelannut Englannin maajoukkueessa ja seuroissa, jotka on merkittäviä ja sä olet koko elämäsi elänyt jalkapallolle. Tos pelissä ei tapahdu yhtään asiaa, jota sä et huomais ja mä voisin sanoa sulle. Mä voin sanoa, että siinä se pelaaja on ja sä arvioit sen. Se oli hetken hiljaa ja sanoi sitten, etten mä ole ikinä kuullut mitään tuollaista. Mut siitä alkoi sellainen luottamus.”

Myös maajoukkuevalmentajalla on tarina omalta pelaajauraltaan 90-luvun alusta:

”Kun mä olin ulkomailla pelaamassa ja pelit meni hyvin, niin siellä agentit alko ottamaan yhteyttä. Ei niistä tullut sen enempää otettua selvää. Torstaina piti lähteä Englantiin neuvottelemaan suoraan sopimuksesta. Mut sit selvis viime hetkillä, kun yritin saada selville olosuhteista, niin ne sano, et tää seura pelaa tekonurmella ja mulla oli jalka sellaisessa kunnossa, ettei se sitä oikein kestä. Mä luulen, että se agentti sen tiesi, mut se ei halunnut sitä paljastaa. Tässä päästään siihen agentin moraaliin ja mä lopetin sen suhteen siihen. Se rehellisyys on kaiken a ja o. Se luottamus olisi ollut ihan toista, jos se agentti olisi kertonut mulle siitä tekonurmesta aiemmin. Hirveen tärkeä pelaajan ja agentin suhteessa on saada se keskenäinen luottamus.”

Tuomas Talvitie tietää, että monia eri toimintatapoja on olemassa.

”Vaikka joku mun partneri sanoo mulle koko ajan, ettet sä voi luottaa keneenkään, niin mä olen kasvatuksessa saanut sellaisen, että mä mieluummin luottaisin. On tää viidakko välillä, mut epäluotettavat partnerit siirretään sivuun ja jatketaan niiden kanssa, joiden kanssa homma toimii. Sama pelaajien ja seurojen kanssa, että tehdään ensisijaisesti niiden kanssa keiden kanssa on molemminpuoleinen luottamus. Mulla on monia seuroja, joiden kanssa meni useita vuosia, et ne huomasi, et tähän kaveriin voi vähän luottaa.”

JJK:n Martosella on luottamusta tiettyihin pelaaja-agentteihin:

”Niiden kanssa, joiden kanssa seura toimii, niin luottamusta löytyy. Mut sit taas ne, joilla on luottamus mennyt tai tarjoaa ketä pelaajaa vaan, niin ei halua olla missään tekemisissä näiden kanssa. Jos luottamus menee, niin nopeesti menee sukset ristiin.”

6.5 Pelaaja-agenttien verkostot

Todella tärkeä asia pelaaja-agentille ovat verkostot. Jotta pelaaja-agentti voi saada edustamansa pelaajan eteenpäin urallaan, hänen tulee tietää ja tuntea muun muassa skoutteja, valmentajia, seuroja sekä joukkueiden pelitapoja ja toimintatapoja. Tapio Raatikaisen mielestä pelaaja-agentin tulee olla jatkuvassa liikkeessä varsinkin uran alkuvaiheessa.

”Et sä opi tuntemaan ihmisiä kotoa, vaan se vaatii pirunmoista matkustamista. Et ei nää toimi puhelimella tai sähköpostilla, se on kylmä tosiasia. Sun täytyy pystyä tutustumaan niihin ihmisiin ja päästä sillä lailla väleihin, et sä pystyt ottaa puhelimen ja soittaa niille. Et kun oppii tuntee ja tietää taustat ja toimintatavat, niin sit, kun ne soittaa sulle ja pyytää jotain tietoa ja ne huomaa, et se on oikeaa tietoa, niin silloin sulla on se uskottavuus. Että sä et tarjoa sellaista pelaajaa, joka ei ole likelläkään sitä tasoa, mitä vaaditaan tai annat väärää infoa jostakin

pelaajasta. Sillä ei ole merkitystä, onko se oma pelaaja vai ei, et sun pitää vaan kertoa se totuus siitä pelaajasta.

Oleellista siinä on, että sä tiedät, että kenen kanssa sä teet töitä. Ihan samalla tavalla kuin sun pitäisi vähän tietää siitä seurasta jotakin. Et tässä on vähän sellaisia piirteitä, et on agenteja joilla ei ole omia pelaajia ollenkaan ja ne saattaa tulla ratsastamaan johonkin väliin mukaan. Tai ne saa jostakin vinkin, et joku pelaaja on menossa sinne ja ne yrittää jossakin vaiheessa uida siihen mukaan. Me kutsutaan niitä cowboy-agenteiksi. Ne saattaa olla ihan virallisia agenteja ja esimerkiksi tietyillä valmentajilla voi olla tietyt luottoagentit ja sä et vaan pääse sinne, jos se ei ole siinä mukana.

Mä näen sen niin, että jos et sä matkusta ja kulje tuolle, niin kyl sun on vaikee mennä eteenpäin tässä, vaikka sul olis minkäläinen verkosto, koska kyl sun täytyy tietää, et mitä sä kauppaat ja mihin sä kauppaat, miten se joukkue toimii, miten ne pelaa, minkätyyppisiä pelaajia niillä on. Kolme ekaa vuotta mä olin yli 200 vuorokautta matkoilla ihan vaan sitä varten, et opin tuntee ihmisiä; jos ei lähde liikkeelle, niin ei opi tuntee ihmisiä. Et jos pomo soitti ja vastasit kotona puhelimeen, niin sen eka kysymys oli, että mitä sä siellä teet. Et sit tulee niitä, et sä et edes tunne jotain ihmistä ja joku kertoo sille, et se on luotettava ihminen, et soita sille noista pelaajista.”

Mika Palmgren kertoo omien verkostojen syntymisestä 90-luvun lopulla:

”Koko agenttitoiminto on riippuvainen verkostoista. Verkosto voidaan jakaa eri tahoihin. Seuroihin, skoutteihin, toisiin agenteihin ja sitten oli jumalaton liuta epävirallisia agenteja, jotka oli tällaisia virassa tai viran sivussa olevia vanhoja valmentajia tai muuten liukkaita liikemiehiä. Me lähdettiin rakentamaan se meidän verkosto suoraan seuroihin. Se onnistui siihen maailman aikaan, en tiedä onnistuisiko se enää. Me arvioitiin selvästi sitä tasoa, jossa meidän näkemyksen mukaan suomalaiset jalkapalloilijat voisivat esiintyä. Englannissakin siihen

maailman aikaan Valioliigakin tuli kyseeseen, mut Englanti, Saksa, Hollanti, Belgia, Tanska, Ruotsi ja Norja. Espanja ja Italia oli silloin 97-2001 oli sen tasoisia maita, että sinne oli ehkä yksi nimi ja se oli Litmasen Jari. Sinne se oli sitten paikallista ykkösdivisioonaa. Mielenkiintoista oli se, että kun mut nimitettiin agentiksi, niin FC Barcelona oli ensimmäinen, joka kutsui mut sinne, se kertoo sen seuran tasosta. Siihen saattoi tietysti liittyä se, että ne lasi, että toi on suomalainen kaveri ja he oli silloin Litmasen perässä. Sinnehän Jari sitten päätyi, joskaan mä en osallistunut Litmasen siirtoon millään tavalla. Ne katto, että Suomeen tuli agentti ja iski siihen kiinni. Konkreettisesti me otettiin ihan yhteyttä seuran general manageriin ja siihen maailman aikaan ne sai vielä langan päähän, nykyään niitä ei tahdo saada edes langan päähän, mikä johtuu siitä, että se tulva pelaajista on ihan erilainen näiden Bosmanpäätösten ja Afrikan juttujen jälkeen. Siihen aikaan, kun kertoi, että me ollaan Suomesta ja me ollaan ensimmäinen FIFA-agentti, niin se oli, et tervetuloa käymään ja me käytiin suoraan näissä seuroissa ja vaihdettiin käyntikortit, saatiin tiedot ketkä on agentit ja ketkä on seuran agentit, skoutit ja se tapahtui tällaisen kanssankäymisen kautta. Sitten toinen, mikä oli älyttömän suuri merkitys oli se, että kun sä tunsit esimerkiksi Southamptonin skoutin, niin sitten menttiin illalla, niin siinä oli Charltonin skouttia ja West hamin skouttia. Istuttiin iltaa siinä ja sillä lailla ne suhteet luodaan. Siinä tuli sellainen lumipalloilmiö ja syntyi sellainen luottamus.”

Tuomas Talvitien alku pelaaja-agenttina oli maltillinen. Kun suhteet ja luottamus lisääntyivät, niin myös toiminta kehittyi:

”Suhteet on tärkeimmät. Tietenkin sä voit tuntea ja tietää ihmisiä, mut sit et sä oikeasti tunnet ne ja sul on luottamus, niin se on kaiken a ja o. Tietenkin se alkoi tosi hitaasti. Varmaan ekana vuonna tein yhden sopimuksen ja tokana vuonna kolme sopimusta. Ja tosi hidas oli alku. Osaksi se oli myös tietoista, että mieluummin alkuun on vähemmän ja tyytyväisiä kuin paljon ja alkumetreillä saa limaa niskaan. Periaatteessa ainakin suhteet on koko ajan kasvanut, et ne on tosi paljon paremmat. Et

mä olen nyt 9-10 vuotta ollut alalla ja siitä viimeiset viisi vuotta päätoimisena. Et on ollut mahdollista elää tän kanssa. Mut liikevaihdollisesti se ei ole hirveästi kasvanut, mut mukavasti elänyt. Et isot diilit on jääneet puuttumaan, mut sanotaan, et se on tullut enemmän mahdolliseksi, että tekee ison diilin ja hyvällä onnella niin olisi jo käynyt.”

Veikkausliigan toimitusjohtajalla Timo Marjamaalla on selkeä käsitys siitä, miten suomalaisten pelaaja-agenttien verkostot kehittyvät.

”Kyl suomalaiset agentit on ihan suoraan yhteydessä seuroihin ja siellä omiin luottohenkilöihin. Ne on vakiintuneita väyliä. Osalla on sitten hyvät yhteydet myös ulkomaille. Osa, jotka ovat jonkun ulkomaisen toimiston hommissa, niin he pystyvät siellä toimiston sisällä luomaan niitä verkostoja.”

Talvitie kertoo, mistä hänen verkostot koostuvat tällä hetkellä.

”Siihen kuuluu kaikki suomalaiset joukkueet, seurat ja pelaajat Suomessa. Seuroissa se kontakti vähän riippuu, et joissakin se on valmentaja, mut loppupeleissä sen urheilutoimenjohtajan kanssa se diili tehdään, et yleensä se on se. Et mulla on useita seuroja, jossa valmentajat soittaa mulle harva se viikko ja kyselee, et nyt olisi hakusessa tällanen ja tällanen pelaaja. Ulkomailta suorat kontaktit seuroihin Ruotsi, Norja ja hitusen Tanska. Sielläkin on ollut partnerit. Norjassa mulla oli monta vuotta, mutta aina parempi olla suoraan seuroihin. Euroopassa se on huomattavasti vaikeampaa, joten se monesti vaatii sen partnerin. Sieltäkin lähetetään paljon skoutteja tänne. Aika paljon mäkin houstaan niitä, niin totta kai mäkin vaihdan yhteystietoja, et se kasvaa koko ajan. Pelaajia mulla on ollut Ruotsissa, Norjassa, Belgiassa, Sveitsissä ja Italiassa oon tehnyt yhdessä partnerin kanssa, sit Kreikkaan ja joku oli vielä. Hyvät suhteet on sen lisäksi Saksaan ja Englantiin.”

Tapio Raatikainen kertoo, miten heidän yrityksessä prosessi etenee pelaajien kanssa sopimuksien tekemisissä.

”No sanotaan, että nää nuoret, niin kyllä suurin osa niistä on ajautunut meille. Varmaan nää vanhemmat juttelee keskenään ja selvittää juttuja, mitä on tehty ja niin pois päin. Et kyllä ne pääsääntöisesti on tullut niin, että ne on ite ottaneet yhteyttä. Et hyvin vähän me ollaan oltu niihin yhteydessä, kun sit siinä on sekin, et ei sulla voi olla kovin montaa niitä nuorta pelaajaa.”

Kuten aiemmin jo mainittiin, niin suomalaiset agentit tekevät yhteistyötä ulkomaisten agenttitoimistojen kanssa, joka onkin elinehto monille pelaaja-agenteille, sillä Suomen sisäiset markkinat ovat olemattoman pienet. Agenteille kansainväliset siirrot ovat elintärkeitä, joten kansainvälinen verkosto on myös erittäin tärkeä. Tuomas Talvitie toteaa, että kansainvälisten siirtojen tekeminen on hänelle taloudellisesti tärkeää:

”Mä teen Suomen sisäisiäkin siirtoja. Mut kansainväliset siirrot pitää mut leivässä. Et sisäiset siirrot auttaa mun kuluissa. Et nykysellään se meinaa sitä, että jotta mä pysyn leivässä kiinni, niin mun täytyy tehdä 3-5 siirtoa vuodessa ulkomaille ja ei se ole helppoa.”

Mika Palmgren pitää kansainvälisiä siirtoja pelaaja-agenttien elinehtona:

”Tää maa on niin pieni, et ei ne agenttitoimistot siitä edes kasva, jollet sä pääse kansainvälisiin siirtoihin kiinni. Sen takia täs on tapahtunut sitä, että hollantilaiset agenttitoimistot ja osin norjalaiset tehään tällaisia partnersopimuksia eli ollaan jonkun toimiston alla. Ja mennään sen ison toimiston brändillä.”

Maailmalla ja Suomessakin on syntynyt agenttitoimistoja, joiden kautta osa siirroista hoidetaan ja joissa osa agenteista työskentelee. Mika Palmgrenin mielestä pelaaja-agentit pärjäävät myös ilman ison toimiston tukea:

”Kysymys on aina siitä, että miten haluat asiat hoitaa. Aina sä voi soittaa toiselle agentille, mut saatko sä sieltä oikean vastauksen. Seuroihin tänä päivänä, niin siellä on niin paljon niitä ovelle kolkuttajia. Mä muistan, kun Arsenalin skoutti sanoi, että jos he haluais kattoo kaikki videot, mitä heille lähetetään, niin heidän pitäisi palkata joku kymmenkunta ihmistä pelkästään kattomaan niitä. Ja jos sä oot niitä nähnyt, niin ei kukaan niiden videoiden perusteella palkkaa ketään. Mut kyl se on virheellinen käsitys, että pitäisi aina jonkun agenttitoimistojen kautta toimia, niin se ei pidä kyl paikkaansa. Jos agentti tekee työnsä huolella, niin pitää löytyä muita reittejä. Helpolla sä pääset, kun laitat meilin menemään tutulle agentille, et löytyiskö pelipaikkaa Norjassa topparille. Mä en usko tohon. Se ei ole tehokkain tapa toimia.”

Tapio Raatikainen kertoo, miten oli itse mukana monessa ulkomaisessa agenttitoimistossa:

”Ne on kaikki ollu aina ulkomaisia yhtiöitä, et nyt meillä on oma. Et meitä oli sellainen 5-6 skandinaavia ja ensimmäinen yhtiö oli norjalainen Euroagents, josta tuli ISM. Se myytiin englantilaiselle Proactiville ja me oltiin Tanskan konttorin alaisuudessa ja Tanskan konttori osti itsensä ulos Proactivista ja möi saman tien First Artistille. Siinä me ei oltu kuin hetki ja sit kaikki alkoi itsenäisiksi. Nyt reilu 1,5 vuotta sitten mä aloin Reinin Juhan kanssa ja meillä on nyt yhteinen täällä Suomessa ja muutama työntekijä muissa maissa ja loput on sitten sen verkoston kautta. Niitä joita on matkan varrella tutustunut, niin niiden kanssa tekee töitä.”

Tapio Raatikaisen ja Juha Reinin firmassa he omistavat firman kahdestaan. Raatikainen toimii virallisena pelaaja-agenttina ja Reinin rooli on toisenlainen, koska hänellä ei ole pelaaja-agenttilisenssiä.

”Käytännössä Juha tekee kaikkea muuta paitsi neuvottelee, et aika paljon skouttaa, on yhteyksissä seuroihin, hankkii tietoa, et mitä tarvitaan mitä pelaajia. Ja sit Juhan rooli on aika iso siinä, kun me ollaan alettu ottaa pelaajia, et meillä on pelaajia jotka ei tuu koskaan käymäänkään

Suomessa, vaan ne liikkuu tuolla Euroopassa seurasta toiseen. Siinä laajennuksessa sillä on aika iso osa. Et meillä on siinä belgialaisia ja italialaisia pelaajia.”

Neuvottelua eivät saa tehdä muut kuin lisenssin omaavat pelaaja-agentit. Tämä raja aiheuttaa usein ongelmia, koska markkinoilla pyörii myös epävirallisia pelaaja-agentteja, jotka pyrkivät hoitamaan neuvotteluja. Epävirallisiin pelaaja-agentteihin palataan luvussa 6.8.1.

Tuomas Talvitiellä on nykyään oma firma nimeltään Gameplan. Talvitie vastaa yksin firman pyörittämisestä.

”Se on osakeyhtiö, jossa mulla on 100 % osakkeista. Varmaan se yleensä menee niin, että sä aloitat toiminimellä ja katot miten se kehittyy. Sit kun teet enemmän rahaa, niin voit muuttaa sen osakeyhtiöksi.”

Timo Marjamaa pohtii tilannetta, jossa pelaaja-agenttitoimistossa vain yhdellä henkilöllä on pelaaja-agenttilisenssi.

”Niin ja sitten virallinen agentti tulee vain kirjoittamaan sopimuksen. Sen poistaminen on käytännössä mahdotonta, koska sanotaan, että kaksi ihmistä juttelee keskenään, niin ethän sä voi estää niiden juttelua. Sitten siinä, miten ne on kontaktissa seuraan päin, niin siinä on vaihtelua. Sekin on vaihtelevaa, et kylhän nää epäviralliset henkilöt myös on siellä välissä suoraan kontaktoimassa, mut edelleen nekin voi olla tällaisia kahdenkeskeisiä keskusteluja vaan. Et tää on hirveen paljon sitä verkottoitumista ja pieni määrä ihmisiä tietää paljon.

Siinä voi olla sitten se, että toimivatko he tällaisen virallisen agenttisateenvarjon alla. Et se voi olla, että sä olet jonkun togolaisen agenttitoimiston alaisuudessa oleva. Äärimmäisen vaikea sitä on lähteä rajoittamaan, et FIFAhan sitä on yrittänyt jonkin aikaa uudistaa. Tääkin on kuitenkin luottamusbisnestä, niin jos joku agentti tuottaa epäkelvää

materiaalia, joka paljastuu jälkikäteen epämääräiseksi, niin helposti hänen palveluita ei enää kysellä.”

Talvitien mielestä valmentajien osallistumiseen agenttitoimistojen toimintaan pitäisi puuttua tarkemmin. Pelaaja-agenttitoimistoja hän pitää muuten luontevina:

”Sehän on niinku konsultaatiota ja mun mielestä siinä ei ole mitään vikaa. Ikävä on se, että on huhuja ollut, että on valmentajia, jotka on tällaisessa mukana, niin siihen haluisin kyllä puuttua, koska valmentajat on niin isossa osassa seuran sisällä. Et jos tällaista on tapahtunut, et ne alkaa näitä omia pelaajia siirtämään, niin se on väärin. Olisi tietenkin hyvä, että sitä voitaisiin valvoa tarkemmin, mut se valvonta on vaan niin vaikeaa. Kun pelaaja valitsee itselleen agenttia, niin iso agenttitoimisto ei välttämättä ole ollenkaan se paras vaihtoehto pelaajalle. Se voi olla paras juttu, jos sä olet Sami Hyypiä tai Jari Litmanen, kun sä olet tärkeimpiä pelaajia. Mut monesti se pienempi voi olla parempi, joka on valmis satsaamaan suhun ja usko suhun.”

6.6 Mielenpitoita pelaaja-agenteista

Pelaaja-agenttien mukaan tulemisen myötä pelaajia suositellaan Veikkausliigaseuroille todella paljon, mutta onko pelaaja-agenttien mukaan tulo helpottanut seurojen ulkomaalaisten pelaajien hankintaa? HJK:n urheilujohtaja Tuomo Saarnio näkee pelaaja-agenttien parantaneen tilannetta:

”On sillä lailla, että mahdollisuuksia on enempi. Tietenkin, kun rajat aukesivat, säännöt muuttuivat ja ulkomaalaiskiintiöt poistuivat, niin se oli silloin ihan eri maailma ja niitä ei voi sillä lailla verrata. Kyllähän agentit voi tuoda lisää mahdollisuuksia. Tietenkin yksittäisissä sopimuksissa voi olla ongelmia sitten. Että joskus on pelaajan agentti, sitten on joku agentti, joka olisi tekemässä siirtoa ja jos ne ei pääse keskenään yhteisymmärrykseen, kun toinen yrittää tehdä siirtoa ja toinen yrittää tehdä kaikkensa, että siirtoa ei tulisi. Siinä joskus saa katsoa

seurana ihan H.Moilasena vierestä, että mitä tässä tapahtuu. Eli joku agentti voi tulla tarjoamaan meille, että teidän pelaaja xx, niin meillä olisi seura sille. Eli ne agentit edustaa esimerkiksi jotain seuraa. Seura voi ilmoittaa omalle agentilleen, että me halutaan toppari ja sitten agentti soittaa meille, että täällä olisi seura teidän topparille ja sitten se meidän topparin oma agentti herää, että hänen pitää saada tästä siirrosta jotain. Se on todella moninainen maailma. Mutta toki hyvät agentit avaavat ovia ja sehän on heidän tehtävänsä.

Se (suomalaisten pelaaja-agenttien toiminta) on kehittynyt ja se on tullut yhdeksi vakiintuneeksi osaksi tätä toimintaa ja toimintatavat on kehittyneet. Pidän suomalaisia agenteja tänä päivänä hyvinkin luotettavina. Meillä on hyvät välit ja hyvää yhteistyötä agenttien kanssa. Varmaan suurimmalla osalla meidän pelaajista on agentti. Varmaan noin 75-80 %:lla on agentti. Osa on pidemmässä sopimuksessa agenttiin ja osa on esimerkiksi niin, että ok, jos pystyt nyt tän siirtoikkunan aikana mut siirtämään, niin tehdään tällainen sopimus tai muu.”

Pelaaja-agentti Tapio Raatikainen vakuuttaa, että suomalaisten seurojen asenne pelaaja-agentteja kohtaan on muuttunut:

”On se muuttunut. Eihän se ens alkuun, niin eihän me velotettu suomalaisilta seuroilta yhtään mitään, et se oli ennemminkin sellaista palvelua. Tietyt ihmiset osaa käyttää ja tietyt tekee kaikkensa välttääkseen. Se vaihtelee, mut osa on tajunnut, et tää on se maailma, mikä on tullut jäädäkseen ja niille on siitä enemmän hyötyä kuin haittaa. Silloin ne soittaa, kun on kiinnostuneita sun pelaajasta tai sit sä tarjoot, et kato tätä kaveria.”

Mika Palmgrenin mielestä seurat luottavat omiin pelaaja-agentteihin, kuten Martonenkin edellä totesi:

”Seurat luottaa omiin luottoagentteihin, mut ei oikein muihin. Sitten, kun opit tuntemaan sen kaverin, niin luottamus paranee. Liukkaita liikemiehiä

ja niitä jotka saa SAS:n pisteitä, niin niitä on maailmassa vino pino. Niihin ei pidä luottaa. Mut sit kun agentti pystyy kattomaan, et tossa ois hyvä pelaaja Jarolle, niin sitten viedään suomifutista eteenpäin.”

Kaikki ei kuitenkaan aina mene onnellisesti ja sopimusten tekeminen voi olla joskus vaikeaa. JJK:n päävalmentaja Martonen kertoo yhden huonon esimerkin siitä, kuinka pelaaja-agentin yllätyksellinen toiminta esti siirron.

”Siinä vaiheessa, kun pelaajan jutut on neuvoteltu, niin agentti lyö pöydälle, että tässä on tää mun palkkio. Ja se oli sitten siinä. Tälleen meillä kävi viime keväänä. Pelaaja ja seura oli päässyt kaikesta jo sopuun ja agentti sitten kertoi, että tässä olisi muuten tää mun palkkio.”

Mika Palmgrenin mielestä erimielisyyksiä pelaaja-agenttien, seurojen ja pelaajien välillä löytyy kovin paljon. Lisäksi Palmgren ei ymmärrä pelaaja-agentteja, jotka tuovat paljon pelaajia ulkomailta Suomeen:

”Pelaajayhdistyksen edustajana voisin todeta, että erimielisyydet ja riidat pelaajien ja agenttien välillä ovat kasvussa, mikä osaltaan kertoo myös siitä, että markkinat ovat aika tiukat. Jotkut on profiloituneita enemmän siihen, että tuovat pelaajia pienemmän bruttokansantuotteen maista ja tekevät siitä sen bisneksen. Mä en oikeastaan ymmärrä, missä siinä on se bisnes ja toinen on se, että se on mun mielestä jossain määrin harkitsematonta. Se ajatus, että Suomen kautta päästäis Eurooppaan, niin se on mahdollinen, mut erittäin pieni. Sä et ensinnäkään pääse Englantiin etkä sä pääse Hollantiin. Monissa maissa on kansalliset normit, et vaikka noudatettaisiin kansainvälisiä sääntöjä, niin lajiliiton säännöt estää sen siirtymisen. Ei siinä pääse paljon eteenpäin. Muutamia hyviä esimerkkejä on siitä, miten kansalaisuus tehtiin ensin järkevällä tavalla kuten Medo ja hänen tiensä on ihan eri tavalla auki, mut se on järkeilty. Kyl suomalaisten agenttien ulkomaan suhteet on varsin rajoittuneita mun näkemyksen mukaan. Jotkut kerää näitä nuoria pelaajia ja mä oon usein pelaajille sanonu, että kun agentti kauheasti puhuu, niin pyydä nyt hyvä ihminen lista, et ketä pelaajia se on siirtänyt, mihin

pelipaikoilla ja mihin seuroihin. Kyllän meillä on sillä lailla, et jos puhutaan pelaajista, jotka tulee samoista maista, niin sellaista kehitystä on tapahtunut, et tietyillä kavereilla on yhteydet tiettyihin maihin ja se ei johdu siitä, että se agentti tuntisi sen maan futiksen, vaan siellä sattuu olemaan joku liiketuttu. Yksittäiset yhteydet siis. Ei se ihan sattumasta ole kiinni.

Toimittaja Timo Innanen kertoo omista kokemuksistaan suomalaisista agenteista, jotka ovat hiukan negatiivisia:

”Ne ketä mä tiedän, niin ne on vähän kokeillu valmentamista ja osa pelaamistakin. Kyl se vaatii omanlaisen luonteensa ja osa pelaa aika likaistakin peliä. Kyl se pelaajista kilpailu on aika ankaraa keskenään. Ja sit haukutaan vähän toisiaan ja niiden toimintatapoja toimittajille ja pelaajille. Mä ite ajattelen sitä niin, että sen agentin pitäisi olla sellainen tukija, joka ajattelee sen pelaajan uraa pidemmälle. Agentit mieltii, että ne saa siitä myös sen rahan ja mahdollisimman nopeasti. Ihan suoraan sanottuna mulla ei ole jäänyt mitenkään kovin hyvä kuva suomalaisista pelaaja-agenteista.

Mä en oikein usko, että kovin monet suomalaiset agentit olisivat kovin hyvin verkostoituneita ulkomaille. Ei se varmaan helppoa ole, kun tarjontaa on niin paljon. Mut kun niiden kanssa juttelee, niin ei ne välttämättä siitä pelistä edes ymmärrä. Ja ne haluaa olla siellä piireissä ja pyöriä mukana. Vähän toi ala on sellainen, et se vaatii sellaista kieroutta. Ymmärrän, et agentit kuuluu toimintaan, mut toivoisi seuroilta ja agenteilta rehtiä peliä. Vaikea yhtälö, kun niiden pitäisi kuitenkin hyötyä siitä hommasta.”

6.7 Seurojen verkostot pelaajahankintoihin

HJK:n Tuomo Saarnio kertoo heidän verkostostaan ja tavasta katsastaa pelaajia:

”Kylhän se aika pitkälti agenttien kautta menee. Et vuosien saatossa on tullut kontakteja paljon ja sitä kautta se lähtee liikkeelle. Se verkosto on tosi laaja, et meillä on sekä suomalaisia että ulkolaisia, puhutaan useista kymmenistä agenteista. Et jos me halutaan hyökkääjä, niin mä otan varmaan 40:en agenttiin yhteyttä siinä vaiheessa. Sitten tarjouksia tulee. Se pelaajan profiili määrittelee aika paljon siinä ja sit se taloudellinen puoli. Se etenee sillä lailla, että jos mielenkiintoa herää, niin me pyydetään siitä kuvamateriaalia ja käydään sitä läpi. Jos se edelleen vastaa sitä, mitä etsitään, niin pyydetään lisää kuvamateriaalia ja seuraava vaihe on, että joko itse lähtee pelaajaa katsomaan tai sitten pelaaja tuodaan testille tänne.”

HJK:ssa urheilujohtaja Saarnio hoitaa yhteydet agenteihin:

”Kyllä se olen minä pääasiassa, joka hoidan yhteyksiä agenteihin ja koen, että kyllä jokaisessa suomalaisessa seurassa tulisi olla selkeästi nimetty henkilö, joka vastaa yhteyksistä agenteihin.”

JJK:ssa päävalmentaja Martonen vastaa pelaajapolitiikasta, mutta hän toivoo toisenlaista mallia tulevaisuudessa:

”Mun ideaalimaailmassa se pitäisi mennä niin, että meillä pitäisi olla henkilö seurassa, joka vastaa asiasta ja jolla on ne kontaktit olemassa ja se on meidän palveluksessa. Onko se sitten seuran agentti tai urheilutoimenjohtaja, jolla on ne hommat hallussa. Tai miksi se ei voisi olla yksittäinen agentti, jonka kanssa seura tekee sopimuksen ja hankkii meille tarpeen mukaan pelaajia. Monen agentin kanssa se menee liian sotkuiseksi ja tällä hetkellä on tilanne sellainen, että mulle tulee sähköpostia tai soittoja ja jotkut on virallisia ja jotkut muka virallisia, niin en mä kellekkään vastaa. Se on niin sotkuinen verkko, että jos mä yhdelle vastaan, niin mä jään siihen kiinni.

Kyllä mä koko ajan siihen suuntaan juttelen, että ne asiat täytyy saada tehtyä selvemmin ja paremmin. Se on kuitenkin aina taloudesta kyse, että

mihin asiaan me pystytään milläkin aikataululla panostamaan. Mä toivoisin, että se olisi seuran palkkalistoilla oleva henkilö, joka toimisi urheilutoimenjohtajana. Sillä olisi yksi osa just tää agenttipuoli. Mä koen, että mulla ei päävalmentajana aika vaan riitä noihin asioihin.”

Myös valmentajana toiminut pelaaja-agentti Raatikainen toivoo seuran satsaavan urheilutoimenjohtajiin:

”Seuroissa on niin erilaisia toimintatapoja, et jossain on valmentajat ja jossain urheilutoimenjohtajat. Mä ainakin toivoisin, et olis ammattitaitoiset urheilutoimenjohtajat, jotka olis niinku futisihmisiä. Paras malli olisi, että se urheilutoimenjohtaja hoitais näitä pelaajakauppoja, mut sillä pitää olla hyvin vahva jalkapallotausta, et se pystyy tekee sitä. Tavallaan sen valmentajan pitäisi saada vaan valmentaa.”

Seurojen toimintatapojen vaihtelevuuden pelaaja-agenttien käyttämisessä vahvistaa myös pelaaja-agentti Talvitie:

”Ne hakee kaikkialta niitä pelaajia. Et monet soittaa suoraan mulle. Jollakin on kaksi muuta kontaktia mun lisäksi ja jollakin on 50. Se toiminta kuitenkin kehittyy koko ajan ja suurella osalla se on niin hyvää kuin voi olla. No yksi seura tulee mieleen, jonka kanssa on vaikeampi tehdä. Et johtuuko se siitä, että sillä seuralla ei ole kokemusta tästä alasta tai kokeeko se, että yleistäen ottaen agenteihin ei voi luottaa.”

Raatikaisen mielestä pelaajien tarkkailu on heikosti hoidettu seurojen puolesta.

”Skouttaustoiminta on Suomessa ihan lapsen kengissä seurojen puolesta. Se voisi olla aktiivisempaa. Jos mä olisin seurassa, niin mä pyrkisin rakentamaan sellaisen verkoston, jonka kautta mä saisin tietoa koko ajan ja mistä sitä tietää mistä niitä löytyy, et mieli nyt Jesse Joronen Simpeleen Urheilijat ja Fulham. Mut tietenkin on ihan eri asia olla HJK tai joku muu. Mut jos pelaaja haluaa ulkomaille, niin sun pitäisi pelata

sellaisessa joukkueessa, mikä pelaa niitä kansainvälisiä pelejä, kun se on kuitenkin se tosi mahdollisuus. Pohjoismaiset joukkueet kyllä tajuaa, mitä täällä tehdään, mut muille tää pelitempo on vähän matala. Sit ne pelaajat jää usein kysymysmerkeiksi, kun ei tiedetä, mitä tapahtuu, jos on korkeempi tempo pelissä.”

Maajoukkuevalmentaja pohtii seurojen ja agentin rooleja seuraavasti:

”Mikä mun mielestä olisi hyvä malli Suomeen, että olis seuroilla oma pelaaja-agentti. Sellainen, joka ajattelee seuran ja pelaajan etua ja sitten vasta omaa etua. Kun yksityiset agentit voivat ajaa ensimmäisenä sitä omaa etuaan. Laajaa skouttiverkostoa käytetään tietysti hyväkseen. Et se verkottoituminen jossain Euroopan pääsarjoissa on ihan räjähtänyt ja fyrkkaa liikkuu huimia summia. Ja hyötyjiä ja välikäsiä on enemmän. Ja esimerkiksi Afrikassa niitä välikäsiä on paljon. Seurojen pitäisi vaan pystyä luomaan luotettavat verkostot. Oma agentti seuroilla, joka vastaa siitä toiminnasta, olisi hyvä. Nyt siitä vastaa joku urheilutoimenjohtaja, mut sillä on niin paljon muutakin hommaa, et ei oikein ehdi sitä tekemään.”

Saarnion mukaan seuran pelaaja-agentin hankkiminen ei ehkä ole mahdollista:

”Vuosien saatossa siitä on HJK:ssakin juteltu ja todettu, että se on vaan täys mahdottomuus. Kun yksi agentti ei pysty verkostoitumaan sillä lailla se kaatuisi saman tien omaan mahdottomuuteensa. Pitää kuitenkin muistaa, että se on pelaaja joka työllistää sen agentin ja pelaaja valitsee agentin, niin ei voida edellyttää ja se olisi pelaajankin oikeuksien karsimista ja FIFAkin haluaa pitää nämä roolit erillään.”

Timo Innanen kokee, että seuran pelaaja-agentti voisi koitua vaikeksi kuvioksi:

”Jos seuralla olisi oma agentti, niin se voisi olla vaarallista, jos jollekin tulisi monopoli ja olisi useammassa seurassa. Enemmän lähtisin siitä, että pitäisi olla hyvä urheilutoimenjohtaja, joka hoitaisi näitä hommia.”

Varsinkin ulkomaalaisia pelaajia tarjotaan suomalaisille seuroille valtavasti. Martonen kertoo, että tarjouksia pelaajista tulee todella paljon:

”Joka päivä tulee 4-5 yhteydenottoa, niin mä vastaan kaikille, että ei ole aikaa. Se on ihan kauhea viidakko. Sama sähköpostin kanssa, että meille tulee kaikilla, jotka on seuran sivuilla ja joiden sähköposti näkyy julkisesti, niin tulee sama viesti. Mä olen tehnyt selväksi, että meidän tarpeesta me hankimme pelaajan. Kun me nähdään, että me tarvitaan pelaaja, niin meillä pitää vaan olla, että kehen me otetaan yhteys.”

Myös Tuomo Saarnio kertoo, että tarjouksia ulkomaalaisista pelaajista tulee paljon.

”Niitä tulee valtavasti. Varsinkin, kun siirtoikkunat on auki, niin tulee päivittäin useita ja kategoria on valtava. Agentit tarjoo ja pelaajat tarjoaa itse itseään. Sen verran niitä kattoo, et kattoo nopeasti sen CV:n, mut siinä vaiheessa karsiutuu jo varmaan 80-90 %. Ja jos on jotenkin kiinnostava, niin katotaan vähän sitä kuvamateriaalia. Se riippuu vähän siitä, että onko meillä jo joukkue täynnä vai ollaanko me edelleen etsimässä. Niiden kautta ainakaan HJK:ssa tulee hyvin hyvin harvoin mitään konkreettista.”

Martonen kertoo JJK:n tuoreesta pelaajahankinnasta, jossa pelaaja-agentti oli mukana:

”Voidaan ottaa tuore tapaus, kun tänään me tehtiin nuoren Antto Hilskan kanssa sopimus, niin kyl se meni näin päin, että Tampere Unitedia lähellä oleva henkilö, joka toimii agenttina, oli saanut Tamulta toimeksiannon, että tässä on näitä nuoria pelaajia, kysele vähän, että oisko tarvetta ja hän soitti meille. Oli tuttu kaveri ja hänen kanssaan alettiin heti keskustelemaan. Mut me ei otettu kontaktia siihen suuntaan, vaan yhteydenotto tuli heiltä.”

6.8 Seurojen strategiat ulkomaalaisten hankkimiseen

Saarnio kertoo HJK:n filosofiasta pelaajien hankkimisessa:

”HJK:n filosofia on sellainen, että jos me haetaan ulkomaalaista, niin sen täytyy olla parempi kuin vastaavan suomalaisen. Sen täytyy tuoda jotain erilaista, sen täytyy olla hyvä tai sulla ei ole sille pelipaikalle pelaajaa, joka täyttää kriteerit. Sillä lailla me ollaan oltu aika kriittisiä ulkomaalaisten suhteen. Jos skouttausta ajatellaan, niin se aloitetaan siinä 14-15-vuotiaana, niin silloin on ekana tää Helsingin ympäristö ja sit kun mennään siihen 18-20-vuotiaisiin, niin ruvetaan laajenemaan, niin katsotaan jo koko Suomestakin. Tavoitteena on, että saadaan parhaat omat juniorit ja sitten pystyttäis niitä koko Suomen lahjakkuuksia poimimaan ja ulkomaalaiset on sitten lisä siinä.

Kylhän ulkomaalaisten pelaajien hankkimisessa on aina riskejä ja kyl meidän filosofia on, että mieluummin panostetaan omiin ja kotimaisiin pelaajiin ja meilläkin ulkomaalaiset on tullut viime vuosina sitä kautta, että ne on ensin tulleet johonkin muuhun suomalaiseen joukkueeseen ja siinä tapahtuu sellainen määrätty tason mittaus. Jos pelaajan ottaa vaikka viikon testiin, niin siitä on tosi vaikea nähdä todellista tasoa kuitenkaan.”

JJK:n päävalmentaja Martonen kertoo JJK:n ja Martosen omaa filosofiaa pelaajien hankkimisesta:

”Mä koen ite valmentajana vastuuta suomalaisesta futiksesta ja suomalaisten pelaajien kehittämisestä. Sen takia mun filosofiaan kuuluu, et kun me rekrytoidaan pelaajia, niin ensin me katotaan Jyväskylästä ja Keski-Suomesta ja jos ei täältä löydy, niin silloin laajennetaan koko Suomeen ja sen jälkeen, kun Suomi on perattu, niin sitten suunnataan katseet kauemmas.”

Martosen mielestä nopeaa menestystä ajatellaan liikaa pelaajahankintojen kohdalla:

”Joukkueet, jotka on siinä ja siinä, että putoaako, niin ne joutuu tekemään tällaisia täsmähankintoja ja toivomaan, että sieltä tulee hyviä jätkiä, jotka voi tilanteen pelastaa. Kyl välil tuntuu, et se menestys ohjaa vähän liikaa sitä toimintaa. Mä olen sitä mieltä, että jos se taustaorganisaatio toimii ammattimaisesti, mut jos taustaorganisaatiossa on vain pari tyyppiä, jotka yrittää hoitaa koko hommaa, niin silloin se toiminta voi olla vähän poukkoilevaa ja yritetään hakea menestystä nopeasti. Nyt haetaan menestystä ilman perustaa. Liikaa on yksittäisiä projekteja jolla haetaan mestaruutta tai mitalia.”

Jalkapallovaikuttaja toivoisi seuroilta myös aitoa pitkäjänteisyyttä, eikä vain välittömän menestyksen hakemista:

”Seuran toiminnan taso määrittelee sen, millä sarjatasolla sä pelaat. Tää koko seurastrukturi pitäisi kääntää niin päin, että seurahan on lähtökohtaisesti jotain, mikä merkitsee jotakin, eikä niin, että se vaan merkitsee, miten seura menestyy. Koska muutenhan se menee niin, että ihmiset vaihtaa seuraa koko ajan eikä ne kiinnity mihinkään. Eli seuran tulee rakentaa sellaista toimintaa ja yhteisöllisyyttä, joka on ihmisille merkityksellistä. Mutta me ollaan valmiita vaihtamaan nimiä ja värejä vaan sen takia, että me pysytään sarjassa. Huonon tuotteen markkinointi markkinoinnin lainalaisuuksin eli ostamalla kylmää mediaa, on täysin mahdotonta. Tehdään radiomainontaa, lehtimainontaa ja markkinoidaan ikään kuin kylmän median kautta, koetetaan käännäyttää sellaisia ihmisiä katsomoon, jotka ei ole mitenkään kiinnostuneita jalkapallosta. Siis kun pitäisi miettiä, että miten sä pidät ne ihmiset kiinni, jotka on mukana. Miten teet siitä elämän mittaisen rakkaustarinan. Jos sulla on tänä vuonna 500 junioria ja niillä on 2,5 vanhempaa, miten sä saat ne jäämään tähän niin, et se meidän toiminnan merkityksellisyys näkyy niin, että ne haluaa tulla ja olla läsnä. Mut kun me halutaan pikavoittoja, niin siksi tämä yhtälö on täysin mahdoton. Ne seurat, jotka muuttaa tän ja laajentaa pikkasen perspektiiviä siinä yhteisöllisyydessä ja kaikessa, niin mä uskon, että ne menestyy.”

Raatikainen on hyvin samoilla linjoilla jalkapallovaikuttajan kanssa:

”Meidän kohdalla niin vaikka sellaista sääntöä (Home grown player) ei olekaan, niin se pitää se toiminta seuroissa olla sellaista, että on selkeä toimintatapa. Suurimmalta osalta sellainen strategia kuitenkin puuttuu. Suurimmalta osalta puuttuu sieltä johdosta ihmisiä, joilla on tietoa jalkapallosta ja se on se kaikista suurin ongelma. Et jos meillä on tossa 200 000 € käytössä vuosittain, niin mihin me se käytetään. Et hommataanko me tuolta vai tuolta pelaajia, vai panostetaanko me hyvään valmentajaan ja sen mukana tulee meille ehkä pelaajia, jotka ei maksa meille niin paljon. Seurat, jotka hakee niitä pikavoittoja, niin niiden ei pitäisi hakea niitä pikavoittoja, vaan niiden pitäisi rakentaa sitä organisaatiota ja panostaa siihen organisaation kehittämiseen. Mut helppo se on tässä puhua, et ihmiset kuitenkin odottaa, et sen joukkueen pitäisi pärjätä joka hetki ja sehän ei taas ole pitkälle aikajänteellä viisasta. Et meillä on se ongelma, et meillä on menestyksen kannattajia, eikä joukkueen kannattajia.”

Maajoukkuevalmentaja kertoo esimerkin hänen seurajoukkuvalmennusajastaan, mikä kuvastaa hyvin pohdintaa, jota valmentaja joutuu usein tekemään. Tätäkään pohdintaa valmentaja ei joutuisi tekemään, jos seuralla olisi selkeä strategia, joka määrittäisi toimintatavan:

”2003 meille tarjottiin Englannista nuoria pelaajia. Siinä vaiheessa mä kuitenkin mietin, että mä olen hankkinu tänne nuoria suomalaisia joukkueen täyteen ja ne haluaa peliaikaa, niin mitä ne britit voi tuoda joukkueeseen? Ne voi tuoda intensiteettiä harjoituksiin, ne voi auttaa joukkuetta eteenpäin. Mut miten ne sopeutuu ja sitoutuu? Ne tulee kuitenkin hakemaan vaan yksittäisiä pelejä ja peliaikaa. Mikä intressi niillä on päästä joukkueen sisään? Olisi pitänyt ottaa sika säkissä, niin ei voinut mitenkään ottaa. Tärkeätä on kuitenkin, että olisi kansainvälistä pelaajavaihtoa, mutta tarkkaan pitää miettiä, mitä saa ja mitä menettää. Seurathan usein ajattelee, että pitää saada ulkomaalaisia mukaan

tuomaan vähän väriä kentälle. Tuodaan joku erikoinen tyyppi. Malcom Dunkley on hyvä esimerkki. Ulkosesti on niin erilainen kaveri tällainen kaksimetrinen, tumma kaveri, joka pamahtaa Lappiin, niin olihan se erikoinen paikka. Monet katsojat voi kuitenkin tulla katsomoon sillä idealla, että mennäis kattomaan sitä brassia. Fanit tulee kattomaan sitä joukkuetta, jalkapallon seuraajat tulee kattomaan sitä pelin tasoa ja sellaiset, jotka seuraa vähemmän, niin tulee kattomaan niitä persoonia. Tarvitaanko me kuitenkaan tähän ulkomaalaisia pelaajia. Jos meillä on oman kylän poika, niin nostettaisiin sitä enemmän esille. Ja kuinka paljon nää ulkomaalaiset pelimiehet on enää niin ihmeellinen juttu.”

Tuomo Saarnio on samaa mieltä maajoukkuevalmentajan kanssa siitä, että ulkomaalaiset pelaajat eivät itsessään enää ole nähtävyyksiä samalla tavalla kuin ennen:

”Mä luulen, että se puoli on vähän mennyt ohikin. Se ei vedä enää. Täällä on ollut niin paljon jo. Kaikki haluaa sitä laatua. Vielä silloin Jazzin aikana se toimi, mutta ei enää.”

Maajoukkuevalmentaja haluaisi seurojen satsaavan enemmän suomalaisiin pelaajiin:

”Ehdottomasti kannattaa satsata suomalaisiin pelaajiin. Ulkomaalaisiin satsaamalla halutaan usein nopeaa menestystä ja väriä kentälle. Ja nuori 18-19-vuotias ei ole vielä niin kiinnostava, vaikka pelaisikin maajoukkueessa. Ja fakta on, että kärsivällisyys puuttuu. Lähtökohtaisesti ulkomaalainen voi olla parempi, mutta otetaanko se riski että annetaan nuorelle pelaajalle mahdollisuus kehittyä. Vielä suuremmalla syyllä jos se on oma kasvatti. Näistä ulkomaalaisista ei kuitenkaan tiedä onko ne palkkasotureita vai antaako ne kaikkensa.”

Ulkomaalaisista pelaajista puhuttaessa esiin tulee usein kysymys rahasta. Sitä halutaan joko säästää tai mahdollisesti hyötyä taloudellisesti ulkomaalaisista. Minkälaisia pelaajia ulkomailta sitten lopulta tulee. Mika Palmgren vastaa.

”Mä pohjaan oman ajatukseni euron ostovoimaan. Silloin kun tullaan bruttokansantuotteesta, eli heikoista maista, niin silloin puhutaan palkkasoturiluokitelmasta, kun liikutaan eurooppalaisella tasolla, niin puhutaan kiertolaisista. MYPÄ:ssä on hyvä esimerkki, kun seuran talous on stabiili, niin silloin ulkomaalaisetkin voi jäädä pidemmäksi aikaa. Mut se vaatii sen, että se brassi saa täällä hyvän palkan.”

Martonen haluaa seuroilta vastuullisuutta ulkomaalaisten pelaajien hankinnassa.

”Kylhän seurojen pitää olla vastuullisia pelaajista ja pitää huolta niistä. Se on ehdoton asia. Ei tänne voi ottaa kaveria ja jättää sitä tyhjän päälle. Jos ajatellaan Afrikasta tulleita pelaajia, niin varmasti he tulee innoissaan tänne. Se mitä tarjotaan, niin on iso summa siellä, mutta mitä se on sitten täällä on toinen juttu.”

Tässä kaikessa tullaan seurojen, valmentajien ja pelaaja-agenttien etiikkaan ja siihen perehdytään enemmän seuraavassa luvussa.

6.9 Pelaaja-agenttien etiikka

Pelaaja-agenteilla on valtava vastuu pelaajien asian eteenpäin viemisessä. Samaan aikaan ammatista pitäisi tienata myös itselle rahaa, jota saa vain neuvottelemalla hyvän sopimuksen asiakkaalle. Veikkauksen toimitusjohtaja Risto Nieminen nostaa esiin pelaaja-agenttien kohdalla olevan ongelman, joka vie helposti koko ryhmän maineen.

”Agentit ovat iso tekijä siinä, että pelaajien hintataso on osiltaan liian korkea. Ja se ylihinta menee usein agenttien taskuun. Tämä on hetkittäin aika härskiä, kun omien kasvattienkin kanssa pitää tehdä sopimus agenttien kautta ja hinta pomppaa sen takia kohtuuttomasti. Tämä on paitsi talouskysymys, myös eettisesti tärkeä asia.” (Urheilulehti 2011, 6)

Mika Palmgrenin mielestä pelaaja-agentit eivät välttämättä ajattele pelaajan parasta siirroissa eivätkä auta pelaajaa riittävästi sopeutumisessa. Palmgren vaatiikiin kokonaisvaltaisempaa ajattelua niin agenteilta kuin seuroilta:

”En mä usko, et esimerkiksi sopeutumiseen kauheesti käytetään aikaa. Jos pelaaja-agentti haluaa tehdä asiakkaastaan pelaajan, niin varmasti hänen pitäisi käyttää aikaa pelaajan sopeuttamiseen kulttuuriin. Ajattele nyt, jos jostain Ghanasta tulee kaveri Kemiin talvella, niin ei siinä mikään Einstein tarvi olla tajutakseen, et varmaan olis hiukan hyvä kertoo jotain. Et hei tässä maassa, kun sä meet kauppaan ja ostat maidon ja banaanikilon ja kananmunia, niin sä pärjät kymptä päivässä, mut jos sä meet ravintolaan, niin se on kaksikymppiä kerta. Kyl siellä Kemissä ihan hyvä olis suomea osata tai ainakin englantia sillä lailla, et pystyy kommunikoimaan. Jos sä puhut pelkästään ranskaa, niin sä oot hiukan yksin. Mun mielestä tästä on unohdettu sellainen näkökulma ja sama koskee suomalaisia pelaajia. Ensimmäinen kuukausi menee siihen, et valmentaja sanoo määräyksiä ja et oikein ymmärrä niitä, kuukauden jälkeen, jos et ymmärrä niitä ohjeita, niin susta tulee huono pelaaja. Kaikki voi johtua siitä, että kaveri ei tajua, mitä valmentaja haluaa.”

Raatikaisen mielestä ulkomaalaisten pelaajien huijaaminen kostautuu.

”Kyllä se loppupeleissä kostaantuu, et ei ne pelaajat kuitenkaan tyhmiä ole. Et jos ne huomaa, et ei nää jutut ole kuitenkaan ihan kohdallaan. Aika useasti ne afrikkalaiset on ulkomaalaisten toimittamia pelaajia. Mä en ole niin kauheen syttynyt niihin, sen takia, että sä voit tuoda jonkun tänne ja sanot, että sillä on tietty koeaika ja te teette sen päätöksen, et mä en ole niin paljon nähnyt sitä, että mä en voi sanoa. Loppusuoralla, jos se pelaaja otetaan ja se osoittautuu, et se on väärä pelaaja, niin se on aina mun vika, vaikka mä en ole siitä killinkiäkään nostanut palkkiota. Ihmiset ajattelee, et se otti siitä kauheet rahat ja se rahasti, mut ei tässä maassa edes ole kauheita rahoja. Et käytännössä Saksasta tää VPS:n Edgar Bernhardt, niin sen mä olen tuonut ja Maarianhaminassa on yksi pelaaja, jonka mä olen tuonut. Et ne palkat tippuu niin paljon tänne tullessa, että

se ei vaan ole mahdollista saada tänne sellaista pelaajaa, joka olis ihan omassa kastissaan. Suomalaiset ei oikein ymmärrä sitä, että jos täällä on joku aivan loistava pelaaja, niin se on yleensä sattuman kauppaa. Mieti Dawda Bah, joka tuli Kokkolaan aikanaan sen takia, et yksi ravintoloitsija vietti pitkiä aikoja Gambiassa lomalla ja näki sen ja kysy, et lähe Suomeen pelaamaan.”

Veikkausliigan Timo Marjamaa pelaaja-agenttien etiikkaa suomalaisten pelaajien kohdalla:

”Varmasti siinä tulee näitä pohdintoja, että mikä hetki on oikea viedä pelaajaa eteenpäin. Kaikkea tekemistä ohjaa enemmän tai vähemmän se oman edun tavoittelu ja se on osittain raakaa, mut sitä ei koskaan voida kokonaan poistaa, vaikka on eettistä sääntöä ja muuta. Agenteissakin niin lähdetään siitä, että on mukava olla futisbisneksessä ja halutaankin auttaa, mut totta kai siinä on se, että pystytään se omakin elanto siinä hankkimaan.”

Maajoukkuevalmentajan mielestä agenttitoiminnassa pitäisi aina muistaa ajatella pelaajan etua:

”Yksi häiritsevä tekijä tässä agenttitoiminnassa on hyödyn maksimointi. Ajatellaan, että me saadaan pelaajia paremmin kaupaksi, kun me myydään niitä 16-18-vuotiaina. Ne on helpompi myydä, kun ne on lupauksia. Myydään odotusarvoa. Kuinka moni noin nuorena lähtenyt pelaaja on lyönyt itsensä läpi, niin ei moni. Sanotaan agentille, että ei vielä. Kasvatetaan tässä omassa seurassa vielä pari, kolme vuotta ja sit, kun se pelaa kaksi kautta meillä, niin se on runkopelaaja. Sit agentti tulee sanomaan, että sehän maksaa sit enemmän ja mun on vaikeampi myydä sitä. Globaali juttuhan on, että pelaajia myydään nuorena. Ja tässä tulee se agenttien etiikkakysymys esiin.

Ja kyllä agenteilla on iso vastuu siinä, että ovat rehellisiä pelaajille heidän mahdollisuuksista. Pelaaja menee seuraan ja huomaa, että siellä

on muuten viisi muuta kaveria tappelemassa samasta pelipaikasta. Toi on muuten Unkarin maajoukkueesta, toi Serbian, toi Espanjan, niin kannattaako tähän lähteä tappelemaan. Ja tässä kohtaa näiden neuvonantajien rooli korostuu ja pitää kyseenalaistaa agentilta asioita. Nuorille on tärkeä päästä testileireille, jolloin näkee vähän, missä mennään.”

7. PELAAJASIIRTOJEN LIEVEILMIÖT

Pelaajasiirtoihin liittyy usein myös lieveilmiöitä. Jalkapallon ympärillä pyörii paljon rahaa ja pottia haluavat päästä jakamaan monet eri tahot, joilla motivaationa ei ole kiinnostus urheilua kohtaan. Tätä tutkimusta ajatellen lieveilmiöitä ovat ainakin epäviralliset pelaaja-agentit, nuorten pelaajien värvääminen ja vedonlyöntivilppi. Näitä asioita avataan lyhyesti seuraavissa luvuissa.

7.1. Epäviralliset pelaaja-agentit

Epävirallisiksi pelaaja-agenteiksi voidaan lukea kaikki ne tahot, joilla ei ole pelaaja-agenttilisenssiä, mutta jotka kuitenkin neuvottelevat pelaajien siirtymisestä ja ottavat siitä palkkion. Tähän ryhmään eivät kuulu pelaajan vanhemmat, sisarukset tai aviopuoliso. FIFA:n sivuilta löytyy virallisten pelaaja-agenttien lista, josta seurat ja pelaajat voivat tarkistaa, onko palveluksiaan tarjonnut pelaaja-agentti virallinen. Veikkaajan (2011, 42) siteeraaman the National-lehden mukaan 70 %:a kansainvälisistä pelaajasiirroista tehdään yhä lisenssittömän henkilön välityksellä. Tämä luku kertoo joko siitä, että epävirallisia pelaaja-agenteja on paljon tai sitten siitä, että pelaaja-agenteja ei käytetä siirroissa kovin paljon.

Mika Palmgrenin mielestä epävirallisia pelaaja-agenteja on edelleen paljon:

”Se ei ole mihinkään muuttunut. Mä uskallan väittää, että melkein puolet siirroista, niin siihen liittyy epävirallinen agentti ja FIFA tietää sen älyttömän hyvin ja siksi FIFA haluaa tätä järjestelmää pois kantiltaan. Säännöt on hyvä, mut jos joku valvoisi niitä, niin voitaisiin homma saada kuriin. Et kyl mä osoittaisin tässä vastuuta seuroille ja Palloliitolle, et jos joku valvoisi siirtoja, niin ne saataisiin kuriin. Poliittista tahtoa rangaistuksien antamiseen ei ole. Et yksittäiset tapaukset ei ole vielä agenttitoimintaa, et jos puhutaan agenttitoiminnasta, niin sillä on tietty jatkuvuus ja päämäärä. Jos joku nyt vähän jeesaa jotakin, niin ei siinä mitään, kunhan siinä ei liiku raha. Ja jos yksittäisissä siirroissa liikkuu raha, niin sitä on todella vaikea valvoa. Seurojen puolesta on näissä iso vastuu kysyä, et millä statuksella sä neuvottelet.”

Pelaaja-agentti Tapio Raatikainen pohtii tilannetta pelaaja-agenttilisenssien kautta:

”Tietysti tässä on se, että jotkut joutuu maksamaan kaikki vakuutuksena ja kaikki ja niillä on ne sanktiot tossa, jos sä menettelet väärin, mut jos sulla ei ole lisenssiä, niin miten sua pystytään rankaisemaan, kun sä et ole missään systeemissä mukana. Tavallaan se rankaisu kohdistuu silloin pelaajaan tai seuraan. Tietenkin se, että käyttäkö seurat niitä vai ei, niin se on oma juttunsa. Mut jos sanotaan, että vaikka Englannissa on määrä x virallisia agenteja, niin sä kerrot sen 10-50 kertaisesti, niin sä tiedät, et kuinka paljon pyöri ihmisiä ympärillä. Ihmisiä on siellä missä on rahaa. Voi olla, että se joku päivä johtaa siihen, että kuitenkin näitä lisensejä ei enää ole, et se poistuu se järjestelmä kokonaan. Mä tiedän että, kansalliset liitot ei ainakaan rakasta sitä ajatusta, sillä ne pelkää sitä viidakkoa, mitä siitä seuraa, et se olis täysin hallitsematon. Et onhan nää TMS-systeemit ja lisenssit tehty, et se pitäis olla aukoton, mut ei aukotonta systeemiä ole olemassakaan. Mut sit tästä pitää erottaa ne ihmiset, jotka on ilman lisenssiä jonkun toimiston palveluksessa ja niitä on tosi paljon niitäkin. Et ei Juhallakaan (Reini) ole lisenssiä ja ei se neuvottele sopimuksia, et niitä se ei voi tehdä ja siinä tulee se raja vastaan.”

Raatikaisen mainitsema raja on usein melko häilyvä. Jalkapallon parissa liikkuu paljon henkilöitä, jotka auttavat pelaajia eteenpäin, mutta eivät ole pelaaja-agentin statuksella. Ihmiset saattavat kuitenkin mieltää tällaiset toimijat pelaaja-agenteiksi, jolloin voi tulla väärinkäsityksiä. Entinen Veikkausliigavalmentaja Harri Kampman toteaa seuraavaa omasta roolistaan pelaajien auttamisessa maailmalle:

”En ole koskaan ollut agentti, vaan henkilö, joka on tukenut ja ohjannut pelaajia kertomalla oman mielipiteeni heidän kannaltaan sopivista siirroista. Siinä on selvä ero. Agentit sortuvat liian helposti miettimään pelkkää rahaa eivätkä ymmärrä pelaajan uran kannalta parasta ratkaisua.” (Urheilulehti 2011, 11, 36)

Vastaavanlaisia neuvonantajia tai auttajia on todella paljon ja heidän roolinsa on täysin hyväksyttävä niin pitkään, kun he eivät ota toiminnastaan korvausta. Korvauksen saaneet neuvonantajat ja auttajat ovat laittomia pelaaja-agentteja ja raja kulkee vastikkeellisuudessa. Maajoukkuevalmentaja uskoo epävirallisten pelaaja-agenttien määrän vain lisääntyvän.

”Mä veikkaan, et epäviralliset agentit ovat vain lisääntymään päin, sillä FIFA:n kriteerit on aika kovat. Mä luulen, et näiden välikäsien, kuten skouttien ja epävirallisten neuvonantajien määrä tulee lisääntymään. Vähän harmaata aluetta se oikeastaan on, että mikä on neuvonantamista. Huoli on siinä, että edun tavoittelijoita on paljon. Mun mielestä on hyvä, että FIFA pitää sen kynnyksen korkealla ja ennen kaikkea, että pelaajat ja seurat tsekkaa ne agenttien taustat.”

JJK:n Kari Martonen valottaa asiaa seuran puolelta:

”Kyllä kontakteja tulee niin paljon ja kaikki sanoo, että ovat virallisia agentteja, mut en mä ole viittinyt alkaa ottaa selvää, mut tuskin edes puolet on FIFA:n listoilla. Ja on paljon sellaista, että on joku agenttifirma, jossa on joku virallinen agentti ja sitten on tällaisia sateelliittiagentteja, jotka toimii niiden nimissä, mut paikallisesti. Niillä ei ole varsinaista lisenssiä ja ne toimii tämän firman virallisen agentin nimissä. Hollannissa on tällainen agenttifirma ja niillä on pakko olla tällainen virallinen lisenssi, mut taas Suomessa, joku henkilö, joka toimii tän firman nimissä ja tuskin tällä kaverilla on välttämättä lisenssiä. Se on aika jännä viidakko.”

Martosen kertomasta selviää, että hänellä ei päävalmentajana ole aikaa selvittää pelaaja-agenttien alkuperää, koska JJK ei heitä pääsääntöisesti käytä. Seuroilla ei välttämättä riitä henkilöresurssit tai aika tällaisen tavallaan ylimääräisen tutkimustyön tekemiseen. Mutta onko seurojen tehtävä lähteä selvittämään tarkemmin henkilöiden taustaa ja ilmoittaa epäilyksistä aina eteenpäin? Tällä hetkellä valvontaa ei oikeastaan hoida mikään taho. Palloliitto ja FIFA ovat seurojen ja pelaajien ilmoitusten armoilla.

Veikkausliigan Timo Marjamaa pohtii pelaaja-agenttien valvontaan liittyvää kysymystä.

”Koko järjestelmään on melko kirjava ja sitä on vaikea tehdä aukottomaksi, koska pelkästään jotain ihmisten välistä keskustelua ja muutahan ei voida poistaa. Valvonta on tietenkin hiukan haasteellista. Silloin, kun sä olet virallinen agentti, niin sulla on siitä selkeä vastuu. Jos näitä epävirallisia on, niin kyllähän hekin voivat toimia erittäin hyvin, mut se sitten taas alentaa sitä kynnystä, että kuka tahansa voi lähteä mukaan. Näissä epäviralliset agentit on usein sitten sellaisia henkilöitä, jotka ovat pidemmän aikaa toimineet ja heillä on jotain kompetenssia esittää ja sen vuoksi saavatkin kontaktoitua pelaajia ja vietyä heidän asioita eteenpäin, koska heillä on kuitenkin jotain mikä avittaa.”

Toimittaja Innanen tuntee epävirallisia pelaaja-agentteja, joilla siis ei ole pelaaja-agenttilisenssiä, mutta toimivat hyvin lähellä samaa toimenkuvaa:

”Tiedän suomalaisia epävirallisia agentteja, jotka ei ole edes agentteja, mutta ne yrittää välittää pelaajia Suomeen ja niillähän on ollut usein sillain, että ne saa jonkun oman palkkionsa siitä sopimuksesta, jonka seura maksaa. Mut on niitä pirun vaikea kontrolloida. Mä tiedän yhden esimerkin, kun yksi entinen liigavalmentaja, joka ei ole mikään agentti ja ei ole käynyt sitä agenttitestiä, niin se tekee duunia hollantilaiselle agenttitoimistolle. Ja sit se tekee muutamalle Veikkausliigaseuralle ja auttaa ruotsalaisia seuroja, mut se ei ole kuitenkaan virallinen agentti.”

Yllä kuvatun kaltaisessa kuviossa ei ole mitään laitonta niin pitkään, kun tämä henkilö ei neuvottele sopimuksesta. Ongelmana onkin usein se rajan piirtäminen, että mikä on neuvottelua ja mikä ei. Neuvoja ja vihjeitä saa antaa ilman pelaaja-agenttilisenssiäkin.

Pelaaja-agentti Talvitien mukaan epäviralliset agentit eivät ole hänelle ongelma:

”En mä koe sitä ongelmana ollenkaan. Nythän pohditaan sitä, et mennäänkö siihen, et kukaan ei tarvi lisenssiä. Eli se on ehkä vähän

hölmö näkökulma, et jos ei dopingia saada kuriin, niin luovutetaan ja annetaan kaikkien käyttöä. Kyl jotain pitää edes yrittää. Kylhän Suomessa on paljon muitakin, kun mitä on virallisia. Se ei kuitenkaan poista sitä, että seurat ja pelaajat käyttää niitä, joihin ne luottaa. Et se on ihan sama, vaikka meitä olisi sata täällä, mut ne käyttää niitä joihin ne luottaa. On se toki ongelma, mut sitä on niin vaikea saada kuriin. Et siihen pitäisi Palloliiton puuttua, mut Palloliitolla on sata tärkeempääkin asiaa. Et en mäe kehtaa edes ehdottaa sellaista.”

Tuomo Saarnio kertoo HJK:n näkökulmasta epävirallisista pelaaja-agenteista:

”Me halutaan tehdä virallisten agenttien kanssa ja jo säännöt edellyttää sitä. Toki se rajahan on joskus häilyvä, et on näitä toimistoja, joilla on näitä lisenssejä ja siinä on skoutit, jotka tekee sitä hommaa. On mahdotonta vetää yhtä viivaa ja katsoa, et kuka on aina milläkin puolella ja loppujen lopuksi ihmiset ja heidän toimintatapansa ratkaisevat. Et agenteja on joka lähtöön samalla tavalla kuin on pelaajia, valmentajia ja seuratoimijoita. Sillä lailla ne on ongelma, että jos pelaajat ei ole varovaisia. Mä luulen, et seurat on enempi varovaisia tai en tiedä viime talven jälkeen enää, et onko nekään. Sanotaan, et on se aina riski.

Toivoisi, että se kenttä olisi aika hyvin valvottu, niin se olisi kaikkien etu. Se on toki kohtuullisen hankalaa ja voisi jopa sanoa, et se on mahdotonta. Kyllä tässä korostuu nimenomaan seurojen ja myös pelaajien vastuu, koska pelaaja se kuitenkin ottaa sen agentin ja pelaajat voi ihan tietämättömyyttään hairahtua. Kylhän tietysti Palloliitto sinänsä, että se pitää yhteyttä FIFA:an ja on vastuussa tästä Suomesta ja olkoon se sitten pelaajayhdistys tai Palloliitto, niin joku tällainen koulutustilaisuus voisi olla hyvä. Ainakin pelaajayhdistys pyrkii jakamaan jonkun verran tätä tietoa, mut voisi olla enemmänkin. Mut tää on hankala juttu, kun täytyy muistaa, että esimerkiksi lakimiehet tai läheiset voi myös toimia agenteina, joten hankala niitä on selvittää, kuka on epävirallinen agentti. FIFA:kin katsoo sitä vähän sormien läpi, et se on vaikeeta.”

7.2 Nuorten pelaajien siirtyminen

Eurooppaan siirrytään nuorina, jotta saataisiin niin sanottu kotimaisen pelaajan status ja mahdollisuus myöhemmin kiintiöihin. (Lanfranchi 2001, 107) Eurooppalaisessa jalkapallossa ollaan siirtymässä home grown-säännön kautta malliin, jossa kannustetaan seuroja omien pelaajien kasvattamiseen. Tämä on kuitenkin aiheuttanut paljon lieveilmiöitä, kun seurat ovat alkaneet hankkimaan pelaajia jo hyvin nuorella iällä, jotta heidät voidaan myöhemmin lukea omiksi kasvateiksi. Suomessa tämä ei ole ollut ongelma, mutta Euroopassa se on sitä ollut. UEFA:n puheenjohtaja Michel Platini kertoi oman ajatuksensa vuonna 2009 pitämässään puheessa:

”Jos lapselle maksetaan pallon potkimisesta, niin se ei ole sen erilaisempaa kuin työskennellä tuotantolinjalla. Molemmat ovat lapsityövoiman käyttöä. Ja kun maksat lapselle tai hänen vanhemmilleen matkan valtameren yli, kun riistät heidät heidän asuinsijoiltaan, niin minä kutsun sitä lapsikaupaksi.” (UEFA, 2009)

Platini on yrittänyt kieltää siirrot alle 18-vuotiailta pelaajilta. Platini näkee, että ikärajan nosto on välttämätön, jotta estetään etenkin afrikkalaisten ja etelä-amerikkalaisten nuorukaisten pyörittäminen ympäri Euroopan sarjoja. Toki uusi sääntö vaatisi EU:n hyväksynnän, sillä nykyisin alaikäraja kansainvälisille siirroille on 16 vuotta. Kaikki neljä tahoa (liitot, seurat, liigat, pelaajat) ovat periaatteessa hyväksyneet sen, että alaikäisten (alle 18-v.) kansainvälisiä siirtoja Eurooppaan tai Euroopan sisällä ei pitäisi olla, Uefa tiedotti. (MTV3, 2009) Samalla Platini on myös vaatinut jalkapallolle eri sääntöjä rajoitusten säätämiseen kuin muulle yhteiskunnalle (Guardian 2009).

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että Suomessa lapsipelaajien haaliminen ei ole ongelma, mutta kilpailua nuorista pelaajista toki on myös pelaaja-agenttien välillä. Lapsipelaajien hankkiminen koettiin isommaksi ongelmaksi ulkomailla, mutta ei Suomessa.

7.3 Vedonlyöntivilppi Veikkausliigassa vuonna 2011

Singaporelainen vedonlyöntihuijari Wilson Raj Perumal jäi kiinni Suomessa 23.2.2011 (Helsingin Sanomat, 26.2.2011). Siitä pidätyksestä alkoi selvitys, jonka perusteella lopulta 11:lle Veikkausliigan ulkomaalaispelaajalle asetettiin syyte vedonlyöntivilppiin osallistumisesta. Lisäksi Tampere Unitedilta vietiin liigalisenssi merkittävän ja epäselvän rahasumman vastaanottamisen vuoksi. Epäselvän rahasumman lisäksi katsottiin, että TamU ei ole pystynyt todentamaan kauden 2011 taloudellista läpivientiä. (Suomen Palloliitto 27.4.2011).

Pelaajien lisäksi epäiltyjen listalla on myös Zeddy Saiteti, joka on RoPS:n pitkäaikainen pelaaja ja muun muassa RoPS:n kaikkien aikojen maalintekijä. Hän piti kotimaassaan Sambiassa RoPS-akatemiaa, joka kehittää ja auttaa nuoria pelaajia ja lisäksi hän toimi kaudella 2011 RoPS:n apuvalmentajana. (YLE 2011) Saiteti oli edelleen lokakuussa 2011 tavoittamattomissa (YLE 2011). Sambiaalaispelaajien suuresti arvostaman Saitetin epäillään olleen merkittävä tekijä RoPS:n pelaajien osallisuudessa vedonlyöntivilpissä. YLE:n mukaan vedonlyöntivilpin taustalla on ollut kaksi aasialaista suurta rikollisjärjestöä, jotka ovat erikoistuneet vedonlyöntivilppeihin, joten ollaan tekemisissä todella vakavan asian kanssa (YLE 2011)

Tapaus tuli julki pro gradun teon alkuvaiheessa ja päätin lisätä tapauksen opinnäytteeseeni, koska kyse on nimenomaan ulkomaalaisista pelaajista ja hyvin merkittävästä asiasta. Vedonlyöntivilppi jätti varmasti jälkensä suomalaiseen jalkapalloon. Seurojen tuleekin kiinnittää ulkomaalaispelaaja hankittaessa entistä enemmän huomiota pelaajan taustoihin. Tapauksen myötä myös pelaaja-agentin vastuu ja rooli nousevat entisestään.

Tuomo Saarnio pohtii syytä ilmiön taustalla ja kertoo seuran kokemuksesta, kun HJK:n kauden alla hankkima pelaaja vangittiin lentokentällä:

”Suurin tekijä siinä on varmaan kansainvälinen rikollisuus, joka on pesiytynyt urheiluun ja etsii väyliä. Itekin kun joutui siinä olemaan siinä mielessä lähellä, kun meidän pelaaja, jonka kanssa me oli tehty sopimus, oli siinä mukana. Hän kertoi ihan rehellisesti, mitä oli tehnyt (viime

kaudella) ja ei omasta mielestään ollut tehnyt mitään pahaa. Jotenkin tuntuu, että ihmiset jotka tulee kulttuureista, jossa sä et saa ajokorttia tai passia ilman, että sä maksat ekstraa, niin se koko käsitys siitä, mikä on oikein ja väärin, on ihan erilainen kuin suomalaiselle. Mut ihmiset, jotka tulee kulttuureista, jossa sun pitää ihan jokapäiväiset asiat korruption kautta ostaa, jotta pystyy elämään jokapäiväistä elämää, niin vähän siinä omatkin silmät aukesi. Se mikä meille on ihan itsestään selvää, niin ei kaikissa kulttuureissa ole niin selvää.”

Saarnio osuu kertomuksessaan varmasti ongelman yhteen ytimeen. Ulkomaalaisen pelaajan sopeutumiseen tulisi kiinnittää valtavasti lisää huomiota ja se on seurojen ja pelaaja-agenttien vastuulla. Ei voida vain olettaa ulkomaalaisen pärjäävän sen jälkeen, kun hänelle on maksettu palkka ja hommattu asunto. Seuroissa, joissa ulkomaalaisia käytetään, tulee ymmärtää se, että ulkomaalaiselle täytyy opettaa suomalaisesta kulttuurista myös jotain muuta kuin sauna ja sisu. Ulkomaalaiset nähdään liian helposti vain jalkapalloilijoina ja unohdetaan harjoitusten ulkopuolinen elämä. Vieraassa kulttuurissa ihminen on helposti epävarmempi ja jos rahat ovat vähissä, niin arveluttavaan tarjoukseen on suuri kiusaus tarttua. Mika Palmgrenin mielestä huono palkanmaksu ulkomaalaisille lietsoo tällaiseen toimintaan:

”Kyl mä sanoisin, et on oleellista riskiä siihen, et tällaiset väärinkäytökset lisäänty, jos tänne Suomen maahan tuodaan ulkomailta pelaajia, joiden ansiotaso on 400-500 euroa kuussa, niin se on välitöntä seurausta siitä. Kyl meillä pitäisi olla sellainen järjestelmä, jossa perusansio pitäisi olla ainakin sitä luokkaa, mitä valtiovalta näkee, et ihminen tarvitsee. Eli puhutaan varmaan 600 euron paikkeilla. Minimipalkka pitäisi olla, mut jalkapallossa se ei ole tällä hetkellä mahdollinen, koska se perustuu työehtosopimusjärjestelmään ja meillä ei tällä hetkellä jalkapallossa ole työehtosopimuksia ja ei voi tällä hetkellä tullakaan, koska kuka olisi työnantajana. Jos se olisi Palloliitto, niin se menettäisi OPM:n tuen sitä kautta.”

Timo Marjamaalla on tarkentaa vielä:

”EU:n ulkopuoleltahan se minimipalkka on sen 900 euroa, minkä ulkomaalaisvirasto määrittelee minimipalkaksi, mutta eihän sekään mikään kovin kaksinen palkka ole.”

Tapio Raatikainen uskoo, että vedonlyöntivilpissä ulkomaalaiset pelaajat ymmärsivät mihin lähtivät mukaan, mutta eivät ymmärtäneet sen vakavuutta:

”Se, että ne ei olis tiennyt, et mihin ne lähtee mukaan, niin siihen mä en jaksa uskoa, koska jos niiden sopimukset on tehty kunnolla ja käytetty liiton tai pelaajayhdistyksen pohjaa, niin niissä on aivan selvästi sanottu kaikki. Enemmän ne on erehtynyt siinä, kun ne on lähteneet siihen juttuun, et ne ei tajua sitä, että siitä on paljon vaikeampi lähteä ulos. Et se on mun käsittääkseni niin häikäilemätöntä touhua, et sä et vaan pääse siitä ulos. Et kuitenkin gangsterit pyörittää touhua ja niiden toimintatavat on kaikensuhteiset. Et jos sen oven kerran avaa, niin on vaikea päästä pois. Mä voin kuvitella, et pelaajat, jotka tienaa tonnin, niin alkaa viisisatasilla maksaa jossain, niin kyllä siinä alkaa ihmiset kattomaan, et hetkinen. Kun tietää tän meidän palkkatason ja tietää sen, että ne ulkomaalaiset on se säästökohde, niin kyl niiden palkat on sellaisia, et ei siinä viisisataset sinkoile joka suuntaan.”

Timo Innanen pelkää, että tulevaisuudessa selviää vielä vastaavia tapauksia:

”Kyl se oli aika käsittämätön juttu. Toi tulee vaan olemaan vielä suurempaa muuallakin, siinä on kato rikollisuus ja kaikki mukana, kun sä voit lyödä vetoa mistä tahansa asiasta. Mut turha sitä on kauhistella, että se vaan kuuluu tähän, mutta totta kai oli hyvä, et siihen puututtiin heti. Toi on niin yleistä muuallakin ja kyllä mä vieläkin epäilen, että pelaa vilppipelaajia liigassa.”

Pelaaja-agentilla on luonnollisesti valtavan iso vastuu, jos hänen pelaajansa osallistuu vedonlyöntivilppiin. Tapio Raatikainen kertoo tilanteesta, jossa hän kuuli vedonlyöntivilpistä:

”No mulla oli kylmä rinki perseen alla, kun mä sain soiton, et HJK tuli Espanjasta ja tummaihoisen mies pidätettiin, niin mä ajattelin et se on Dawda Bah. Mut sit mä ajattelin, et se ei ikinä, se ei suostu. Taloudellisesti afrikkalaisilla on aina taloudellisia tarpeita, ne ei voi koskaan tienata niin paljon, ettei niitä olisi, kun siellä se suku, jota pitää elättää, niin kasvaa vaan, jos joku tienaa enemmän. Mut se moraali ja suhtautuminen joukkueeseen, niin Dawda ei esimerkiksi ole koskaan haukkunut omaa pelaajaa. Se johtuu siitä, et mä tunnen sen niin pitkältä ajalta, et mä en vaan uskonut siihen juttuun. Se olis vaikea tilanne, jos sellainen tulisi eteen. Mut sen takia mä karsin aika paljon sitä, että ketä ottaa ja missä on mukana. Et sulla pitää olla aika hyvät tiedot siitä pelaajasta.”

Talvitie pohtii pelaaja-agentin vastuuta tällaisessa tilanteessa:

”No sen vastuu pitäisi olla äärimmäisen iso. Et en mä tekisi enää sen agentin kanssa yhtään yhteistyötä. Voihan se olla mahdollista, että agentti ei ole tiennyt asiasta, mutta voi olla että on tiennyt. Oksettava juttuhan tää on. Mut jos siinä joku agentti on ollut mukana, niin kyllä sen poliisi kaivaa esiin. Hyvä, että saatiin paljastettua ja mun mielestä esimerkillistä toimintaa Palloliitolta ja poliisilta.”

8 POHDINTA

Ulkomaalaiset pelaajat ovat suomalaisessa jalkapallossa verrattain nuori asia, johon edelleen sopeudutaan ja toimintamalleja haetaan. Ensimmäiset ulkomaalaiset pelaajat tulivat jalkapallon pääsarjaan 1970-luvun lopulla. Vielä 80-luvulla tummaihoisen pelaaja oli nähtävyys jalkapallokentällä, kuten myös suomalaisessa yhteiskunnassa. Sama tilanne oli 90-luvulla brasilialaisten pelaajien kanssa. Nykyään ulkomaalaiset pelaajat eivät enää yksinään vedä katsojia. Pelaajien tulee olla ennen kaikkea hyviä.

Globalisaatio perustuu yleisesti vallitsevaan ajatukseen, että uusi aikakausi on saapunut (Väyrynen 1998, 11-13). Näin voidaan todeta 2000-luvun Suomessa tapahtuneen. Ensin tämä tapahtui 1980-luvulla ulkomaalaisten ja varsinkin brittien tulon myötä. 90-luvulla uusi aikakausi muotoutui itä-eurooppalaisten Suomeen siirtymisen kautta. Eremenkon ja Popovitsin kaltaisten huippupelaajien vuoksi ajatus siitä, että ulkomailta voi saada todella hyviä pelaajia, hiukan vääristyi. 2000-luvulla uusia pelaajia on lähdetty hakemaan myös Afrikasta ja oikeastaan mistä vain. Tässä kuviossa myös pelaaja-agentit ovat olleet vahvassa roolissa

Pelaaja-agenttien mukanaan tuoma uusi aikakausi on nostanut esiin paljon vaatimuksia. Kasvaneet palkkavaatimukset ovat ajaneet jalkapalloseurat kokeilemaan kaikkia keinoja nopean menestyksen toivossa ja jopa seuran olemassaolon uhallakin. Pelaajavalinnoissa on usein jouduttu ottamaan halpa ulkomaalainen vaihtoehto, josta on toivottu sormet ristissä uutta profiilipelaajaa joukkueelle. Vapaan markkinatalouden ja Bosman-säännön myötä tarve pelaaja-agenttien kaltaiselle instanssille saapui 90-luvun lopussa. Tarjonta seuroille vain kasvoi 2000-luvulle päästäessä, jolloin seurat joutuivat opettelemaan pelaaja-agenttien kanssa toimimisen. Myös tekniikan kehitys ja internetin lisääntynyt käyttö on mahdollistanut pelaaja-agenttien toiminnan leviämistä. Osa haastatelluista oli sitä mieltä, että pelaaja-agenttien mukana olo on ainoastaan hyvä asia, joka selkeyttää siirtoja. Osalla puolestaan oli käsitys, jonka mukaan pelaaja-agentit ovat asioita vaikeuttava taho. Erimielisyyttä ilmeni Suomen sisäisten siirtojen kohdalla. Silloin kun siirto tapahtuu joko ulkomailta Suomeen tai Suomesta ulkomaille, pelaaja-agentin mukanaolo nähtiin tarkoituksenmukaisemmaksi.

Pelaaja-agentit olivat haastatteluissa hyvin vähäsanaisia sen suhteen, miten pelaajat päätyvät heille asiakkaiksi. Pelaaja-agentit eivät oman kertomansa mukaan juurikaan houkuttele pelaajia, vaan pelaajat ottavat heihin yhteyttä ja pyytävät palveluksia. Tämän mukaan suomalaisten pelaaja-agenttien toiminta Suomessa on siis hyvin kilttiä. Pelaaja-agentti elää verkostoistaan ja luottamuksesta. Verkoston rakentaminen ei käy hetkessä, vaan vaatii monen vuoden matkustelua, ihmisten tapaamista ja toimintatapoihin tutustumista. Euroopassa on valtavasti pelaaja-agentteja, joten verkostojen luominen ei käy enää niin helposti kuin 90-luvun lopussa, jolloin seurat ottivat mielellään pelaaja-agentteja tutustumiskäynneille seuraan. Globalistuminen on avannut markkinat levälleen ja seuroille voi tulla tarjouksia joka puolelta niin pelaaja-agenteilta kuin pelaajilta itseltään. Tähän valtavaan verkostojen solmuun seurat tarvitsevat pelaaja-agentteja, joihin he voivat luottaa.

Pelaaja-agentit ovat tuoneet siirtoihin omat mausteensa. Pelaaja-agenttien kautta seurat voivat saada tietoa pelaajista ja pelaajat seuroista. Parhaimmillaan väylä voi toimia todella hyvin. Se vaatii luottamusta seuran ja pelaaja-agentin välille, eikä tämä luottamus synny hetkessä. Seurojen tulee sopeutua nykyiseen tilanteeseen vieläkin paremmin. Jos ulkomailta halutaan hankkia pelaajia, niin seuran tulee pohtia, mitä verkostoja siihen käytetään ja mitä ulkomaalaispelaajalta halutaan. Hyvää saa Suomeen harvoin halvalla. Tilanne tulee hyväksyä ja siihen täytyy sopeutua. Jalkapallovaikuttajan vaatiman seurojen toimintastrategian tulisi ohjata seuran toimintaa kaikessa tekemisessä. Jokaisessa seurassa tulisi olla henkilö, joka hoitaa siirtoihin liittyvät asiat ja pitää huolen siitä, että pelaajat pääsevät myös suomalaiseen yhteiskuntaan kiinni, eivätkä jää sen ulkopuolelle.

Home grown-sääntö ja sen mukanaan tuomat rajoitukset pistävät seurat miettimään ainakin omaa kantaansa ulkomaalaisten pelaajien käyttämiseen ja luomaan edellä mainitun strategian. Tilastojen valossa ei ole varmaa, onko suurin huippu ulkomaalaisten käyttämisessä Veikkausliigassa jo nähty. Monelta taholta tulevat viestit kertovat kuitenkin siitä, että nyt halutaan satsata suomalaisten pelaajien kehittämiseen. Olemme mahdollisesti siirtymässä tietynlaiseen realistisuuden aikaan, jolloin ulkomailta ei enää haihatella joukkueellista huippupelaajia, vaan halutaan keskittyä enemmän suomalaisiin pelaajiin ja vain muutamiiin ulkomaisiin vahvistuksiin.

Pro gradua aloittaessani minulla oli tiettyjä mielikuvia ja ennakko-odotuksia, joista osa vahvistui ja osa kääntyi pääläelleen. Haastatteluiden myötä löytyi monia asioita, joita en olisi osannut odottaa. Itselleni yllätys oli muun muassa se, miten paljon seuroihin tarjotaan jatkuvasti uusia pelaajia joka puolelta. Myös monen haastateltavan pohdinta siitä, että suomalaisen jalkapallon pitäisi mahdollisesti ottaa askel taaksepäin, oli hiukan yllättävä, sillä usein laji-ihmiset haluavat uskoa määrättömään lajinsa kasvuun jopa epärealistisesti. Pelaaja-agenttiasioissa huomasin, että ala on kovin nuorta. Selvää kuvaa pelaaja-agenttikentästä ei ole vielä muodostunut laji-ihmisille ja tuntui, että harva oikeasti pystyi sanomaan suomalaisista pelaaja-agenteista kovin paljon. Arveluita oli, mutta faktaa kovin vähän. Suomalaisia pelaaja-agenteja ei yksinkertaisesti tunneta ja se aiheuttaa nykyisen epävarmuuden heitä kohtaan. Kuinka moni jalkapalloihminen pystyy luettelemaan edes puolet virallisista suomalaisista pelaaja-agenteista?

Tutkielman ja haastatteluiden kautta tulee mielestäni hyvin ilmi myös se, että ulkomaalaisten pelaajien tulee pärjätäkseen ymmärtää koko suomalaista yhteiskuntaa, eikä vain taktiikkataulun piirroksia. Tuomo Saarnion kertomus vedonlyöntivilppiin osallistuneesta pelaajasta, joka ei ymmärtänyt tehneensä jotain väärää, on loistava osoitus tästä.

Toivon, että tämä tutkielma on avannut suomalaisten pelaaja-agenttien maailmaa hiukan ja selkeyttänyt suomalaisen jalkapallon kertomusta 2000-luvulla. Jatkotutkimuskohteita aiheesta on lukuisia. Tässä tutkielmassa sivuttiin sitä, miten ja mistä ulkomaalaiset pelaajat tulevat Suomeen. Itse pelaajia ei kuitenkaan haastateltu ja pelaajien kokemuksiin perustuva tutkimus olisi erittäin kiinnostava. Myös useat paikalliset tutkimukset ulkomaalaispelaajista Kervisen tyyliin olisivat kiinnostavia, sillä siinä päästäisiin ilmiössä syvemmälle paikallisuuden kautta. Tekemäni haastattelut ajautuivat usein keskusteluun suomalaisten nuorten pelaajien reitistä ulkomaille ja pelaaja-agenttien roolista siinä. Se olisi myös valtavan kiinnostava aihe, jolla olisi varmasti iso hyöty suomalaiselle jalkapallolle. Omia aiheitaan voisivat olla myös jalkapallon globalisoitumisen lieveilmiöt kuten nuorten pelaajien kauppaaminen ja vedonlyöntivilppi, joka on kansainvälisen jalkapallon kenties pahin ongelma tällä hetkellä.

Tämän tutkielman heikkous on se, että aiheesta tuli hyvin laaja. Aihe ja sivumäärä paisui, koska näkökulmia oli valtavasti. Alkuperäinen ajatus oli tehdä tutkimus siitä miten pelaaja-agentit hankkivat ulkomaalaisia pelaajia Suomeen ja keskittyä vain siihen. Haastatteleman suomalaiset pelaaja-agentit eivät kuitenkaan tehneet näitä siirtoja kovin paljon, ja yksi paljon siirtoja tehnyt pelaaja-agentti ei haastattelusuostumuksen jälkeen ollutkaan enää tavattavissa syystä tai toisesta. Aihe muuttuikin lopullisen aineiston kautta enemmän suomalaisen jalkapallon globaalistumisen tutkimiseksi, jossa pelaaja-agentit näyttelevät pääroolia. Tutkielman laajuus on myös sen vahvuus; asioita käsitellään monipuolisesti. Pelaaja-agentti-ilmiö ei kuitenkaan synny tyhjiössä, vaan sen taustalla on monia asioita, jotka mielestäni sosiologisessa tutkimuksessa on hyvin perusteltua selvittää huolella. Tulkintani mukaan tutkielma on hyvä kuvaus pelaaja-agenttien, seurojen ja pelaajien suhteista, mahdollisuuksista, uhista, vahvuuksista ja heikkouksista.

LÄHTEET

Alasuutari P. 1999. Laadullinen tutkimus. Tampere. Vastapaino.

Alm, O. 2003. Ulkomaalaiset ammattijalkapalloilijat suomalaisseuroissa 1978-1998. Esitelmä Suomen historia seminaari 2:ssa. Joensuun yliopisto.

Bale, J. & Maguire, J. 1994. The Global Sports Arena; Athletic Talent Migration in an Interdependent World. Lontoo. Frank Cass Publishers.

Bale, J. & Sang, J. 1996. Kenyan Running, Movement Culture, Geography and Global Change. Lontoo. Frank Cass Publishers.

Bale, J. 1993. Sport, Space and The City. Lontoo. Routledge.

Blanpain, R & Inston, R. 1996. The Bosman Case. Lontoo. Sweet & Maxwell.

Bourdieu P. 1991 Language & Symbolic Power, Harvard University Press.

Darby, P. 2002. Africa, football and FIFA. Politics, colonialism and resistance. Lontoo. Frank Cass.

Eskola J. & Suoranta J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere. Vastapaino.

Foer, F. 2004. Jalkapallon maailmanselitys. Helsinki. Like.

Giulianotti, R. & Robertson, R. 2009. Globalization & Football. Lontoo. Sage Publications.

Giulianotti, R. & Williams, J. 1994. Games without Frontiers: football, identity and modernity. Aldershot. Arena

Haarala, R. 2001. Suomen kielen perussanakirja. Helsinki. EDITA.

Hirsjärvi S. & Hurme H. 2000 Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö.

Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara P. 1996 Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna. Tammi.

Itkonen, H. 1996. Kenttien kutsu. Tutkimus liikuntakulttuurin muutoksesta. Tammer-Paino Oy, Tampere. Väitöskirja Itä-Suomen yliopistosta.

Itkonen H. & Nevala A. 2007. Jalkapallo, maailma ja Suomi. Teoksessa Itkonen H. & Nevala A. 2007. Kuningaspelin kentät. Helsinki. Gaudeamus.

Jokinen K. & Saaristo K. 2004. Sosiologia. Helsinki. WSOY.

Kanerva, J. 2007. Nakkilasta Rio de Janeiroon. Teoksessa Lautela Y. & Wallen G. 2007. Rakas jalkapallo, sata vuotta suomalaista jalkapalloa. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Teos.

Kanerva, J. 2007. Ohut ja nuori satavuotias. Teoksessa Lautela Y. & Wallen G. 2007. Rakas jalkapallo, sata vuotta suomalaista jalkapalloa. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Teos.

Kervinen, L. 2008. Itäsuomalaisen jalkapallon kansainvälistyminen 1970-80 luvuilla. Joensuun yliopisto. Pro gradu Tutkielma historian laitokselta.

King, S. 2000. Kirjoittamisesta. Muistelma leipätyöstä. Suom. Ilkka Rekiaro. Helsinki. Tammi

Krohn, A. 1991. Elämän lomassa – suomalaisen loman historia. Helsinki. Lomaliitto.

Kuper, S. & Szymanski S. 2006. Soccernomics. Why England loses, why Germany and Brazil win, and why the U.S., Japan, Australia, Turkey – and even Iraq – are destined to become the kings of the world's most popular sport. New York. Nation Books.

Lanfranchi, P. & Taylor M. 2001. Moving with the ball. The migration of professional footballers. Oxford. New York.

Lautela, Y. 2007. Värvättyjen aika. Teoksessa Lautela, Y. & Wallen G. 2007. Rakas jalkapallo, sata vuotta suomalaista jalkapalloa. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Teos.

Lautela, Y. & Wallen G. 2007. Rakas jalkapallo, sata vuotta suomalaista jalkapalloa. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Teos.

Lautela, Y. 2007. Napapiirin ihme. Teoksessa Rakas jalkapallo, sata vuotta suomalaista jalkapalloa. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Teos.

Maguire, J. 1999. Global Sport: Identities, Societys, Civilizations. Cambridge. Polity Press.

Marsella, Anthony J. ja Ring, Erin 2004. Human migration and immigration: An overview. Teoksessa Loeb Adler, L. ja Gielen, U. Migration: Immigration and emigration in international Perspective. Lontoo. Praeger

Miller, T., Lawrence, G., McKay, J., & Rowe, D. 2001. Globalization and sport: Playing the world. London. Sage.

Niiniluoto, I. 1983. Tieteellinen päättely ja selittäminen. Keuruu. Otava.

Olin, K. & Penttilä, M. 1994. Professional Sports Migration To Finland During The 1980's. Teoksessa Bale, J & Maguire, J. 1994. Global Sports Arena. Lontoo. Frank Cass Publishers.

Olin, K. 1984. Foreign star-recruit players as immigrants: Finnish basketball as an illuminative example. University of Jyväskylä. Department of Sociology and planning for physical culture. Research report No. 31.

Peltonen, M. 2007. Urheilumanageri asiantuntijana. Haastattelututkimus yksilöurheilun

managereista Suomessa. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma liikuntatieteiden laitokselta.

Poli, R. 2008. Africans' Status in the European Football Players' Market. Teoksessa Bandyopadhyay, K. & Mallick, S. Fringe Nations in World Soccer. Lontoo ja New York. Routledge. 122–135.

Rauste, O. 1997. Urheiluoikeus. Jyväskylä. Gummerus.

Roth, A. J. 1989. The research paper. Process, form & content. 6. painos. Belmont, CA. Wadsworth.

Sandvoss, C. 2001. A game of two halves. Football, television and globalisation. Routledge, London

Schaeffer, R.K. 1997. Understanding Globalization, The Social Consequences of Political, Economic and Environmental Change. Lanham. Rowman & Littlefield.

Scherrens, J. 2007. The muscle drain of African football players to Europe: Trade or trafficking? European Master in Human Rights and Democratisation. Karl-Franzens University of Graz.

Scholte, J.A. 1996. Beyond the Buzzword: Towards a Critical Theory of Globalization. Lontoo. Pinter.

Suomen Palloliitto. Pallokirjat vuodet 2000-2010.

Suvanto, J. 2002. Pelaaja-agentit joukkueurheilussa – toiminta, tehtävät ja sääntely. Opetusministeriön kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan julkaisusarja 9/2002. Helsinki. Edita.

Syrjälä L., Ahonen S., Syrjäläinen E. & Saari S. 1994. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki. Kirjayhtymä.

Tammisalo, N. 1938 Jalkapallotaito. Miten opin pelaamaan ja opetan jalkapalloa. Tampere. Tampereen Kivipaino oy.

Tuomi J. & Sarajärvi A. 2003. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Tammi.

Väyrynen, R. 1998. Globalisaatio, Uhka vai mahdollisuus. Juva. WSOY.

Lehdet:

Football Magazine. 2009. Vol 1. 6.

IS – Brittifutis 2008, Vol 1. 19 – 22.

Maali!. 2011. Petteri Lindblomin haastattelu. Toimittajana Jouko Vuorela. Vol 4, 14.

Magee J. & Sugden J. 2002. “The World At Their Feet, Professional Football and International Labor Migration”. Journal of Sport and Social Issues. Vol. 26. 421 - 435.

Miller, Fiona 1996. Not Every Agent is a Bad Guy. Sport and the Law Journal Vol 4. 1.

Taylor M. 2006. “Global Players? Football Migration and Globalization 1930-2000”. Historical Social Research. Vol. 31. 7 – 30.

Urheilulehti. 2011. Harri Kampmanin haastattelu. Toimittajana Timo Innanen. Vol 11. 36.

Urheilulehti 2011. Jouko Harjunpään haastattelu. Toimittajana Timo Innanen. Vol 38. 4.

Urheilulehti 2011. Petri Tiaisen haastattelu. Toimittajana Topias Kauhala. Vol 44. 28.

Urheilulehti 2011. Risto Niemisen haastattelu. Toimittajana Jari Kupila. Vol 16. 6.

Veikkaaja 2011. Ari Lahden haastattelu. Toimittajana Janne Oivio. Vol. 41. 12.

Veikkaaja 2011. Jari Viidan haastattelu. Toimittajana Juha Kanerva. Vol 16. 8.

Veikkaaja 2011. Risto Nivan haastattelu. Toimittajana Juha Hiitelä. Vol 10. 10.

Veikkaaja 2011. Taustapiru. Toimittajana Saku-Pekka Sundelin. Vol 42. 66.

Sähköiset lähteet:

Aspire Africa Football Dreams

Sähköisessä muodossa: <http://www.aspire.qa> 18.4.2011

BBC, Fifa scraps plans for 'home-grown' player rule. 10.6.2010

Sähköisessä muodossa: <http://news.bbc.co.uk/sport2/hi/football/8733164.stm> 1.2.2011

BBC Football, Where the Premier League's players come from. 2009, Ollie Williams.

Sähköisessä muodossa:

http://news.bbc.co.uk/sport2/hi/football/eng_prem/8182090.stm 23.3.2011

Demographic study of footballers in Europe 2011. Besson, R. Poli, R. & Ravenel, L.

Sähköisessä muodossa: <http://www.eurofootplayers.org/-publications->

1.2.2011

FIFA:n jäsenlistä.

Sähköisessä muodossa:

<http://www.fifa.com/worldranking/rankingtable/index.html>, 25.10.2011

FIFA:n pelaaja-agenttilista.

Sähköisessä muodossa:

<http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/administration/playersagents/list.html>

24.3.2011

Guardian, Platini calls on European parliament to make sport a special case. 18.2.2009.

Sähköisessä muodossa: [http://www.guardian.co.uk/football/2009/feb/18/michel-platini-](http://www.guardian.co.uk/football/2009/feb/18/michel-platini-uefa-european-parliament)

uefa-european-parliament 18.4.2011

Ilta Sanomat. Uutinen.

Sähköisessä muodossa:

1. <http://www.iltasanomat.fi/urheilu/uutinen.asp?id=1663645> 11.3.2009
2. <http://www.iltasanomat.fi/urheilu/t/jalkapallo/1654009> 23.2.2009

Independent European Sport Review. 2006.

Sähköisessä muodossa:

http://www.independenteuropeansportsreview.com/doc/Full_Report_EN.pdf 3.3.2011

MTV 3. Futiksen suurseurat haluavat estää alaikäisten siirrot. 09.03.2009

Sähköisessä muodossa:

<http://www.mtv3.fi/urheilu/futis/uutiset.shtml/arkistot/futis/2009/03/833623> 20.2.2011

Sky Sports, Home-grown rule introduced, 15.9.2009

Sähköisessä muodossa:

http://www.skysports.com/story/0,19528,11095_5560131,00.html 1.2.2011

Sportmagasinet. Urheilukulttuuri ja raha. 11.10.2011. Toimittajina Leif Lampenius ja Raine Tiessalo.

Suomen Palloliitto, Home-grown sääntö, 16.9.2011

Sähköisessä muodossa:

<http://www.palloliitto.fi/viestinta/?num=194766>, 16.9.2011

Suomen Palloliitto. Kilpailumääräykset.

Sähköisessä muodossa:

http://www.palloliitto.fi/kilpailu/saannot_ja_maaraykset/kilpailumaaraykset/6_luku_kansainvaliset_pelaajasi/ 18.4.2011

Suomen Palloliitto. Pelaaja-agenttimääräykset.

Sähköisessä muodossa:

http://www.palloliitto.fi/kilpailu/saannot_ja_maaraykset/pelaaja-agenttimaaraykset/
23.2.2011

Suomen Palloliitto. Tampere Unitedia koskevat päätökset

Sähköisessä muodossa:

<http://www.palloliitto.fi/viestinta/?num=185083> 27.4.2011

Third Demographic Study of Footballers in Europe, 2011

Sähköisessä muodossa: <http://www.eurofootplayers.org/Third-Demographic-Study-of>
22.3.2011

UEFA, Platinin puhe Euroopan parlamentille. 22.2.2009.

Sähköisessä muodossa:

http://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/uefa/KeyTopics/80/14/33/801433_DOWNLOAD.pdf 18.4.2011

Veikkausliigan tilastohistoria.

Sähköisessä muodossa: http://www.veikkausliiga.fi/ennatykset_index.htm 29.3.2011

YLE. Entinen RoPS-legendä myös epäiltynä vedonlyöntivilpistä

Sähköisessä muodossa:

http://yle.fi/alueet/lappi/2011/06/entinen_rops-legendä_myös_epailtyna_vedonlyontivilpista_2652070.html 9.6.2011

YLE. KRP ei ole tavoittanut Zeddy Saightia

Sähköisessä muodossa:

http://yle.fi/alueet/lappi/2011/10/krp_ei_ole_tavoittanut_zeddy_saightia_2966859.html,
27.4.2011